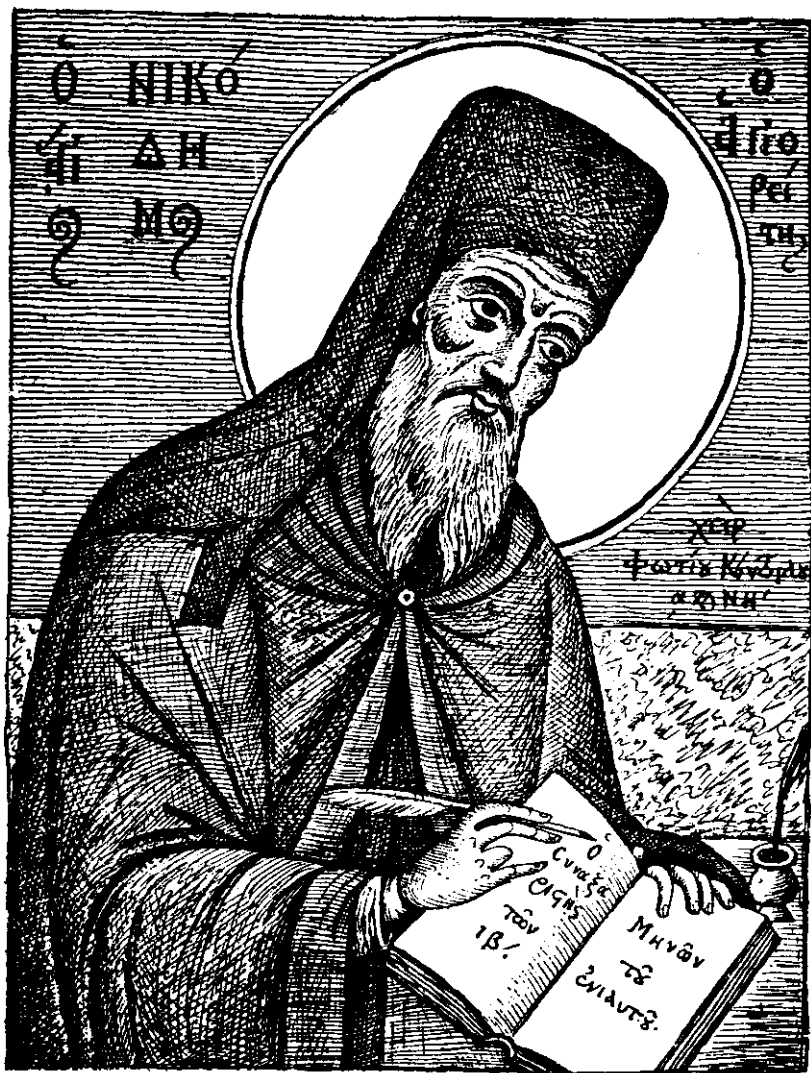

ΘΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΗΡΗΣΕΩΣ
ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΝΤΟΛΩΝ
ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἐκδόσεις «ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΥΨΕΛΗ»
Ἑρμοῦ 34, τηλ. 266755
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

“Ολοι οί χριστιανοί χρεωστοῦν νά φυλάττουν ὅλας τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ

Προοίμιον

Καθώς οί στρατιῶται καί συγκλητικοί καί δοῦλοι τοῦ ἐπιγείου βασιλέως δέν καυχῶνται τόσον πώς εἶναι ἐστολισμένοι μέ ζώνην καί μανδύαν καί ἄλλα παράσημα βασιλικά, οὐδέ πώς ὀνομάζονται βασιλικοί ἄνθρωποι, ὅσον καυχῶνται πώς φυλάττουν ἀπαρασάλευτα ὅλα τά τοῦ βασιλέως προστάγματα, τοιουτοτρόπως καί οί Χριστιανοί, οί στρατιῶται καί συγκλητικοί καί δοῦλοι τοῦ ἐπουρανίου Βασιλέως Χριστοῦ, δέν πρέπει νά καυχῶνται μόνον πώς πιστεύουν εἰς τόν Χριστόν καί ἐβαπτίσθησαν εἰς τόν θάνατόν του, οὐδέ πώς ἠξιώθησαν νά ὀνομάζωνται ἀπό τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, Χριστιανοί, ἀλλά μάλιστα πρέπει νά καυχῶνται, ἐάν φυλάττουν ἀπαρασαλεύτους ὅλας τάς ἐντολάς καί προσταγάς αὐτοῦ τοῦ ἐπουρανίου Βασιλέως αὐτῶν Χριστοῦ. Ἐπειδή τί τό ὄφελος, νά πιστεύουν μέν οί Χριστιανοί εἰς τόν Χριστόν, ἔπειτα δέ νά μή φυλάττουν τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ; λέγει γάρ ὁ θεῖος Χρυσόστομος· «οὐδέν ἡμῖν ὄφελος πίστις, τοῦ βίου ὄντος διεφθαρμένου» (Ὁμιλία εἰς τό κατά Ἰωάν.). Τί τό ὄφελος νά καυχῶνται πώς ἀγαποῦν τόν Χριστόν καί ὑστερον νά παραβαίνουν τάς προσταγάς τοῦ Χριστοῦ; Τί τό κέρδος νά ὀνομάζωνται μόνον διά τοῦ λόγου Χριστιανοί καί ἔπειτα διά τῶν ἔργων νά ἔχουν ζωήν ἀντιχριστιανικήν; «Οὐδέν γάρ ἡμῖν ὄφελος τῇ τῶν Χριστιανῶν κεκλήσθαι προσηγορία, μή καί τῶν ἔργων ἐπακολουθούντων», λέγει ὁ θεῖος Κύριλλος Ἱεροσολύμων. Τά ὀνόματα μόνον ψιλά δέν ὤ-

φελούν, άνίσως δέν είναι ακόλουθα καί τά πράγματα' τά δέ πράγματα όταν είναι, αυτά συνιστούν καί τά όνόματα.

Ἡ άγία Γραφή τόσοσ η παλαιά, όσοσ καί η νέα, από τών πραγμάτων καί τρόπων τών ανθρώπων, συνειθίζει νά θέτη καί τά όνόματα. Ἔτσι Ἄβραάμ ό Ἄβραμ ώνομάσθη, διότι έμελε νά γίνη πατήρ έθνών. Ἔτσι ό Ἰσαάκ ώνομάσθη γέλωσ διά τήν χαράν, όπου έπροξένησεν όταν έγεννήθη εις τούσ γονεΐσ του. Ἔτσι ό Ἰακώβ καί οί του Ἰακώβ παΐδες, εκ τών πραγμάτων καί τρόπων έλαβον τά όνόματα όπου ειχον. Ἔτσι καί ό Κύριος, Πέτρον ώνόμασε τόν Πέτρον, διά τό στερεόν τής πίστεωσ. Ἔτσι τόν Ἰάκωβον καί Ἰωάννην ώνόμασε Βοανεργέσ ητοι υίουσ βροντής, διότι έβρόντησαν εις τόν κόσμον τό κήρυγμα του Εὐαγγελίου καί τήν ύψηλήν θεολογίαν τής άγίας Τριάδοσ.

Τοιοτοτρόπως καί οί Χριστιανοί δέν πρέπει νά έχουν ψευδέσ τό μέγα αυτό καί πολύτιμον όνομα αλλά νά βεβαιούν τουτο μέ τά χριστιανικά έργα καί πράγματα' έπειδή κανένα πράγμα δέν λαμβάνει τό είναι από τό όνομα όπου έχει, αλλά η φύσισ του πράγματοσ όποία καί άν είναι, αυτή είναι όπου φανερώνεται διά του όνόματοσ, ώσ λέγει ό Νύσσης θεΐοσ Γρηγόριοσ. «Ἐπειδή του μεγίστου τε καί θειοτάτου καί πρώτου τών όνομάτων γέγονε παρά του αγαθοϋ Δεσπότου ημΐν κοινωνία, ώστε τούσ τη έπωνυμία του Χριστου τιμηθέντασ Χριστιανούσ όνομάζεσθαι αναγκαΐον άν ειη πάντα τά έρμηνευτικά τής τοιαύτης φωνής όνόματα καί εν υμΐν καθορασθαι, ώσ μή ψευδώνυμον έφ' ημΐν είναι τήν κλησιν άλλ' εκ του βίου τήν μαρτυρίαν έχειν' ου γάρ εκ του καλεΐσθαι τι τό είναι γίνεται, άλλ' ύποκειμένη φύσισ οΐα δ' άν ούσα τύχη, διά τής προσφουοϋσ του όνόματοσ σημασίασ γνωρίζεται» (Λόγ. πρόσ Ὀλύμπιον Μοναχόν, περί του, όποϊον χρή είναι τόν Χριστιανόν. Τόμ. γ').

Ἔθεν άν οί Χριστιανοί θέλουν νά έχουν τό όνομα σύμφωνον μέ τό πράγμα, πρέπει νά γίνωνται μιμηταί καί

ἀκόλουθοι τῆς ζωῆς καί πολιτείας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ὁποίου τό ὄνομα ἔχουν. Πῶς δέ γίνονται μιμηταί τοῦ Χριστοῦ; Ἐάν φυλάττουν ὅλας τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ καί διά τήν φυλακὴν αὐτῶν, εἶναι ἔτοιμοι, ἂν τό καλέσῃ ὁ καιρός, καί νά ἀποθάνουν· καθὼς καί ὁ Χριστός ἐφύλαξε μέχρι θανάτου, καί θανάτου σταυρικοῦ, ὅλας τάς ἐντολάς τοῦ οὐρανοῦ Πατρός του ὡς ἄνθρωπος. Διότι μέ τοῦτον τόν τρόπον ἔδειξεν ὁ Χριστός ὅτι ἀγαπᾷ τόν Πατέρα καί εἶναι γνήσιός του Υἱός· καί μέ τοῦτον τόν τρόπον δείχνουν οἱ Χριστιανοί, ὅτι εἶναι γνήσιοι μαθηταί τοῦ Χριστοῦ καί ἀγαποῦν αὐτόν ἐν ἀληθείᾳ· «ἐάν γάρ, φησι, τάς ἐντολάς μου τηρήσητε μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου· καθὼς ἐγώ τάς ἐντολάς τοῦ Πατρός μου τετήρηκα καί μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ» (Ἰωάν. ιε' 10).

Διά τοῦτο καί ἐγώ ἀπεφάσισα νά ἀποδείξω εἰς τόν παρόντα λόγον α) πῶς ὅλοι οἱ Χριστιανοί χρεωστοῦν νά φυλάττουν ὅλας τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, β) ποταπά καλά λαμβάνουν οἱ φυλάττοντες τάς ἐντολάς καί γ) ὅτι ὅσοι Χριστιανοί παραβαίνουν τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, λαμβάνουν ζημίαις μεγάλας, καί προσέχετε διά νά τό καταλάβετε.

Μέρος Α΄

**“Οτι ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ χρεωστοῦν νά φυλάττουν
ὅλας τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ.**

Πρῶτον, λοιπόν, χρεωστοῦν νά φυλάττουν καί νά ἐργάζονται ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ ὅλας τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ. Ὅλοι οἱ Χριστιανοί, ἤγουν καί ἱερωμένοι καί λαϊκοί, καί ἄνδρες καί γυναῖκες, καί νέοι καί γέροντες, καί μοναχοί καί κοσμικοί, καί μικροί καί μεγάλοι, καί πτωχοί καί πλούσιοι, καί ἰδιῶται καί ἄρχοντες, καί βασιλεῖς καί πατριάρχαι καί ἀπλῶς ὅλοι ὅλοι, κάθε τάξεως καί βαθμοῦ ἄνθρωπος χωρίς νά ἐξαιρεθῆ κανένας ἀπό αὐτοῦς. Διότι ὁ Κύριος εἶπεν εἰς τοὺς ἱερούς του Ἀποστόλους, ὅτι ὅσας διδασκαλίας λέγω καί ὅσας ἐντολάς δίδω εἰς ἐσᾶς, εἰς ὅλους κοινῶς τοὺς Χριστιανούς τὰς δίδω καί τὰς διδάσκω· «Ἄ δέ ὑμῖν λέγω, πᾶσι λέγω» (Μάρκ. ιγ΄ 37)· χρεωστοῦν δέ καί ὅλας¹ τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ νά ἐργάζονται οἱ Χριστιανοί, ἤγουν τόσον τὰς δέκα ἐντολάς ὅπου περιέχει ὁ Δεκάλογος τοῦ παλαιοῦ Νόμου, καθὼς εἶναι τό νά τιμᾷ κάθε ἕνας τόν πατέρα του καί τήν μητέρα του, τό νά μή φονεύῃ, νά μή κλέπτῃ, νά μή ψευδομαρτυρῇ, νά μήν ἐπιθυμῇ νά πάρῃ τήν γυναῖκα ἢ τό πρᾶγμα τοῦ ἀδελφοῦ του καί τὰς λοιπὰς. Ὅμοίως καί ὅλας τὰς ἐντολάς καί προσταγὰς ὅπου περιέχει τό ἅγιον Εὐαγγέλιον, καθὼς εἶναι τό νά μήν ἀντιστέκεται ὁ Χριστιανός εἰς τόν κακόν ἄνθρωπον, ἀλλά ὅποιος θέλει νά τόν ραπίσῃ εἰς τό ἕνα μάγουλον, ἐκεῖνος νά γυρίσῃ εἰς αὐτόν καί τό ἄλλο μάγουλον διά νά τοῦ κτυπήσῃ. Τό νά μή θέλῃ ὁ Χριστιανός νά ὑπάγῃ τόν ἄλλον ἀδελφόν του Χριστιανόν εἰς τήν

1. Σημείωσαι ὅτι τό νά ἐργάζονται οἱ Χριστιανοί ὅλας τὰς ἐντολάς νοεῖται, ὅτι ὄχι μόνον νά τὰς ἐργάζονται ὅλας ὁμοῦ εἰς ἕνα καί τόν αὐτόν καιρόν ἀλλά πότε τήν μίαν καί πότε τήν ἄλλην, καθὼς ἤθελε τό καλέσῃ ὁ καιρός καί ἡ χρεία.

κρίσιν, ἀλλ' ὅποιος ἤθελεν εὐρεθῆ νά τοῦ πάρῃ τό ἐξωφόρι του, ἐκεῖνος νά τοῦ ἀφίνη ἀκόμη καί τό ἐσωφόρι του. Ὅποιος ἤθελεν ἀγγαρεύσει τόν Χριστιανόν ἕνα μίλιον, ἐκεῖνος νά πηγαίη μαζί του δύο μίλια· τό νά δίδῃ ἐλεημοσύνην κοινῶς εἰς ὄλους ὅπου τοῦ ζητοῦν· νά δανειῖζῃ ὁ Χριστιανός εἰς ὄλους ὅπου ἔχουν χρεῖαν· τό νά ἀγαπᾷ ὁ Χριστιανός τούς ἐχθρούς του καί ἐκεῖνους ὅπου τόν μισοῦν· τό νά εὐλογῇ ἐκεῖνους ὅπου τόν καταρῶνται καί τό νά προσεύχεται καί νά παρακαλῇ τόν Θεόν διά ὄλους ἐκεῖνους ὅπου τόν πειράζουν καί τόν κυνηγοῦν καί τόν κατατρέχουν. Καί διά νά εἰπῶ μέ συντομίαν, οἱ Χριστιανοί ὄλοι χρεωστοῦν νά φυλάττουν ὄλας, ὄλας τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, χωρίς καμμίαν ἐξαίρεσιν.

Διότι ὅταν ὁ Κύριος ἀπέστειλε τούς ἀγίους του μαθητάς διά νά κηρύξουν εἰς τόν κόσμον τό ἅγιον Εὐαγγέλιον τούς εἶπε νά διδάσκουν εἰς τούς Χριστιανούς διά νά φυλάττουν ὄλα ὅσα αὐτός τούς ἐπαράγγειλε, λέγων· «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτούς εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ ἀγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτούς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν» (Ματθ. κη' 20). Τοῦτο δέ τό ρητόν ἐρμηνεύοντας ὁ μέγας Βασίλειος δέν εἶπε, λέγει ὁ Κύριος ὅτι ἄλλας μέν ἐντολάς νά φυλάττουν οἱ Χριστιανοί, ἄλλας δέ νά ἀμελοῦν· ὄχι· ἀλλά ὄλας νά τάς φυλάττουν χωρίς νά ἀμελήσουν οὐδέ μίαν μοναχήν· «διδάσκοντες αὐτούς, οὐχί τάς μέν τηρεῖν τῶν δέ ἄλλων ἀμελεῖν, ἀλλά τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν» (ἐν τῷ προοιμίῳ τῶν κατά πλάτος ὄρων). Καί ἀλλαχοῦ δέ ὁ ἴδιος Χριστός θέλοντας νά φανερώσῃ ὅτι ὄλας τάς προσταγὰς του χρεωστοῦν οἱ Χριστιανοί νά φυλάττουν, ἔλεγεν· «Ὅταν ποιήσητε πάντα τά διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοι ἐσμέν· ὅτι ὄφειλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν» (Λουκ. ιζ' 10). Ἀκούεις; πάντα λέγει τά διαταχθέντα ὅταν ποιήσητε καί ὄχι ἄλλα μέν ὅταν ποιήσητε ἀλλά δέ ὅταν ἀφήσητε. Διά τοῦ-

το ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐσύστησε τόν ἑαυτόν του μέ τήν φύλαξιν ὄλων τῶν Δεσποτικῶν ἐντολῶν, ὡσάν δοῦλος Θεοῦ καί δέν ἔδιδε κανένα σκάνδαλον εἰς κανένα πράγμα· ὅθεν καί ἔλεγε· «μηδεμίαν ἐν μηδενί διδόντες προσκοπήν, ἵνα μή μωμηθῆ ἡ διακονία· ἀλλ' ἐν παντί συνιστῶντες ἑαυτούς ὡς Θεοῦ διάκονοι» (Β' Κορινθ. ζ' 4).

᾽Οτι τρεῖς εἶναι αἱ τάξεις τῶν Χριστιανῶν.

Τρεῖς εἶναι αἱ τάξεις καί καταστάσεις τῶν Χριστιανῶν, κατά τόν μέγαν Βασίλειον· ἄλλοι μὲν εἶναι ὡς δοῦλοι, ὅσοι ἀπό τόν φόβον τῆς κολάσεως δέν κάμνουν τό κακόν· ἄλλοι δέ εἶναι ὡς μισθωτοί, ὅσοι διά τόν μισθόν καί τήν ἀπόλαυσιν τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐργάζονται τό καλόν καί ἄλλοι εἶναι ὡς υἱοί, ὅσοι διά τό καλόν αὐτό καί διά μόνην τήν ἀγάπην τοῦ αὐθέντου των χαίροντες κάμνουν τό ἀγαθόν. Τώρα ἡμεῖς βλέπομεν, ὅτι καί οἱ τρεῖς καταστάσεις αὐτές χρεωστοῦν νά φυλάττουν ὄλας τοῦ Κυρίου τάς προσταγάς· διότι ἂν εἶναι τινάς Χριστιανός εἰς τήν τάξιν τῶν δούλων, καί φοβεῖται νά μή παιδευθῆ καί νά κολασθῆ, ἀναγκάζεται διά νά φυλάττη ὄλας τάς προσταγάς τοῦ αὐθέντου του, καί νά μήν ἀμελήσῃ οὐδέ τήν παραμικράν του ἐντολήν, ἂν θέλῃ διά νά γλυτώσῃ ἀπό τήν κόλασιν. Ἐάν εἶναι τινάς εἰς τήν τάξιν τῶν μισθίων, καί αὐτός παρομοίως χρεωστεῖ νά φυλάξῃ ὄλας ὅσα τόν προστάξῃ ἐκεῖνος ὅπου τόν ἐμίσθωσεν εἰς τόν ἀμπελῶνα αὐτοῦ, διότι ἂν δέν τά φυλάξῃ δέν ἡμπορεῖ νά λάβῃ τόν μισθόν του ὀλόκληρον. Ἐάν εἶναι τινάς εἰς τήν τάξιν τῶν υἱῶν, ἔχει χρέος νά φαίνεται ὑπήκοος καί εὐάρεστος εἰς τόν πατέρα του κατά πάντα καί νά μή τόν λυπῆ οὐδέ εἰς τό παραμικρότατον. «Οὐ τοίνυν ἐστί τῶν φοβουμένων τό παριέναι τι τῶν ἐντεταλμένων, ἢ ἀμελῶς ποιεῖν· ἀλλ' οὐδέ ὁ μισθωτός παραβῆναί τι τῶν διατεταγμένων αἰρήσεται· πῶς γάρ κομίσεται τόν μισθόν τῆς ἐργασίας τοῦ ἀμπελῶνος, μή πάντα πληρώσας τά συμπεφωνημέ-

να;... Τίς δέ υἱός σκοπόν ἔχων τήν τοῦ πατρός εὐαρέστη-
σιν, ἐπί τοῖς μείζοσιν αὐτόν εὐφραίνων, τῶν μικροτάτων
ἐνεκεν λυπεῖν αἰρήσεται;» (Προοίμ. τῶν κατά πλάτος δ-
ρων).

Καί ἄν ὁ Θεός ἐπρόσταζε τόν παλαιόν λαόν τοῦ Ἰσ-
ραήλ νά φυλάττουν ὅλας τάς ἐντολάς του, πόσω μᾶλλον
προστάζει τώρα νά φυλάττουν τάς ἐντολάς του οἱ Χρι-
στιανοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι λαός του ἐκλεκτός, λαός του ἠγα-
πημένος καί ἐξαγορασμένος μέ τό ἴδιον αἷμά του; Ἄναγι-
νώσκομεν γάρ εἰς τό Δευτερονόμιον, ὅτι προστάζει ὁ Θε-
ός κάθε ἄρχοντα καί ἐξουσιαστήν νά γράφῃ τό βιβλίον
τοῦ Δευτερονομίου, καί νά φυλάττῃ ὅλας τάς ἐν αὐτῷ
θείας προσταγάς του. «Καί ὅταν καθίσῃ ἐπί τῆς ἀρχῆς
αὐτοῦ καί γράψῃ αὐτῷ τό Δευτερονόμιον τοῦτο εἰς βι-
βλίον... ἵνα μάθῃ φοβεῖσθαι Κύριον τόν Θεόν σου, καί φυ-
λάσσεσθαι πάσας τάς ἐντολάς ταύτας» (Δευτερ. ιζ' 18).
Καί πάλιν παραγγέλλει εἰς ὅλον κοινῶς τόν λαόν ταῦτα·
«φυλάσσεσθε πάσας τάς ἐντολάς ταύτας ὅσας ἐγώ ἐντέλ-
λομαι ὑμῖν σήμερον» (Δευτ. κζ' 1). Ἐντεῦθεν ἔμαθεν ὁ
Προφήτης Δαβίδ νά μισῇ κάθε ἀδικίαν, καί νά περιπατῇ
ὀρθῶς εἰς ὅλας τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου· δι' ὃ καί ἔλεγε·
«Πρός πάσας τάς ἐντολάς σου κατωρθούμην, πᾶσαν ὀ-
δόν ἀδικον ἐμίσησα» (Ψαλμ. ρη').

**Ἔστιν ὅτι οἱ Χριστιανοί χρεωστοῦν νά φυλάττουν
ὅλας τάς ἐντολάς ὡς ἀναγκαίας διά ἑξῆ αἰτίας
— Τί θέλει νά εἰπῇ ἐντολή. — Ἔστιν ἄν μίαν μόνην
ἐντολήν παραβῆ τινάς, ὅλας τάς παραβαίνει.**

Δεύτερον χρεωστοῦν ὅλοι οἱ Χριστιανοί νά φυλάτ-
τουν, ὡς ἀναγκαίας, ὅλας τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου διά ἑ-
ξῆ αἰτίας. α) διότι, κατά τόν θεῖον Χρυσόστομον, ἐντολή
θέλει νά εἰπῇ βασιλικός νόμος καί προσταγή· «ἐντολάς δέ
καί προσταγμάτων πάλιν τόν αὐτόν νόμον καλεῖ, ὡς βασι-

λικῶς ἐνταλθέντα καί προσταχθέντα» (Ἑρμην. εἰς τὸν ρη΄ Ψαλμόν). Καθώς, λοιπόν, ἀναγκάζονται ὅλοι οἱ ὑπήκοοι νά φυλάττουν τὸν νόμον καί τὴν προσταγὴν τοῦ ἐπιγείου βασιλέως, διότι ἂν τύχη καί παραβῆ τοῦτον τινὰς παιδεύεται καί θανατώνεται, τοιοῦτοτρόπως καί ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ εἰς ἀνάγκην μεγάλην εὐρίσκονται νά φυλάττουν ἀπαρασάλευτα ὅλας τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου· καὶ δὲν ἔχει ἐξουσίαν τινὰς ἀπὸ τούς Χριστιανούς νά παραβῆ οὐδέ μίαν μόνην ἐντολήν. β) διότι κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, ἂν ὅλες οἱ ἐντολές τοῦ Χριστοῦ δὲν ἦτον ἀναγκαῖες εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν Χριστιανῶν, δὲν ἤθελαν γραφῆ οὐδέ ἤθελαν προσταχθῆ διὰ νά φυλάττωνται ἀναγκαίως καὶ ἀπαραιτήτως· «εἰ γάρ μὴ πάντα ἡμῖν πρὸς τὸν τῆς σωτηρίας σκοπὸν ἀναγκαῖα ἦν, οὐδ' ἂν ἐγράφησαν πᾶσαι αἱ ἐντολαί· οὐδ' ἂν πᾶσαι φυλαχθῆναι ἀναγκαίως διηγορευθησαν» (ἐν τῷ Προοιμ. τῶν κατὰ πλάτ. ὄρων). γ) εἶναι ἀναγκαῖες ὅλες οἱ ἐντολές, διότι ἂν μίαν μόνην ἐντολήν παραβῆ ὁ Χριστιανὸς γίνεται παραβάτης ὅλων τῶν ἐντολῶν, καθὼς εἶπεν ὁ ἀδελφότης Ἰάκωβος· «ὅστις ὅλον τὸν νόμον τηρήσῃ, πταίσει δὲ ἐν ἐνί, γέγονε πάντων ἔνοχος» (Ἰάκ. β' 10). Καὶ διατί γίνεται πάντων ἔνοχος; ἐπειδὴ κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον ὅλες οἱ ἐντολές εἶναι ὡσάν μία χρυσόπλοκος ἀλυσίδα καὶ συγκρατοῦνται ἢ μία μέ τὴν ἄλλην καὶ ἂν τινὰς λύσῃ καὶ χαλάσῃ τὴν μίαν, ἐξ ἀνάγκης μέ τὴν μίαν ἐκείνην λύει καὶ χαλᾷ καὶ ὅλας τὰς ἄλλας· πᾶσαι ἀλλήλων ἔχονται κατὰ τὸν ὑγιᾶ τοῦ λόγου σκοπὸν, αἱ ἐντολαί ὡς ἐν τῇ λύσει τῆς μιᾶς καὶ τὰς λοιπὰς ἐξ ἀνάγκης συγκαταλύεσθαι» (Προοιμ. τῶν κατὰ πλάτ. ὄρων). Καὶ ἐν τῷ ις' ὄρω τῶν κατὰ πλάτ. λέγει· «ἐπὶ πασῶν θεωροῦμεν τῶν ἐντολῶν, ὅτι ἀλλήλων ἀπ' ἄλλης κατορθοῦσθαι ἀμήχανον. Καὶ τί τό ὄφελος, λέγει ὁ αὐτός Βασίλειος, νά φυλάξῃ τινὰς ὅλας τὰς ἄλλας ἐντολάς, ἐπειτα νά εἰπῆ μωρόν τὸν ἀδελφόν του καὶ διὰ τὴν ὕβριν αὐτὴν νά γίνῃ ἔνοχος εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός; καθὼς εἰ-

πεν ὁ Κύριος (Ματθ. ε' 22). «Τί μοι τό ὄφελος τῶν ἄλλων κατορθωμάτων, εἰ μέλλοιμι μωρόν εἰπών τόν ἀδελφόν, ἔνοχος ἔσσεσθαι τῇ γεέννῃ;» (Αὐτόθι). Τί τό ὄφελος εἶναι ἄν ἓνα κάστρον εἶναι μέν ἀπό ὄλα τά ἄλλα μέρη ἀσφαλές καί σίγουρον, ἔχει δέ μίαν μόνην μικράν πόρταν εἰς ἓν μέρος; Ἡ τί κέρδος ἔχει ἓνας ἀμπελών, ἄν εἶναι τριγύρω ἀπό ὄλα τά μέρη περιφραγμένος, ἔχει δέ μίαν τρύπαν εἰς ἓνα μέρος; Διότι, καί ἀπό τήν μικράν πόρταν τοῦ κάστρου ἐκείνου ἐμβαίνουν οἱ ἐχθροί καί κურσεύουν τό κάστρον καί θανατώνουν τούς ἐν αὐτῷ ἀνθρώπους, καί ἀπό τήν μικράν ἐκείνην τρύπαν τοῦ ἀμπελῶνος ἐμβαίνουν οἱ διαβάται καί τά θηρία καί κλέπτουν τά σταφύλια ὄλα, καθώς λέγει εἰς τά καθ' ἑαυτόν ἔπη ὁ θεολόγος Γρηγόριος. Ἔτσι δέν ἔχει τινάς Χριστιανός ὄφελος ἕάν φυλάξῃ μέν τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, λύση δέ μίαν μόνην καταφρονητικῶς· διότι ἀπό τήν λύσιν τῆς μιᾶς ἐκείνης ἐκπίπτει τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καθώς εἶπεν ὁ Κύριος· «ὅς ἕάν οὖν λύση μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καί διδάξῃ οὕτω τούς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. ε' 19), ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέγει· «ὅταν δέ ἀκούσης ἐλάχιστον ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, μηδέν ἄλλο ὑπόπτειε ἢ γέενναν καί κόλασιν... ἐλάχιστος ἔσται, τουτέστιν ἀπερριμμένος ἔσχατος, ὁ δέ ἔσχατος, πάντως εἰς τήν γέενναν ἐμπεσεῖται τότε» ('Ὁμιλ. ις' εἰς τό κατά Ματθ.)· καί πάλιν λέγει· «ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, τουτέστιν ἐν τῇ ἀναστάσει· οὐ γάρ δὴ εἰς βασιλείαν εἰσελεύσεται· οἶδε γάρ αὐτόν τόν καιρόν τῆς ἀναστάσεως, βασιλείαν καλεῖν· μίαν ἕάν λύση φησίν, ἐλάχιστος κληθήσεται ὥστε πασῶν ἡμῖν δεῖ» ('Ὁμιλ. δ' εἰς τήν πρός Ἐφεσίους).

“Οτι αἱ ἐντολές τοῦ Κυρίου εἶναι ζωή.

Τέταρτον, εἶναι ἀναγκαῖες ὅλες αἱ ἐντολές τοῦ Κυρίου, διότι εἶναι ζωή καὶ ζωὴ ἀληθινή καὶ αἰώνιος, καθὼς εἶπεν εἰς τὸν νέον ἐκεῖνον ὁ Κύριος· «εἰ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς» (Ματθ. ιθ' 17). Καὶ πάλιν ὁ αὐτός λέγει· «ὁ πέμψας με Πατήρ, αὐτός μοι ἐντολὴν ἔδωκε τί εἶπω καὶ τί λαλήσω· καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐστί» (Ἰωάν. ιβ' 49). Καθὼς, λοιπόν, εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ ζωὴ ἢ αἰώνιος, ἔτσι παρομοίως εἶναι ἀναγκαῖα εἰς αὐτόν καὶ ἡ φύλαξις τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἀποκτᾷ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Σολομών· «ὅς φυλάσσει ἐντολὴν, τηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, ὁ δὲ καταφρονῶν τῶν ἑαυτοῦ ὁδῶν, ἀπολεῖται» (Παρ. ιθ' 16).

“Οτι αἱ ἐντολές εἶναι ἱατρικὰ τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς.

Πέμπτον, εἶναι ἀναγκαῖες ὅλες αἱ ἐντολές, διότι αὐτές εἶναι ὡσάν βότανα καὶ ἱατρικὰ καὶ ἐμπλαστρα, ὅπου ἱατρεύουν τὰ πάθη καὶ τὰς ἀσθενείας τῆς ψυχῆς· καὶ κάθε μία ἐντολὴ εἶναι διωρισμένη διὰ νὰ θεραπεύῃ μίαν ἀσθένειαν καὶ ἓνα πάθος. Ὅθεν καθὼς εἶναι ἀναγκαῖα ἡ μεταχειρίσις τῶν αἰσθητῶν βοτάνων καὶ ἱατρικῶν διὰ τὴν ἱατροῦ τῶν ἀσθενειῶν τοῦ σώματος, ἔτσι παρομοίως εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ἡ φύλαξις ὅλων ὁμοῦ τῶν Δεσποτικῶν ἐντολῶν διὰ τὴν ἱατροῦ τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ὑγείαν αὐτῆς, καὶ ὅσας ἐντολάς δέν φυλάξῃ ὁ Χριστιανός, ἄς ἤξεύρῃ ὅτι καὶ τόσα πάθη τῆς ψυχῆς του ἀφίνει ἀνιάτρευτα, τὰ ὁποῖα ἠδύναντο νὰ θεραπεύσουν αἱ ἐντολαὶ ἐκεῖναι, ὅπου δέν ἐφύλαξεν. Ὅθεν εἶπε Συμεὼν ὁ νέος θεολόγος· ὅτι ὁποῖος φυλάττει τὰς ἐντολάς, αὐτός μάλιστα φυλάττεται ὑπὸ τῶν ἐντολῶν· διότι λυτρώνεται ἀπὸ τὰ πάθη καὶ ἁμαρτίας· διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Σολομών· «ὁ φο-

βούμενος ἐντολήν, υγιαίνει» (Παρ. ιγ' 13). Διὰ τοῦτο καί ὁ Ἄμμωνιος εἶπε· «κατά πάσης ἀδικίας πᾶσαι ὁμοῦ αἱ ἐντολαί ἡμῖν ὑπὸ τοῦ Κυρίου δεδώρηται καί ἐάν παραλειφθῆ μία, τὴν ἀντικειμένην αὐτῇ ὁδὸν τῆς κακίας εἰσάγει» (ἐν τῇ σειρᾷ τοῦ κατὰ Ματθ. κεφ. κη').

Ἐκτον δέ καί τελευταῖον, εἶναι ἀναγκαῖες ὄλες οἱ ἐντολές, καθὼς εἶναι ἀναγκαῖα καί ἡ πίστις καί τὸ βάπτισμα. Ὅθεν καθὼς χωρὶς τὴν πίστιν καί τὸ βάπτισμα δὲν ἡμπορεῖ τινὰς νά σωθῆ, ἔτσι καί χωρὶς τὴν φύλαξιν ὄλων τῶν ἐντολῶν. Καί πόθεν τοῦτο εἶναι φανερόν; ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου· διότι αὐτός, ὁμοῦ μέ τὴν παράδοσιν τῆς πίστεως καί τοῦ βαπτίσματος, ἤνωσε καί τὴν φύλαξιν ὄλων τῶν ἐντολῶν του, εἰπὼν πρὸς τοὺς Ἀποστόλους· «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτούς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτούς τηρεῖν πάντα, ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν» (Ματθ. κη'), ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Ἄμμωνιος λέγει· «τῇ ὀρθῇ πίστει τὴν πασῶν ἐντολῶν ὁ Κύριος συνέζευξε τήρησιν»· διὰ τοῦτο καί ὁ Δαβὶδ τὴν ὀρθὴν πίστιν ἔχων πρὸς τὸν Θεόν, ἔλεγε· «πρὸς πάσας τὰς ἐντολάς σου κατωρθούμην, πᾶσαν ὁδὸν ἄδικον ἐμίσησα» (Ψαλμ. ρη')².

**ἽΟτι αἱ ἐντολές εἶναι ἀναγκαῖες ὡσπερ
καί ἡ πίστις καί τὸ βάπτισμα. – Τί διαφέρει
ἡ ἐντολή ἀπὸ τὴν συμβουλήν**

Ποῦ εἶναι, λοιπόν, τώρα ἐκεῖνοι οἱ ὑπερήφανοι ὅπου κάθονται κριταί ἐπάνω εἰς τὰς δεσποτικὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου καί λέγουν, ὅτι ἄλλες μὲν ἐντολές εἶναι ἀναγκαῖες

2. Λέγει δέ καί ὁ Γεννάδιος ὁ Σχολάριος ὅτι, ἐπειδὴ καί ἡ ἁμαρτία γενικῶς εἰς δύο διαιρεῖται, εἰς προπατορικὴν καί προαιρετικὴν, διὰ τοῦτο καί δύο ἐδόθησαν τούτων ἱατρικά· τὸ μὲν Βάπτισμα καί ἡ πίστις καταργεῖ τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν· ἡ δὲ φύλαξις τῶν ἐντολῶν τὴν

ἄλλες δέ εἶναι εἰς τό χέρι καί εἰς τήν ἐξουσίαν τήν ἰδικήν μας ἢ νά τάς φυλάξωμεν ἢ νά μή τάς φυλάξωμεν; Τί λέγεις ἄνθρωπε ὅποιος καί ἄν εἴσαι; Τοῦ νομοθέτου γίνεσαι ἄνωτερος καί ἄλλους μέν νόμους αὐτοῦ προτιμᾶς ἄλλους δέ καταφρονεῖς καί ἀτιμάζεις; Καί δέν ἤξεύρεις ταλαίπωρε πῶς αὕτη εἶναι μία μεγαλωτάτη καί διαβολική ἔπαρσις; καθὼς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος· «δεινή ἡ ἔπαρσις, κριτάς ἡμᾶς τοῦ νομοθέτου καθέζεσθαι, καί τούς μέν ἐγκρίνειν τῶν νόμων, τούς δέ παραπέμπεσθαι» (Προοίμ. τῶν κατά πλάτ. ὄρων).

Ἦκουσες πῶς εἶναι ἐντολή; Παρευθύς νά στοχάζεσαι πῶς εἶναι καί ἀναγκαῖα· παρευθύς νά συλλογίζεσαι πῶς δέν εἶναι εἰς τήν ἐξουσίαν καί θέλησιν τινός νά τήν παραβῆ· παρευθύς νά συμπεραίνης πῶς ὅποιος τήν παραβῆ κινδυνεύει νά κολασθῆ· τοῦτο γάρ διαφέρει ἡ ἐντολή ἀπό τήν συμβουλήν καί παραινέσιν, ὅτι ἡ μέν ἐντολή δέν εἶναι εἰς τήν ἐξουσίαν τινός ἀλλά βιάζεται κάθε Χριστιανός καί ἀναγκάζεται νά τήν φυλάξῃ καί νά μή τήν παραβῆ· εἰ δέ καί ἤθελε τήν παραβῆ, εὐθύς νά παιδεύεται καί λαμβάνει τήν ἐκδίκησιν, κατά τόν Χρυσόστομον, ἐρμηνεύοντα τό ψαλμικόν ἐκεῖνο «Πισταί πᾶσαι αἱ ἐντολαί αὐτοῦ» (Ψαλ. ρί' 7) καί λέγοντα· «τί ἐστι πισταί; βέβαιαι μένουσαι κἄν γάρ παραβῶσιν, αἱ τιμωρίαί ἔπονται καί αὐται οὐ σαλεύονται· εἰ δέ καί ἄνθρωποι παραβῶσιν, ἀλλ' ὁ Θεός αὐτάς ἐκδικεῖ· ἡ δέ συμβουλή καί παραινέσεις εἶναι εἰς τήν ἐξουσίαν τοῦ ἀνθρώπου, καί ἄν μέν θέλει νά τήν φυλάξῃ, καλῶς· εἰ δέ καί θέλει νά τήν παραβῆ, δέν παιδεύεται· καθὼς εἶναι ἡ παρθεσία καί ὁ διά τήν βασιλείαν

προαιρετικῆν. Τοῦ μέν προγονικοῦ κωλύματος, τῇ πίστει καί τῷ Βαπτίσματι καταλυομένου· τῆς δέ κατ' ἐνέργειαν καί προσωπικῆς ἀμαρτίας, τῇ τηρήσει τῶν ἐπί τούτοις δεδομένων νόμων ἀπειργομένης» (Λόγ. περί τῆς ἐν τῷ Δεσπότῃ ἡμῶν Χριστῷ ἀνθρωπότητος ἐν χειρογράφῳ δλοκλήρῳ αὐτοῦ βιβλίῳ, σφωζομένῳ ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Παντοκράτορος).

τοῦ Θεοῦ εὐνουχισμός. Διότι ὅποιος θέλει καὶ ἀγαπᾷ νὰ παρθενεύσῃ, καλῶς· εἰ δέ καὶ δέν θέλει νὰ παρθενεύῃ ἀλλά θέλει νὰ ὑπανδρευθῇ, δέν ἔχει κανένα ἐμπόδιον, οὔτε παιδεύεται διὰ τοῦτο. Ὅθεν καὶ ὁ Κύριος ἀπὸ τό ἕνα μέρος περὶ τούτου εἶπεν· «εἰσὶν εὐνουχοί, οἵτινες εὐνουχίσαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· ὁ δυνάμενος (ἦτοι ὁ βουλόμενος) χωρεῖν, χωρεῖτω» (Ματθ. ιθ' 12). Καὶ ὁ Παῦλος ἀπὸ τό ἄλλο· «περὶ τῶν παρθένων, ἐπιταγὴν Κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην δέ δίδωμι» (Α' Κοριν. ζ' 25), ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει· «ὁρᾷς οὐκ ἐπιταγὴν, ἀλλὰ συμβουλήν; ὁρᾷς οὐ πρόσταγμα, ἀλλὰ παραίνεσιν; πολὺ δέ τό μέσον· τό μέν γάρ ἀνάγκης ἐστί, τό δέ προαιρέσεως· οὐκ ἐπιτάσσω φησίν, ἵνα μὴ βαρῆσω, παραινῶ καὶ συμβουλεύω, ἵνα ἐναγάγῃ· οὐκ ἐπέταξε παρθενίαν· ὁ μέν γάρ ἐπιτάξας παρθενίαν, ὑπὸ τὴν ἀνάγκην ἄγει τοῦ νόμου καὶ τόν μὴ βουλόμενον· ὁ δέ παραινέσας, κύριον ἀφήσῃ τῆς αἰρέσεως τόν ἀκροατὴν» (Λόγῳ β' περὶ νηστείας).

Ὅτι ἡ παρθενία δέν εἶναι ἐντολή, ἀλλὰ συμβουλή.

Ὅθεν ἐκ τῶν λόγων τούτων συμπεραίνεται, ὅτι ἡ παρθενία δέν εἶναι ἐντολή, ἀλλ' εἶναι παραίνεσις μόνον καὶ συμβουλή, ὡσάν ὅπου εἶναι ὑπὲρ ἐντολήν· ἄραγε δέ καὶ ἡ ἀκτημοσύνη συμβουλή νὰ εἶναι καὶ ὄχι ἐντολή; Τοῦτο ἄς θεωρήσωμεν ἐδῶ. Τινές γάρ τῶν θείων Πατέρων ἀκούοντες τόν Κύριον νὰ λέγῃ εἰς τόν νέον ἐκεῖνον, ὄχι ἀποφαντικῶς καὶ προστακτικῶς καὶ ἐνταλτικῶς, γίνου τέλειος καὶ πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου, ἀλλὰ ὑποθετικῶς· ἐάν θέλῃς νὰ γίνῃς τέλειος, πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου· «Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπαγε πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ δός πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρόν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μου» (Ματθ. ιθ' 21). Τοῦτο λέγω, ἀκούοντες μερικοὶ πατέρες νὰ λέγῃ ὁ Κύριος, εἶπον ὅτι εἰς δύο

μοιράζονται αἱ ἐντολαί, καί ἄλλαι μὲν εἶναι ἀρμόδιαι εἰς τοὺς τελείους, ἄλλαι δὲ εἰς τοὺς ἀτελεῖς καθὼς λέγει, ὁ θεὸς Χρυσόστομος (Ὁμιλ. θ' τῆς α' πρὸς Κορινθ. καὶ Ὁμιλ. α' τῆς πρὸς Τίτον) καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ κατὰ Ἰουλιανοῦ πρώτῳ λόγῳ).

Ἔστι ἡ ἀκτημοσύνη εἶναι ἐντολή.

Πλὴν ὅτι, τό πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ δός πτωχοῖς εἶναι ἐντολή, ἐφανερώσεν ὁ Κύριος εἰπὼν εἰς ἄλλο μέρος τοῦ Εὐαγγελίου σαφέστερον, μέ κοινόν καὶ καθολικόν λόγον. «Πᾶς ἐξ ὑμῶν, ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τῆς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναται μοι εἶναι μαθητής» (Λουκ. ιδ' 33). Καί πάλιν ἀλλαχοῦ προστάζει εἰς ὄλους κοινῶς λέγων «Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην» (Λουκ. ιβ' 33). Καί ὁ μέγας δὲ Βασίλειος, πρόσταγμα ὀνομάζει τό πρὸς τόν νέον ρηθέν ὑπό τοῦ Κυρίου, ἦτοι τό, πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου, ἐν τῷ πρὸς τοὺς πλουτοῦντας λόγῳ. Ἄλλὰ καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος ὁ ἐν ἄλλοις εἰπὼν ὅτι δέν εἶναι ἐπιταγή τό, «πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα», λέγει ὁμοίως ἐν τῷ περὶ παρθενίας λόγῳ, ὅτι χρεωστοῦμεν νά πωλοῦμεν ὄλα, καθὼς εἴμεθα προσταγμένοι «ὀφείλομεν πάντα πωλεῖν καὶ τοῦτο ἐπιτετάγμεθα». Ὁμοίως καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ περὶ φιλοπτωχείας λόγῳ, ἀπορήσας πρότερον ἂν ὁ λόγος ὅπου εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τόν νέον, εἶναι νόμος καὶ ἀνάγκη ἡ μόνον συμβουλή, κλίνει περισσότερον πῶς εἶναι ἐντολή καὶ προσταγή, παρά πῶς εἶναι μόνον συμβουλή, λέγων «Τὴν τοῦ νέου τελείωσιν ἐν τῷ τὰ ὄντα δοῦναι πτωχοῖς ὀρισθεῖσάν τε καὶ νομοθετηθεῖσαν, οἶει μὴ ἀνάγκην εἶναι σοι τῆς φιλανθρωπίας, ἀλλ' αἵρεσιν; μὴ δὲ νόμον, ἀλλὰ παραίνεσιν; σφόδρα καὶ αὐτός ἠβουλόμην τοῦτο καὶ ὑπελάμβανον' ἀλλὰ φοβεῖ με ἡ ἀριστερά χεὶρ καὶ αἱ ἔριφοι, καὶ ἅ παρά τοῦ στήσαντος ὀνειδίζονται' οὐχ ὅτι διηρπάκασιν, ἀλλ' ὅτι μὴ Χριστόν διὰ τῶν δεομένων θεραπεύκασιν».

Διατί ὁ Κύριος ὑποθετικῶς εἶπε πρὸς τὸν νέον, εἰ θέλεις τέλειος εἶναι. — Ὅτι ὡς χρέος καὶ ἐντολὴν ζητεῖ ὁ Κύριος τὴν τελειότητα ἀπὸ ὅλους τοὺς Χριστιανούς.

Διατί δέ εἶπε πρὸς τὸν νέον ὁ Κύριος ὑποθετικῶς ἐάν θέλῃς νά εἶσαι τέλειος; ἐπειδὴ καὶ ὁ νέος ἐκεῖνος εὐρίσκετο ἀκόμη ὑποκάτω εἰς τὴν σκιάν τοῦ νόμου, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀτελής· «οὐδέν γάρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος κατὰ τὸν Παῦλον» (Ἐβρ. ζ' 19). Δι' ὃ καλώντας αὐτόν ὁ Κύριος ἀπὸ τὸν ἀτελῆ νόμον εἰς τὴν τελειότητα τοῦ Εὐαγγελίου, τοῦ εἶπεν ἂν θέλῃ, ἐπειδὴ ἀκόμη δέν εἶχε δώσει τὴν θέλησίν του εἰς τὸν Θεόν, εἰς δέ τοὺς Χριστιανούς, ὅπου ὑποσχέθηκαν εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα νά ἀκολουθοῦν τὸν Χριστόν καὶ ἐπρόλαβαν καὶ ἔδωκαν μόνοι τὴν θέλησίν τους, δέν λέγει ὁ Κύριος μέ ὑπόθεσιν, ἂν θέλετε νά εἶσθαι τέλειοι, ἀλλὰ λέγει προστακτικῶς καὶ ἀποφαντικῶς εἰς αὐτούς· «Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ Πατήρ ὑμῶν τέλειός ἐστι» (Ματ. ε' 48). Ὅθεν καὶ ὡς χρέος καὶ προσταγὴν ἀπαιτεῖ ὁ Χριστός τὴν τελειότητα ἀπὸ ὅλους κοινῶς τοὺς Χριστιανούς· δι' ὃ καὶ ὁ Ἀπόστολος τοῦτο δηλῶν, ποτέ μὲν λέγει «ταῖς φρεσὶ τέλειοι γίνεσθε» (Α' Κοριν. ιδ' 20), ποτέ δέ μέχρις ὅτου καταστήσωμεν, οὐχί ἄλλοι μὲν ναί, ἄλλοι δέ ὄχι, ἀλλὰ οἱ πάντες, εἰς ἄνδρα τέλειον (Ἐφ. δ' 13). Τί λέγω; Καὶ αὐτός ἀκόμη ὁ παλαιός νόμος, ὡς ἐντολὴν ἔδιδε τὴν τελειότητα εἰς τοὺς Ἰουδαίους, προστάζων αὐτούς καὶ λέγων· «τέλειος ἔση ἐναντίον Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου» (Δευτερ. ιη' 13).

Ἔγινε λοιπόν φανερόν ἀπὸ αὐτά ὅπου εἶπομεν, ὅτι ἔξω ἀπὸ μόνην τὴν παρθενίαν ὅλες αἱ ἄλλες ἐντολές τοῦ Κυρίου καὶ αὐτὴ ἡ ἀκτημοσύνη εἶναι κοινές εἰς ὅλους τοὺς Χριστιανούς καὶ ὅλοι καθολικῶς ἀναγκάζονται νά τὰς φυλάττουν ἀπαραιτήτως, χωρὶς καμμίαν ἐξαιρέσιν, τόσοσιν οἱ μοναχοὶ καὶ παρθένοι ὅσον καὶ οἱ κοσμικοὶ καὶ ὑπανδρευμένοι.

“Οτι αἱ ἐντολές τοῦ Χριστοῦ εἶναι δυνατές καί εὐκολες.

Τρίτον χρεωστεῖτε ὅλοι κοινῶς οἱ Χριστιανοί νά ἐργάζεσθε ὅλας τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, διότι δέν εἶναι ἀδύνατες ἀλλ’ εἶναι ὅλες δυνατές καί ὅλες εὐκολες καί ἐλαφρές. Δέν εἶναι ἀδύνατες, α) διότι ὁ Κύριος ὅπου γνωρίζει τήν δύναμιν τῶν ἀνθρώπων δέν ἤθελε προστάξει νά φυλάττουν οἱ ἄνθρωποι τὰς ἐντολάς του, ἐάν ἤξευρε πῶς ἦτον ὑπέρ τήν δύναμιν τους. Καί ἂν ἕνας ἄνθρωπος δέν ἐπιθέτη εἰς τό ζῶον του φορτίον δυσβάστακτον ὅπου νά ὑπερβαῖν τήν δύναμιν τοῦ ζώου του, πῶς ὁ Θεός ἤθελεν ἐπιθέσει εἰς τοὺς Χριστιανούς ἀδυνάτους ἐντολάς καί προστάγματα; Τοῦτο εἶναι ἀσέβεια μεγαλωτάτη καί μόνον νά τό εἰπῆ τινάς, καθώς λέγει ὁ μέγας Βασιλεῖος· «ἀσεβές ἐστι τό λέγειν ἀδύνατα εἶναι τά τοῦ Πνεύματος παραγγέλματα» (Λόγος εἰς τό πρόσεχε σεαυτῶ). Καί β) διότι ἂν ἦτον ἀδύνατες αἱ ἐντολές καί προσταγές τοῦ Χριστοῦ, πῶς τόσες χιλιάδες καί μυριάδες ἄνθρωποι ἠδυνήθησαν ὄχι μόνον νά τὰς ἐργασθοῦν καί νά τὰς κατορθώσουν, ἀλλά καί νά τὰς ὑπερβοῦν; καθώς λέγει ὁ Χρυσορρήμων· «μή τοῖνυν κατηγορεῖ τοῦ Δεσπότου, οὐκ ἐπέταξεν ἀδύνατα· πολλοὶ τὰ προσταγματα ὑπερβαίνουσιν· οὐκ ἂν δέ, εἰ ἀδύνατα ἦν, ὑπερέβησαν ἐξ οἰκείας προαιρέσεως. Παρθενίαν οὐκ ἐπέταξε καί κατορθοῦσι πολλοί» (Λόγος περί νηστείας, τόμ. ζ’).

“Οτι καί Ἕλληνες* κατώρθωσαν τήν σωφροσύνην καί ἐλεημοσύνην. — “Οτι καί Ἕλληνες σωφροσύνην εἶχον.

Εἶναι δέ καί εὐκολες καί ἐλαφρές καί πλατεῖες ὅλες οἱ ἐντολές τοῦ Κυρίου. Καί τοῦτο βεβαιοῖ αὐτός ὁ ἴδιος ὅπου τὰς ἐπρόσταξε, λέγων, πῶς εἶναι ὁ ζυγός του χρηστός καί τό φορτίον τῶν ἐντολῶν του ἐλαφρόν «ὁ ζυγός

* εἰδωλολάτραι.

μου χρηστός και τό φορτίον μου ἑλαφρόν ἐστι» (Ματθ. ια΄ 20). Συνομολογεῖ δέ τοῦτο ὁ ἠγαπημένος μαθητής τοῦ Κυρίου λέγων· «καί αἱ ἐντολαί αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν» (Α΄ Ἰωάν. ε΄ 3). Τοῦτο θέλοντας νά φανερώσῃ καί ὁ προφήτης Δαβίδ ἔλεγε· «Πλατεῖα ἡ ἐντολή σου σφόδρα» (Ψαλμ. ρη΄). Ἄς ἀκούσουν τώρα ἐκεῖνοι οἱ ἀμελεῖς Χριστιανοί ὅπου προφασίζονται καί λέγουν· ἡμεῖς εἴμεθα ἀνθρώποι κοσμικοί μέ γυναῖκα, μέ τέκνα, μέ σπήτια καί δέν δυνάμεθα νά κάμνωμεν ὄλας τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, διότι εἶναι ἀδύνατες εἰς ἡμᾶς, διότι εἶναι δύσκολες καί βαρεῖες εἰς τό νά φυλάξωμεν. Τί λέγεις ἀνόητε Χριστιανέ; ὁ Θεός σέ προστάζει νά κάμνεις ὄλας τάς ἐντολάς του, καί ἐσύ λέγεις πῶς εἶναι ἀδύνατες; Ὁ Θεός σοῦ λέγει πῶς εἶναι εὐκολες καί ἑλαφρές οἱ προσταγές του, καί ἐσύ ἐναντιοῦσαι εἰς τόν Θεόν, καί λέγεις πῶς εἶναι δύσκολες; Καί τί ἀδύνατος εἶναι αὐτή ἡ προσταγή, ὅπου σοῦ ἔδωκεν ὁ Χριστός τό νά ἔχῃς γυναῖκα νόμιμον καί νά σωφρονῆς, καί εἰς ἄλλην γυναῖκα νά μήν πηγαίνῃς, εἰς καιρόν ὅπου ἄλλοι σωφρονοῦν καί χωρίς νά ἔχουν γυναῖκα ὄχι μόνον οἱ Χριστιανοί ἀλλά καί ἔλληνες; Τί δύσκολος προσταγή εἶναι αὐτή, ὅπου σοῦ εἶπε, τό νά δίδῃς ἐλεημοσύνην ἀπό τά ὑπάρχοντά σου, εἰς καιρόν ὅπου ἔλληνες πολλοί ὀλόκληρα τά ὑπάρχοντά τους ἐδιασκόρπισαν διά κενοδοξίαν; Τώρα ἐκεῖνο, ὅπου οἱ ἔλληνες ἔκαμαν διά κενοδοξίαν, δέν εἶναι ἐντροπή ἐσύ ὁ Χριστιανός νά μή τό κάμνεις διά τόν φόβον καί τήν ἐντολήν τοῦ Θεοῦ; Τί δύσκολον εἶναι τό νά μήν ἔχῃς ἐχθρούς; τό νά μή μισῆς κανένα; τό νά μήν ὑβρίζῃς; τό νά μήν ἀρπάξῃς τά ξένα; τό νά μή κάμνῃς ὄρκους; Μήπως εἰς τό νά κατορθώσῃς αὐτάς τάς ἐντολάς, ἀναγκάζεσαι διά νά περάσῃς βουνά καί λαγκάδια καί νά διαβῆς πέλαγος; ἢ μήπως ἀναγκάζεσαι νά πετάξῃς εἰς τόν ἄερα, ἢ νά κάμνῃς κόπους πολλούς καί νά χύσῃς ἰδρωτάς; ὄχι. Ἄρκεῖ μόνον νά ἔχῃς μίαν καλήν προαίρεσιν καί διάθεσιν ψυχῆς, καί εὐθύς ἐκατόρθωσες

ταῦτα πάντα, καθώς λέγει ὁ Χρυσορρήμων· «τί γάρ εἶπέ μοι φορτικόν ἐπιτετάμεθα; ἔχε φησι γυναῖκα καί σωφρόνει· τοῦτο φορτικόν; εἶπέ μοι· καί πῶς; ὅπου γε πολλοί καί χωρίς γυναικός σωφρονοῦσι, οὐ Χριστιανοί μόνον, ἀλλά καί Ἕλληνες; Ὁ ὑπερβαίνει τοίνυν ὁ Ἕλλην διά κενοδοξίαν, σύ δέ οὐδέ τοῦτο τηρεῖς διά τόν φόβον τοῦ Θεοῦ; Δίδου φησί πένησιν ἐκ τῶν ὄντων, τοῦτο φορτικόν; Ἄλλά καί ἐνταῦθα κατηγοροῦσιν ἡμῶν Ἕλληνες ὀλοκλήρους οὐσίας κενώσαντες διά κενοδοξίαν μόνην» (Λόγ. ιγ' εἰς τήν πρός Ἐβρ.). Καί πάλιν «τί γάρ φορτικόν ἐπετάγημεν; ὄρη διατεμεῖν; ἦ πτῆναι πρός ἀέρα; ἦ περαιώσασθαι τό Τυρρηνικόν πέλαγος; οὐδαμῶς· ἀλλ' οὕτως εὐκολον πολιτείαν, ὡς μηδέ ὀργάνων δεῖσθαι, ἀλλά ψυχῆς καί διαθέσεως μόνης. Τί γάρ δύσκολον τῶν τοῦ Χριστοῦ ἐπιταγμάτων; μηδένα ἔχε ἐχθρόν· μηδένα μίσει· μηδένα λέγε κακῶς» (Ὁμιλία 90 εἰς τό κατά Ματθαῖον).

**ἽΟτι εὐκολώτερες εἶναι αἱ ἐντολές, ἀπό τάς κακίας,
τάς ἐναντιουμένας εἰς τάς ἐντολάς.**

Θέλεις νά καταλάβης Χριστιανέ πῶς αἱ μέν ἐντολές τοῦ Χριστοῦ εἶναι εὐκολώτερες, αἱ δέ κακίες, ὅπου ἐναντιοῦνται εἰς τάς ἐντολάς, εἶναι δυσκολώτερες; Ἄκουσον· ὁ Χριστός λέγει, μή κλέψης· τώρα σέ ἐρωτῶ· ποῖον εἶναι εὐκολώτερον, τό νά κλέψη τινάς, ἦ τό νά μή κλέψη; βέβαια εὐκολώτερον εἶναι τό νά μή κλέψη, διότι ἐκεῖνος ὅπου δέν κλέπτει, εἶναι ἡσυχος καί ἀτάραχος εἰς τήν συνειδησίην του, κοιμᾶται ἀμέριμνος, φόβον δέν ἔχει, εἰς κόπους δέν ἐμβαίνει, ὄλους τοὺς βλέπει χωρίς καμμίαν ἐντροπήν· ἐκεῖνος δέ ὅπου θέλει διά νά κλέψη, ἔχει ταραχήν εἰς τόν ἑαυτόν του, ἐμβαίνει εἰς κόπους, περιεργάζεται τρόπους καί μηχανάς διά νά πατήσῃ τό σπίτι ἦ τό ἐργαστήριον ἐκεῖνο ὅπου θέλει, φοβεῖται μήπως τόν πιάσουν καί τόν θανατώσουν, ὕπνον γλυκύν δέν κοιμᾶται, φαγητόν δέν τρώγει μέ ἡδονήν, καί εἰς τήν συνειδησίην του ἔχει

ένα ἀκατάπαυστον ἔλεγχον, ὁ ὁποῖος τὸν κατατρώγει παντοτεινά, ὡσάν ὁ σκώληξ κατατρώγει τὸ ξύλον.

Πάλιν ὁ Χριστός προστάζει, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς. Τώρα ποῖον εἶναι εὐκολώτερον, τὸ νά καταρᾶται καὶ νά κατηγορῆ τινάς, ἢ τὸ νά μὴ κατηγορῆ; βέβαια εὐκολώτερον εἶναι τὸ νά μὴ κατηγορῆ διότι ἐκεῖνος ὅπου δέν κατηγορεῖ, μένει ἐλεύθερος ἀπὸ κάθε πειρασμόν, καὶ ὄχι μόνον δέν παθαίνει κανένα κακόν, ἀλλὰ καὶ ἔπαινον ἀπὸ ὄλους λαμβάνει· ἐκεῖνος δέ ὅπου ἤθελε κατηγορήσει, εὐθύς ἐμβαίνει εἰς κίνδυνον, καὶ ὑποπτεύεται, φοβούμενος μήπως τὸ ἤκουσεν ἐκεῖνος ὅπου ἐκατηγόρησε, κἄν μικρός ἄνθρωπος εἶναι κἄν μέγας· καὶ ἂν μὲν εἶναι μέγας ἄνθρωπος, εὐθύς καὶ παιδεύεται ὁ κατηγορήσας, ἂν δέ εἶναι μικρός, παρευθὺς καὶ ἐκεῖνος κατηγορεῖ καὶ ὑβρίζει τὸν κατηγορήσαντα, ἢ μέ τὰς αὐτὰς ὑβρεις, ἢ καὶ μέ περισσοτέρας. Διὰ τοῦτο καλὰ εἶπεν ὁ χρυσοῦς ἅγιος «μὴ ἄρπαξέ φησιν ὁ Χριστός τὰ μὴ σά, μὴ πλεονέκτει, μὴ ἐπιόρκει· ποῖον ἔχει τοῦτο πόνον; τοῦναντίον μὲν οὖν πόνος· ὅταν μὲν γάρ εἴπῃς κακῶς, εὐθέως ἐν κινδύνῳ εἶ, ἐν ὑποψίᾳ μὴ ἤκουσε περὶ οὗ εἶπες· ἂν τε μέγας ἦ, ἂν τε μικρός· ἂν μὲν γάρ μέγας ἦ, ἐν ἔργοις κινδυνεύσεις εὐθέως· ἂν δέ μικρός, τοῖς ἴσοις σέ ἀμυνεῖται, μᾶλλον δέ καὶ πολλῶ χαλεπωτέροις» (Ὁμιλία ιγ' εἰς τὴν πρὸς τοὺς Ἑβραίους) ὥστε διὰ νά συμπεράνω τὸ πᾶν, ἐάν ἡμεῖς μόνον θελήσωμεν, ὄλες οἱ ἐντολές τοῦ Χριστοῦ εἶναι εὐκολώτατες· ἐάν δέ ἡμεῖς δέν θελήσωμεν, καὶ τὰ πλέον εὐκολα φαίνονται εἰς ἡμᾶς πολὰ δύσκολα· καθὼς καὶ ταῦτα λέγει ὁ Χρυσορρήμων· «οὐδέν δύσκολον, οὐδέν φορτικόν ἐπιτετάγμεθα, ἂν βουλώμεθα· ἂν δέ μὴ βουλώμεθα, καὶ τὰ ῥᾶστα φορτικά ἡμῖν φανεῖται» (αὐτόθ.).

Διατί αἱ ἐντολαὶ ὀνομάζονται ζυγός καὶ φορτίον

Μά ἐπειδὴ εὐκολες καὶ ἐλαφρές εἶναι αἱ ἐντολές, διατί ὁ Κύριος τὰς ὠνόμασε ζυγόν καὶ φορτίον; Ἀποκρίνον-

ται ὁμοῦ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος καί ὁ Χρυσόστομος Ἰωάννης, ὅτι αἱ ἐντολές καί ὁ Νόμος τοῦ Χριστοῦ, ζυγός μὲν εἶναι καί φορτίον, διὰ τὸν κόπον καί τὴν βίαν, ὅπου ἔχουν εἰς τὸ νὰ φυλαχθοῦν, διὰ δὲ τὴν ἐλπίδα τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, καί διὰ τοὺς στεφάνους, ὅπου προξενοῦν εἰς ἐκείνους ὅπου τὰς φυλάττουν, εἶναι χρηστές καί πολλά ἐλαφρές· ὁ μὲν γὰρ Θεολόγος οὕτω λέγει· «εἰ γὰρ καί χρηστός ὁ νέος ζυγός, καί τὸ φορτίον ἐλαφρόν ὥσπερ ἀκούεις, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐλπίδα τοῦτο καί τὴν ἀντίδοσιν, πολλῶ τῆς ἐνταῦθα κακοπαθείας οὔσαν δαψιλεστέραν» (Λόγος εἰς τὸ Πάσχα). Ὁ δὲ θεῖος Χρυσόστομος· «ἂν μὲν γὰρ τὸν πόνον ἴδης τῶν κατορθωμάτων, βαρὺ καί φορτικόν· ἂν δὲ τὴν ἀμοιβὴν ἴδης κοῦφον καί ρᾶστον τὸ προκειμένον» (Λόγος β' περὶ Νηστείας Τόμος ς'). Ὁ δὲ θεῖος Διάδοχος ὁ Ἐπίσκοπος Φωτικῆς λέγει, ὅτι ἡ στράτα τῶν ἐντολῶν καί τῆς ἀρετῆς, εἶναι δύσκολος μὲν καί τραχεῖα εἰς τοὺς ἀρχαρίους, μὲ τὸ νὰ ἐσυνείθισεν ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ γεννήσεώς του εἰς τὸ πλάτος τῶν ἡδονῶν, εἰς δὲ τοὺς μεσαίους καί προκόψαντας εἶναι γλυκεῖα καί εὐκολος· «ἢ τῆς ἀρετῆς ὁδὸς τοῖς μὲν ἀρχομένοις ἐρᾶν τῆς εὐσεβείας, τραχεῖα καί κατάστυγος φαίνεται, οὐ διότι ἐκείνην τοιαύτην εἶναι, ἀλλὰ διὰ τὸ τὴν ἀνθρωπεῖαν φύσιν εὐθύς ἐκ γαστρού, τῶ πλάτει συναναστρέφουσαι τῶν ἡδονῶν· τοῖς δὲ τὸ μέσον αὐτῆς παρελθεῖν δυνηθεῖσι, προσηγῆς ὅλη καί ἄνετος δείκνυται... διὰ τοῦτο ὁ Κύριος εἰσάγων μὲν ἡμᾶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας λέγει· «ὅτι στενὴ καί τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἢ ἐπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν» πρὸς δὲ τοὺς θέλοντας πολλῇ τῇ προθέσει προσιέναι τῇ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἐντολῶν τηρήσει, φησὶν ὁ ζυγός μου χρηστός, καί τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστι» (Κεφ. 93).

Ἐάν λοιπόν ἐσύ Χριστιανέ, θέλης διὰ νὰ κάμνης μὲ εὐκολίαν τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, μὴ βλέπῃς εἰς τοὺς κόπους καί θλίψεις ὅπου ἔχουν, ἀλλὰ στοχάζου τὴν ἀνταμοιβὴν καί τὸν μισθόν, ὅπου ἔχεις νὰ λάβῃς εἰς τὰ οὐρά-

νια. Διότι ὁ μὲν κόπος καὶ ἡ θλίψις εἶναι πρόσκαιρος, ἡ δὲ ἀνταμοιβὴ εἶναι αἰώνιος. Ἔτσι ὁ καταβοκύρης καὶ ὁ ναύτης, δὲν ἀποβλέπει εἰς τὰς φουρτούνας καὶ τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ στοχαζόμενος τὸ κέρδος ὅπου ἔχει νὰ ἀπολαύσῃ, μέ τὴν γλυκεῖαν ταύτην ἐλπίδα εὐφραίνεται. Ἔτσι ὁ πραγματευτὴς ἐλαφροῦς νομίζει τοὺς κόπους διὰ τὴν ἐλπίδα τοῦ πλοῦτου. Ἔτσι ὁ στρατιώτης δὲν νομίζει βαρείας τὰς πληγὰς καὶ τὸν θάνατον, διότι προστοχάζεται τὴν νίκην καὶ τοὺς στεφάνους ὅπου μέλλει νὰ λάβῃ. Ἔτσι ὁ γεωργὸς καὶ ὁ δουλευτὴς δὲν συλλογίζεται τοὺς κόπους καὶ μόχθους ὅπου λαμβάνει, διότι ἀποβλέπει εἰς τὸ θέρος καὶ τὴν πληρωμὴν. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μέ συντομίαν, ἔτσι τὰ βαρῆα γίνονται ἐλαφρά, ὅταν δὲν συλλογίζεται τινὰς τοὺς κόπους καὶ μόχθους, ἀλλὰ τὰς ἀμοιβὰς καὶ τοὺς μισθοῦς, ὅπου μέλλει νὰ ἀπολαύσῃ. Καί, ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθινόν, μάρτυς εἶναι ὁ μακάριος Παῦλος, ὁ ὁποῖος ἔλεγε, πῶς αἱ θλίψεις ἐφαίνοντο ἐλαφραὶ εἰς αὐτόν, ἐπειδὴ δὲν ἐστοχάζετο τὰ βλεπόμενα καὶ τοὺς αἰσθητοὺς κόπους, ἀλλὰ ἐσυλλογίζετο τὰ μὴ βλεπόμενα καὶ τοὺς στεφάνους.

«Τὰ γὰρ φύσει βαρῆα, οὕτω κοῦφα γίνεται, ὅταν μὴ τοὺς πόνους λογιζώμεθα, ἀλλὰ τὰς ἀμοιβὰς αὐτῶν σκοπῶμεν· βούλει μαθεῖν πῶς τὰ φύσει βαρῆα, κοῦφα γίνεται; ἄκουσον τοῦ Παύλου λέγοντος· «Τὸ παραυτίκα ἐλαφρόν τῆς θλίψεως, καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρους δόξης κατεργάζεται» (Β' Κορ. δ' 17). Αἰνιγμα τὸ εἰρημένον ἐστίν· εἰ θλίψις πῶς ἐλαφρόν; εἰ ἐλαφρόν πῶς θλίψις; ταῦτα γὰρ ἐναντία· ἀλλ' ἔλυσε τὸ αἰνιγμα τῇ ἐπαγωγῇ δείξας ἐλαφρόν· «μὴ σκοποῦντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα» (Αὐτόθι). Ἔθηκε τὸν στέφανον, καὶ κοῦφον ἐποίησε τὸν ἀγῶνα· εἶναι λόγια τοῦ Χρυσοστόμου (Λόγ. β' περὶ νηστείας). Μάρτυς τούτου εἶναι καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ, ὁ ὁποῖος διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀνταμοιβῆς καὶ τοῦ μισθοῦ, ἐφύλαττε μετὰ χαρᾶς τὰς ἐντολάς

τοῦ Κυρίου, δι' ὃ καί ἔλεγεν· «Ἐκλίνα τήν καρδίαν μου τοῦ ποιῆσαι τά δικαιώματά σου εἰς τόν αἰῶνα δι' ἀντάμειψιν» (Ψαλμ. ρη').

**Ἔτι ὅλοι οἱ Χριστιανοί πρέπει μέ προθυμίαν
νά φυλάττουν ὅλας τάς ἐντολάς διά ἑπτά αἴτια.**

Τέταρτον ὅλοι ἐσεῖς οἱ Χριστιανοί χρεωστεῖτε νά φυλάττητε ὅλας τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου ὄχι μέ ἀμέλειαν καί γογγυσμόν ἤ μέ σκοπόν ἀνθρωπάρεσκον ἀλλά μέ ὄλην τήν προθυμίαν, μέ ὄλην τήν ἀγάπην καί μέ ὄλην σας τήν χαράν καί μέ σκοπόν θεάρεστον ὄχι ὡσάν δοῦλοι διά τόν φόβον τῆς γεέννης, οὔτε ὡσάν μισθωτοί διά τόν μισθόν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἀλλά ὡσάν υἱοί διά τήν ἀγάπην τοῦ οὐρανοῦ Πατρός ὅπου τάς ἐντολάς ἐνομοθέτησε διά ἑπτά αἴτια.

α) Διότι ὅποιος κάμνει τάς ἐντολάς καί τά ἔργα Κυρίου μέ ἀμέλειαν εἶναι κατηραμένος, καθὼς λέγει ὁ Ἱερειμίας· «ἐπικατάρατος ὁ ποιῶν τά ἔργα Κυρίου ἀμελῶς» (Ἱερ. μὴ' 10).

β) Διότι ὁ Χριστός ὅπου ἐπρόσταξε τάς ἐντολάς εἶναι ἄξιος καί ὑπεράξιος κάθε ἀγάπης, ὅθεν καί ὅσοι θέλουν νά φυλάττουν τάς ἐντολάς του μέ ὄλην τήν τελειότητα, πρέπει νά παρακινοῦνται ἀπό τήν πρός τόν Χριστόν ἀγάπην νά τάς φυλάττουν. Ὅθεν καί ὁ προφήτης Δαβίδ ἔλεγεν, ὅτι ὅποιος φοβεῖται τόν Θεόν, κάμνει τάς ἐντολάς μέ ὄλην του τήν θέλησιν καί ἀγάπην· «Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τόν Κύριον ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ θελήσει σφόδρα» (Ψαλ. ρια' 1), ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει· «οὐκ εἶπε τάς ἐντολάς αὐτοῦ ποιήσει ἀλλά θελήσει, ἕτερόν τι πλέον ἐπιζητῶν· ποῖον δὴ τοῦτο; τό μετά προθυμίας αὐτάς ποιεῖν· τό ἐραστάς αὐτῶν εἶναι σφοδρούς· τό μεταδιώκειν αὐτοῦ τά ἐπιτάγματα· τό φιλεῖν αὐτάς μή διά τόν μισθόν τόν ὑπέρ αὐτῶν, ἀλλά διά τόν θέντα αὐτάς· μή

ἀπειλῆ κολάσεως, μηδέ ἐπαγγελία βασιλείας, ἀλλά διά τόν νομοθετήσαντα».

γ) Διότι ὁποιος κάμνει μέ ἀμέλειαν καί γογγυσμόν τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, παρομοιάζει μέ ἐκείνον ὅπου ἐπρόσφερεν εἰς τόν παλαιόν νόμον πρόβατα καί ἄλλα ζῶα εἰς τόν Θεόν ὄχι ὁμως τέλεια καί γερά, ἀλλά κολοβά, μισερά καί ἀσθενῆ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, παρομοιάζει μέ τόν Κάιν, ὅστις δέν ἐπρόσφερε θυσίαν εἰς τόν Θεόν τό πλέον ἐκλεκτόν μέρος τῶν καρπῶν τῆς γῆς, ἀλλά ἐπρόσφερε τά σκύβαλα καί τά ἄχυρα ὅθεν ἀκολούθως ἀμαρτάνει καί κολάζεται, καθῶς εἶναι γεγραμμένον ἠὲ «οὐκ ἐάν ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρθῶς δέ μή διέλῃς, ἡμαρτες;» (Γεν. δ' 7).

δ) Διότι ὁποιος κάμνει τό θέλημα τοῦ Κυρίου ὄχι ὁμως, τό κάμνει καθῶς λέγει ὁ Θεός, ἀλλά διά δόξαν καί ἐπαινον ἀνθρώπων, ἢ διά ἄλλα τέλη κοσμικά καί μάταια, ὁ τοιοῦτος χάνει τόν κόπον του, καί κανένα μισθόν ἀπό τόν Θεόν δέν λαμβάνει, καθῶς εἶπεν ὁ Κύριος καί ὁ μέγας Βασιλεῖος ἠὲ «Καί ὁ τό θέλημα τοῦ Κυρίου ἐργαζόμενος μή καθῶς θέλει δέ ὁ Θεός, μηδέ ἐν διαθέσει τῆς πρός Θεόν ἀγάπης τοῦτο ποιῶν, ἀνόητον ἔχει τήν τοῦ ἔργου σπουδήν, κατά τήν φωνήν αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰπόντος, ὅτι ποιοῦσι πρός τό θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις. Ἄμῃν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τόν μισθόν αὐτῶν» (Ματθ. ζ' 1 ἐν τῷ προοιμίῳ τῶν κατά πλάτος ὄρων).

ε) Διότι ὁποιος μέ προθυμίαν πράττει τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, καί τάς πλέον μεγαλυτέρας δυσκολίας ὅπου ἀπαντήσῃ τά νομίζει διά μεγάλας εὐκολίας, καθῶς ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὁποιος πράττει τάς ἐντολάς του μέ ἀμέλειαν, καί τά εὐκολώτατα νομίζει ὡς δυσκολώτατα, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος ἠὲ «τήν δυσκολίαν, οὐχ ἡ τῶν ἐπιταγμάτων φύσις, ἀλλ' ἡ τῶν πολλῶν ραθυμία ποιεῖν εἰώθεν ὡς εἴ τις μετά προθυμίας αὐτά δέχοιτο, κοῦφα καί ρᾶστα αὐτά ὄψεται ὄντα» (Ἑρμην. εἰς τόν ριά Ψαλμόν).

**Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νά κάμνουν τό θέλημα
τοῦ Κυρίου τό ἀγαθόν, καί εὐάρεστον,
καί τέλειον, καί ποῖον εἶναι αὐτό.**

ς) Διότι ὁποῖος ἐργάζεται τὰς ἐντολάς καί τό θέλημα τοῦ Κυρίου, δέν φθάνει μόνον νά κάμνη τό κατά προηγούμενον λόγον, ἀγαθόν θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀλλά πρέπει νά κάμνη καί τό εὐάρεστον θέλημα τοῦ Κυρίου. Διότι πολλές φορές εἶναι ἀγαθόν ἓνα πρᾶγμα, ἐάν ὁμως γίνη ἔξω ἀπό τόν πρέποντα καιρόν καί τόπον, δέν εἶναι εὐάρεστον εἰς τόν Θεόν. Καί πάλιν δέν πρέπει νά κάμνη μόνον τό θέλημα τοῦ Κυρίου τό εὐάρεστον, ἀλλά καί τό τέλειον ὅσον ἐπί παραδείγματος κάμνει τινάς ἐλεημοσύνην, τοῦτο εἶναι θέλημα ἀγαθόν τοῦ Κυρίου, ἐάν δέ κάμνη τήν ἐλεημοσύνην αὐτήν μόνον διά τόν Θεόν καί ὄχι διά δόξαν καί ἔπαινον ἢ φιλίαν τῶν ἀνθρώπων, τότε ἡ ἐλεημοσύνη αὕτη εἶναι θέλημα εὐάρεστον τοῦ Θεοῦ. Ἐάν δέ κάμνη τήν ἐλεημοσύνην μέ ὄλην τήν ἀγάπην καί προθυμίαν καί πλουσιότητα, τότε ἡ ἐλεημοσύνη ἐκείνη εἶναι θέλημα τέλειον τοῦ Θεοῦ ἔάν δέ ἐξ ἐναντίας κάμνη τινάς τήν ἐλεημοσύνην δι' ἀνθρωπαρέσκειαν καί μέ ἀκριβειαν καί γογγυσμόν, τότε ἡ τοιαύτη ἐλεημοσύνη δέν εἶναι εὐάρεστος οὐδέ τελεία κοντά εἰς τόν Θεόν. Διά τοῦτο καί ὁ Ἀπόστολος παραγγέλλει εἰς τοὺς Χριστιανούς νά ἐργάζωνται τό θέλημα τοῦ Κυρίου τό ἀγαθόν καί εὐάρεστον καί τέλειον «εἰς τό δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τό θέλημα τοῦ Θεοῦ τό ἀγαθόν καί εὐάρεστον καί τέλειον» (Ρωμ. ιβ' 2), ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ τε μέγας Βασίλειος (ὄρα κατ' ἐπιτομήν σπς') καί ὁ ἱερός Θεοφύλακτος, λέγει «Πρῶτον οὖν σκόπει τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, εἰ ἀγαθόν εἶθ' ὅταν γνωρίσης, σκόπει εἰ καί εὐάρεστον ἢ πολλά γάρ ἀγαθὰ ὄντα οὐκ εὐάρεστά εἰσιν ἢ παρά τόν καιρόν ἢ παρά τό πρόσωπον... ὅταν δέ ἀγαθόν καί εὐάρεστον ἢ σπούδασον, ἵνα καί τέλειον καί ἀνελλειπές ἢ ὅττω γινόμενον ὡς ἀπαιτεῖται καί μή κολοβῶς».

Ἔστι αἱ ἐντολές εἶναι φῶς

ζ) δέ καί τελευταῖον πρέπει ὅλοι ἔσεῖς οἱ Χριστιανοὶ νά φυλάττετε ὅλας τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου μέ ἀγάπην καί μέ προθυμίαν, διότι αἱ θεϊκές ἐντολές καθ' ὃ μὲν εἶναι ἀλήθεια καί φῶς, φωτίζουν τόν νοῦν μέ τὰς ἀκτῖνας τῆς θείας γνώσεως· «πᾶσαι γάρ φησιν αἱ ἐντολαί σου ἀλήθεια» (Ψαλμ. ρη'), καθ' ὃ δέ εἶναι ἀγαθαί καί σωτηριώδεις, ἔλκουσι τήν καρδίαν εἰς τήν ἀγάπην αὐτῶν καί ἔφασιν· «Ἄγαθός μοι γάρ φησιν ὁ νόμος τοῦ στόματός σου» (Ψαλμ. ρη'). Ὅθεν καθῶς φυσικῶ τῷ τρόπῳ κάθε ἕνας ἀγαπᾷ τό φῶς καί τό ἀγαθόν· «γλυκύ γάρ φησιν ὁ Ἐκκλησιαστής, τό φῶς καί ἀγαθόν τοῖς ὀφθαλμοῖς» (Ἐκκλ. ια' 7)· καί ὁ Ἀριστοτέλης εἶπεν· «ἀγαθόν ἐστί, οὐ πάντα ἐφίεται» (Ἠθικ. Νικομ. κεφ. α'). Ἔτσι παρομοίως πρέπει νά ἀγαπᾷ καί τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ ὅπου εἶναι τό φῶς καί τό ἀγαθόν. Καί ὅτι μὲν εἶναι φῶς αἱ ἐντολαί, μαρτυροῦν αἱ Γραφαί· ὁ μὲν γάρ Παροιμιαστής· «ὅτι λύχνος ἐντολή νόμου, φησί, καί φῶς» (Παρ. ζ' 23), ὁ δέ Δαβίδ· «ἡ ἐντολή Κυρίου τηλαυγής φωτίζουσα ὀφθαλμοῦς» (Ψαλμ. ιη'), καί πάλιν· «λύχνος τοῖς ποσὶ μου, ὁ νόμος σου καί φῶς ταῖς τρίβοις μου» (Ψαλ. ρη'). Καί πάλιν· «ἡ δὴλῶσις τῶν λόγων σου, φωτιεῖ καί συνετιεῖ νηπίους» (Αὐτόθι), καί ὁ Ἡσαΐας· «διότι φῶς τὰ προστάγματα σου ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἡσ. κς' 9). Ἐντεῦθεν καί ὁ θεολόγος Γρηγόριος ἐπαρακινήθη νά εἰπῇ· «φῶς ἦν καί ἡ τῷ πρωτογόνῳ δοθεῖσα πρωτόγονος ἐντολή... εἰ καί τό φθονερὸν σκότος ἐπεισελθόν τήν κακίαν ἐδημιούργησε» (Λόγ. εἰς τό ἅγιον Βάπτισμα)· ὁμοίως καί ὁ θεῖος Χρυσόστομος· «καί πανταχοῦ φῶς τόν νόμον καλούμενον κατίδοι τις ἄν... οὐ γάρ οὕτως αἱ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες χειραγωγοῦσιν ἡμῶν τούς ὀφθαλμούς ὡς αἱ τοῦ νόμου ἐντολαί καταυγάζουσι τὰ τῆς ψυχῆς ὄμματα· ὥσπερ γάρ ὀφθαλμός ἐν αὐτῷ τῷ φωτίζεσθαι κερδαίνει, οὕτω καί ψυχὴ ἐν αὐτῷ τῷ πείθεσθαι τῷ

νόμῳ, τὰ μέγιστα καρποῦται, ἐκκαθαρίσθησαν καί κακίας ἀπαλλαττομένη, καί πρὸς αὐτὴν ἀναβᾶσα τὴν ἀρετὴν» (Ἑρμην. εἰς τὸν Ἑσαΐαν κεφ. β').

ἽΟτι αἱ ἐντολές εἶναι ἀγαθές καί σωτηριώδεις.

ἽΟτι δέ αἱ ἐντολαὶ τοῦ Κυρίου εἶναι ἀγαθαὶ καί σωτηριώδεις, μάρτυς εἶναι αὐτός ὁ Δαβίδ, ὅστις εἰς ὄλον τὸν ἐκτεταμένον καί διεξοδικόν Ψαλμὸν τὸν ρη' (118), ἦτοι τό' «Μακάριοι οἱ ἄμωμοι ἐν ὁδοῖς»³ τοῦτο κηρύττει καί διατρανοῖ, ἀκολούθως δέ καί φανερῶνει τὴν ἀγαπητικὴν διάθεσιν καί τὸν ἐγκάρδιον ἔρωτα ὅπου εἶχεν ἡ προφητικὴ του ψυχὴ εἰς τό νά κάμνη μέ κάθε προθυμίαν τὰς ζωοποιούς καί θεϊκάς ἐντολάς, ποτέ μέν λέγων' «καί ἦρα τὰς χεῖράς μου πρὸς τὰς ἐντολάς σου, ἅς ἠγάπησα' τὰς ἐντολάς σου ἡρετισάμην καί διά τοῦτο ἠγάπησα τὰς ἐντολάς σου ὑπέρ χρυσίον καί τοπάζιον. Καί ὡς ἠγάπησα τὸν Νόμον σου Κύριε, ὄλην τὴν ἡμέραν μελέτη μου ἐστί» καί ἄλλα πολλά, τόσον ὅπου ἀπό τὴν πολλὴν ἀγάπην ὅπου ἔτρεφεν εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου δέν ἐλάμβανε χορτασμόν ὁ τρισμακάριστος ἄνθρωπος ἐκεῖνος νά τὰς ἀναφέρῃ καί εἰς ὄλον τὸν ἱερόν του ψαλτῆρα, κατ' ἔξοχῆς δέ τρόπον εἰς κάθε στίχον τοῦ ἀνωτέρου Ψαλμοῦ καί δέν ἔπαυε νά καλῆ τὰς ἐντολάς ἀπό τὰς διάφορους ἐνεργείας των, ὀνομάζων αὐτάς νόμον, μαρτύρια, ὁδοῦς, δικαιοματά, κρίματα, λόγια, λόγους, συμβουλίας, θαυμάσια καί ἄλλα ὅμοια. ἽΙδιον γάρ τῆς ἀγάπης εἶναι κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, νά ἀναφέρῃ γλυκερῶς καί νά μὴ χορταίνῃ ἕως καί αὐτὰ τὰ ὀνόματα τῶν ἠγαπημένων της' «φιλοῦσιν οἱ σφόδρα περὶ τι ἔρωτικῶς διακείμενοι, ἠδέως συνεῖναι καί τοῖς ὀνόμασι» (Λόγ. εἰς τό ἅγιον Βάπτισμα).

3. Ὁ Ψαλμός αὐτός ὀνομάζεται ἽΑμωμος ἐπειδή, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, τοὺς προσέχοντας καί ἐρευνῶντας ἀκριβῶς τὴν τούτου σαφήνειαν, ρυθμίζει πρὸς τελειότητα τοῦ βίου καί κατὰ τὴν αὐτοῦ ὀνομασίαν, ἄμώμους ἀποτελεῖ.

Μάρτυς είναι πρὸς τούτοις καὶ αὐτὴ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία συνηθίζει καθ' ἑκάστην ἡμέραν νά ἀναγινώσκη κοινῶς τὸν ρηθέντα ρη' Ψαλμὸν τὸν περὶ τῶν ἐντολῶν καὶ προσταγμάτων τοῦ Κυρίου διαλαμβάνοντα, καὶ μέ αὐτὸν νά ἐνθυμίζῃ ὅλους τοὺς Χριστιανούς πόσον εἶναι ἀγαθαὶ καὶ σωτηριώδεις αἱ ἐντολαὶ τοῦ Κυρίου, καὶ διὰ τῆς συχνῆς καὶ παντοτεινῆς ἐνθυμήσεως ταύτης νά παρακινῆ αὐτοὺς εἰς τὸ νά ἐργάζωνται τὰς ἐντολάς ταύτας. Ὁ δὲ σοφὸς Σειράχ θέλοντας νά φανερώσῃ τὴν γλυκύτητα ὅπου ἔχουν αἱ θεῖαι ἐντολαί, ἔλεγεν· «οὐδέν κρεῖττον φόβου Κυρίου καὶ οὐδέν γλυκύτερον τοῦ προσέχειν ἐντολαῖς Κυρίου» (Σειρ. κγ' 27).

Τ' ἀρχαῖοι εἶμας ἐμεῖς πρὸν κόσμον ἔδω κάτω,
 πρὸξίμι ὄνε τῆ Χειρῆ· τὰ θεϊκὰ τὰ λόγια.

Μέρος β'

Διατί καί ἡ Ἐκκλησία καθ' ἐκάστην ἀναγινώσκει τόν ρη' Ψαλμόν. — "Οτι ἐν ταῖς ἐντολαῖς εἶναι κεκρυμμένος ὁ Χριστός. — "Οτι κατά τό μέτρον τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν καί ἡ χάρις ἐνεργεῖ. — "Οτι διά τῶν ἐντολῶν φανεροῦται ἡ κεκρυμμένη χάρις ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

Πολλά καί μεγάλα εἶναι τά καλά ὅπου ἡμπορεῖς νά ἀποκτήσης, ἀδελφέ μου Χριστιανέ, ἐάν φυλάττης μέ προθυμίαν καί ἀγάπην ὅλας τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, ἀπό τά πολλά ὅμως τά κυριώτερα σοῦ ἀπαριθμοῦμεν ἐδῶ. Θέλεις νά εὕρης τόν ποθούμενον Χριστόν καί τόν γλυκύν καί πρᾶγμα καί ὄνομα Ἰησοῦν; ἐργάζου μέ προθυμίαν τάς ἐντολάς του καί τό ἀπολαμβάνεις· διότι ὅταν ἐργάζεσαι τάς ἐντολάς, μέσα εἰς αὐτάς εὐρίσκεις καί τόν Χριστόν ὅπου τάς ἐπρόσταξεν. Ἐπειδή ὁ Χριστός εἶναι κεκρυμμένος μέσα εἰς τάς ἐντολάς του, καθὼς λέγει ὁ ἄββᾶ Μάρκος· «ὁ Κύριος εἰς τάς ἰδίας ἐγκέκρυπται ἐντολάς καί τοῖς ζητοῦσιν αὐτόν κατά ἀναλογίαν εὐρίσκεται» (Κεφ. ρϛ' περί Νόμου Πνευματικοῦ). Θέλεις νά ἀποκτήσης ἐνεργητικῶς καί μέ αἴθησιν νοεράν τήν φωτοφόρον καί οὐρανίαν καί ἀπόρρητον χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος τήν ὁποίαν ἔλαβες μυστικῶς μέσα εἰς τήν καρδίαν σου ὅταν ἐβαπτίσθης; ἐργάζου τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ μέ προθυμίαν καί βέβαια θέλεις τό ἀπολαύσει· διότι ἡ χάρις τοῦ ἁγ. Πνεύματος ὅπου ἐχαρίσθη μυστικῶς εἰς κάθε Χριστιανόν, ὅταν ἐβαπτίσθη, αὐτή ἐνεργεῖ καί φαίνεται κατά τό μέτρον τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, ἡγουν ἂν ἐργασθῇ ὁ Χριστιανός τάς ἐντολάς περισσότερον, περισσότερον καί ἡ χάρις ἐνεργεῖ εἰς αὐτόν· ἐάν δέ τάς ἐργασθῇ ὀλιγώτερον, ὀλιγώτερον καί ἡ χάρις ἐνεργεῖ, ὡς λέγει ὁ αὐτός ἅγιος Μάρκος· «ἡ μέν χάρις τοῖς ἐν Χριστῷ βαπτισθεῖσι μυστικῶς δεδώρηται· ἐνεργεῖ δέ κατά ἄ-

ναλογίαν τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν» (Κεφ. ξα' περί τῶν οἰομένων ἐξ ἔργων δικαιοῦσθαι). Διότι, καθώς ὅταν μία σπίθα τῆς φωτιᾶς χωσμένη μέσα εἰς τήν στάκτην, ὅσον βγάξει τινάς τήν στάκτην τόσον φαίνεται καί ἡ σπίθα ἐκείνη, καί ὅσα ξύλα περισσότερα βάλλη τινάς τόσον περισσότεράν ἀνάπτει καί τήν φωτιάν, ἔτσι καί ἡ χάρις ὅπου ἐδόθη εἰς κάθε Χριστιανόν διά τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος εἶναι κεκρυμμένη μέσα εἰς τήν καρδίαν καί χωσμένη ἀπό τά πάθη καί ἁμαρτίας· ὅσον δέ ὁ ἄνθρωπος πράττει τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, τόσον καθαρίζεται ἀπό τά πάθη καί τόσον ἀνάπτει εἰς τήν καρδίαν του τό πῦρ τῆς θείας χάριτος μέ τό ὅποῖον φωτίζεται, λαμπρύνεται, θεοῦται καί φωνάζει καί αὐτός ἐνθουσιαστικῶς ἐκεῖνα τά λόγια ὅπου ἔλεγον ὁ Λουκᾶς καί ὁ Κλεόπας· «οὐχί ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν;» (Λουκ. κδ' 32).

**“Ὅτι μάταιοι εἰσίν, οἱ χωρίς τῶν ἐντολῶν
ἀποκαλύψεις ζητοῦντες καί θεωρίας.**

Μεματαιωμένοι λοιπόν μεματαιωμένοι εἶναι ὅλοι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἀγαποῦν καί ζητοῦν νά ἤξεύρουν τά ἀπόκρυφα μυστήρια τοῦ Θεοῦ, καί τάς προγνώσεις τῶν μελλόντων καί ἀποκαλύψεις, προτοῦ νά ἐργασθοῦν τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, τοὺς ὁποίους περιγελῶντας καί ὁ Θεός λέγει· «ἐμέ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ζητοῦσι, καί γινῶναί μου τάς ὁδοὺς ἐπιθυμοῦσιν, ὡς λαός δικαιοσύνην πεποικῶς, καί κρίσιν Θεοῦ αὐτοῦ μή ἐγκαταλελοιπῶς» (Ἦσ. νη' 2). Ἄνῳητοι λοιπόν εἶναι ὅσοι πρό τῆς ταπεινῆς πράξεως τῶν ἐντολῶν, ἀγαποῦν τάς ὑψηλάς τοῦ Θεοῦ θεωρίας καί ζητοῦν τήν θεωρίαν ἐν οὐ καιρῷ θεωρίας, ὡς λέγει ὁ ἅγιος Ἰσαάκ, τοὺς ὁποίους κατηγορῶν ὁ θεοφόρος Μάξιμος λέγει· «ὅτι αὐτοί θέλοντες τήν θεωρίαν χωρίς τῆς πράξεως ἀποκτοῦν μίαν γνῶσιν ψιλήν καί μίαν ἀνυπόστατον φαντασίαν». Ἐπειδή ὁ Θεός καί ἡ τοῦ Θεοῦ θεωρία καί ἀληθινή γνῶσις μέσα εἰς τήν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν εὐρί-

σκεται, έξω δέ από τας έντολάς τινάς εύρισκόμενος, ὅσα καί ἄν θεωρήσῃ εἶδωλα μόνον καί ἀναπλάσματα τῆς φαντασίας ὀρᾶ, καί οὐχί ἀλήθειαν· ἡ χάρις γάρ δίδοται διά τας έντολάς, διά τῆς χάριτος δέ ἐνεργεῖται ἡ ἀληθῆς θεωρία. Καί ἀφρονέστατοι εἶναι ὅλοι ἐκεῖνοι ὅσοι πρό τῆς ἐργασίας τῶν έντολῶν ἐπιθυμοῦν τας ἐνεργείας καί τά χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος· διότι πρῶτον πρέπει νά ἐργασθοῦν τας ζωοποιούς έντολάς καί νά πολεμήσουν καί νά νικήσουν τά πάθη, καί ὕστερον νά λάβουν ὡς στέφανον τά πνευματικά χαρίσματα· πρῶτον πρέπει νά δουλεύσουν εἰς τόν μυστικόν ἀμπελῶνα τῶν έντολῶν, καί ἔπειτα νά λάβουν ὡς πληρωμήν τήν ἐλευθερίαν. Αὐτοί δέ ζητοῦντες πρό τῆς δουλεύσεως τήν ἐλευθερίαν, ὁμοιάζουν μέ τοὺς ἐξαγορασμένους σκλάβους, οἱ ὁποῖοι ὁμοῦ μέ τήν ἐξαγοράν ὅπου τοὺς κάμνει ὁ αὐθέντης των ζητοῦν καί τό ἐλευθεροχάρτι τους, καθὼς προσφυῶς περί αὐτῶν ἔλεγεν ὁ διακριτικώτατος ἅγιος Μάρκος· «Ὁ πρό τῆς ἐργασίας τῶν έντολῶν, τῆς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος ἐπιζητῶν, ὁμοίός ἐστι δούλῳ ἀργυρωνήτῳ, ὃς ἅμα τῷ ἀγορασθῆναι, σὺν ταῖς ὠναῖς καί τήν ἐλευθερίαν γραφῆναι ζητεῖ» (Κεφ. ξδ' περί τῶν οἰομέν. ἐξ ἔργων).

Ἔτι διά τῶν έντολῶν ἀποκτῶνται αἱ ἀρεταί.

Θέλεις καί ἀγαπᾷς Χριστιανέ νά ἀποκτήσῃς ταπεινωσιν, ὑπομονήν, πραότητα, εἰρήνην, χαράν, μακροθυμίαν, ἀνεξικακίαν, ἀγάπην καί ὅλον τόν ἐπίλοιπον χορόν τῶν ἀρετῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι πλοῦτος ἄσυλος καί θησαυρός ἀδαπάνητος τῆς ψυχῆς; ἐργάζου τας έντολάς τοῦ Κυρίου καί θέλεις τό ἀπολαύσει, διότι διά μέσου τῶν έντολῶν ἀποκτῶνται ὅλαι αἱ ἄνω εἰρημέναι ἀρεταί, καθὼς εἶπεν ὁ ἅγιος Ἰσαάκ· «ἡ ἐργασία τῆς ἀρετῆς, ἡ φυλακή τῶν έντολῶν ἐστι τοῦ Κυρίου» (Λόγ. λζ' σελ. 236). Καί αἱ μέν έντολαί εἶναι ὡσάν ὄργανα, αἱ δέ ἀρεταί εἶναι ὡσάν τά ὑπό τῶν ὀργάνων κατασκευαζόμενα. Ἔτσι λόγου χάριν

διά μέσου τῆς ἐντολῆς ὅπου ἔδωκεν ὁ Χριστός νά μή ἀντιστεκώμεθα εἰς τόν κακόν ἄνθρωπον, ἀποκτᾶ τινάς τήν ἀρετήν τῆς μακροθυμίας. Διά τῆς ἐντολῆς ὅπου ἔδωκε νά γυρίζωμεν καί τό ἄλλο μάγουλον νά μᾶς κτυποῦν, ἀποκτοῦμεν τήν ὑπομονήν. Διά τῆς ἐντολῆς ὅπου ἔδωκε νά μή πηγαίνωμεν εἰς κρίσιν, ἀποκτοῦμεν τήν πρᾶότητα. Διά τῆς ἐντολῆς ὅπου ἔδωκε νά εὐλογοῦμεν ἐκείνους ὅπου μᾶς καταρῶνται, ἀποκτοῦμεν τήν ἀγάπην καί φιλαδελφίαν. Διά τῆς ἐντολῆς ὅπου μᾶς ἔδωκε νά μετανοοῦμεν πάντοτε, ἀποκτοῦμεν τήν μετάνοιαν καί διά τῆς μετανοίας ἀποκτοῦμεν τήν τῆς ψυχῆς καθαρότητα, ὡς εἶπεν ὁ ἅγιος Θαλάσσιος· «τήρησις ἐντολῶν, τίκτει μετάνοιαν, ἡ δέ τῆς μετανοίας τήρησις, ψυχῆς ποιεῖ κάθαρσιν» (Κεφ. οζ' τῆς β' ἑκατοντάδος). Ὅμοίως καί διά τῶν ἄλλων ἐντολῶν ἀποκτοῦνται αἱ ἄλλαι ἀρεταί, καί ἔτσι διά τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν φθάνει ὁ ἄνθρωπος εἰς τήν τελείαν ἀπάθειαν καί θείαν γνῶσιν, ὡς εἶπεν ὁ αὐτός Θαλάσσιος· «Τήρησις ἐντολῶν Θεοῦ τίκτει ἀπάθειαν· ἀπάθεια δέ ψυχῆς συντηρεῖ γνῶσιν» (Αὐτόθι κεφ. ιη'). Καί καθώς ἀπό τήν συνήθειαν ὅπου λάβη τινάς εἰς κάθε τέχνην καί ἐργασίαν γίνεται ἕξις, ἔτσι καί ἀπό τήν συνήθειαν ὅπου λάβη τινάς εἰς τήν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν, ἀποκτᾶ τήν ἕξιν τῶν ἀρετῶν· ὥστε αἱ μέν ἐντολαί παρομοιάζουν μέ τήν συνήθειαν, αἱ δέ ἀρεταί παρομοιάζουν μέ τήν ἕξιν. Διά τοῦτο εἶπεν ὁ θεῖος Μάρκος· «ἄλλο πρᾶξις ἐντολῆς καί ἄλλο ἀρετή, κἄν ἐξ ἀλλήλων τάς τῶν ἀγαθῶν ἀφορμάς λαμβάνωσι» (Κεφ. ρ' γ' περί νόμου πνευματικοῦ).

Ἵτι διά τῶν ἐντολῶν ἀποκτῶνται τά πρόσκαιρα ἀγαθά.

Τί ἄλλο; Θέλεις, ἀγαπητέ, νά ἀποκτήσης καί τά πρόσκαιρα ἀγαθά τῆς παρουσίας ζωῆς καί νά γίνης εὐτυχῆς καί εὐδαίμων; ἐργάζου μέ προθυμίαν καί ἀγάπην τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου καί ἔχεις νά τό ἀποκτήσης. Ἐτσι τό ὑπόσχεται ὁ Θεός διά τοῦ Μωϋσέως, νά δώσῃ ὅλας τάς εὐ-

λογίας του εις εκείνον ὅπου φυλάττει τὰς ἐντολάς του. «Καί ἔσται ἐάν ἀκοῆ ἀκούσης τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου φυλάσσειν καί ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολάς ταύτας, ἅς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον... καί ἤξουσιν ἐπὶ σέ πᾶσαι αἱ εὐλογίαι αὗται καί εὐρίσκουσί σε» (Δευτ. κη' 1). Ποῖες δέ εἶναι αἱ εὐλογίες αὐτές; ἀνάγνωθι ὅλον αὐτό τό κεφάλαιον τοῦ Δευτερονομίου καί θέλεις τὰς μάθει. Ἔτσι ὑπόσχεται διὰ τοῦ Ἑσαΐου λέγων· «ἐάν θέλητε καί εἰσακουσῆτέ μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε· ἐάν δέ μή θέλητε μηδέ εἰσακουσῆτέ μου, μάχαιρα ὑμᾶς κατέδεται» (Ἠσ. α' 19). Ἔτσι καί διὰ τοῦ προφήτου Δαβὶδ ὑπόσχεται ὁ Θεός νά εὐτυχήσῃ τόν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ὅπου τόν φοβεῖται καί φυλάττει τὰς ἐντολάς του. Ἐπόσχεται νά κάμῃ τό σπέρμα του δυνατόν εις τόν κόσμον, νά δώσῃ πλοῦτον καί δόξαν εις τόν οἶκόν του καί νά κάμῃ αἰώνιον τό μνημόσυρόν του» (Ψαλμ. ρια').

Καί ἀλλαχοῦ μακαρίζει τό Πνεῦμα τό ἅγιον ἐκείνους ὅπου περιπατοῦν εις τήν στραταν τῶν ἐντολῶν του, καί λέγει ὅτι ἡ γυνή των θέλει εἶναι μέσα εις τόν οἶκόν των ὡσαν εὐτυχησμένον ἀμπέλι, τὰ δέ παιδιά των ὡσαν τὰ νέα ἐλαιόδενδρα θέλουν στέκει τριγύρω εις τήν τράπεζάν τους· θέλει τούς εὐλογῆσῃ ὁ Θεός ἀπό τήν Σιών καί ἔχουν νά ἀπολαύσουν τὰ ἀγαθὰ τῆς Ἱερουσαλήμ εις ὅλην τους τήν ζωήν, καί θέλουν φθάσει νά ἴδουν υἱούς τῶν υἱῶν τους καί ἄλλα καλά (Ψαλμ. ρκζ').

Ἔτσι διὰ τῶν ἐντολῶν φθάνει τινάς εις τήν τελείαν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. — Ἔτσι ὁ τὰς ἐντολάς ἐργαζόμενος,

ἀνώτερός ἐστι τῶν ποιούντων θαύματα.

Ἔτσι ὁ φυλάττων τὰς ἐντολάς ἀνώτερος Μαρτύρων ἐστίν.

Ἀγαπᾶς, ἀδελφέ, νά ἀποκτήσῃς τήν εις Θεόν ἀγάπην, ἡ ὁποία εἶναι ἡ τελειότης ὅλων τῶν ἀρετῶν καί νά γίνῃς ναός τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τῆς ὑπερουσίας καί ἀδιαιρέτου Τριάδος; ἐργάζου μέ

κάθε προθυμίαν καὶ ἀγάπην τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου καὶ θέλεις τό ἀπολαύσει· διότι ἔτσι ὑπесχέθη ὁ Κύριος νά ἔλθῃ ὁμοῦ μέ τόν Πατέρα του νά κατοικήσῃ μέσα εἰς ἐκεῖνον ὅπου φυλάττει τὰς ἐντολάς του καὶ νά κάμῃ τήν καρδίαν του ναόν καὶ μονήν ἰδικήν του· «Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τόν λόγον μου τηρήσει καὶ ὁ Πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν καὶ πρὸς αὐτόν ἐλευσόμεθα καὶ μονήν παρ' αὐτῷ ποιήσωμεν» (Ἰωάν. ιδ' 23). Διὰ τοῦτο προσφυστάτα εἶπε καὶ ὁ ἅγιος Μάξιμος· «ὁ μέν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός λόγος, ἐκάστη μυστικῶς ἐνυπάρχει τῶν οἰκειῶν ἐντολῶν· ὁ δέ Θεός καὶ Πατήρ ὅλος ἐστιν ἀχώριστος ἐν ὄλω τῷ οἰκειῷ λόγῳ φυσικῶς· ὁ τοίνυν δεχόμενος τήν θείαν ἐντολήν καὶ φυλάσσων αὐτήν, τόν ἐν αὐτῇ τοῦ Θεοῦ δέχεται λόγον, ὃν διὰ τῶν ἐντολῶν δεξάμενος δι' αὐτοῦ καὶ τόν ἐν αὐτῷ φυσικῶς ὄντα ἐδέξατο. Ἄμῃν γάρ, φησι, λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἕάν τινα πέμψω, ἐμέ λαμβάνει· ὁ δέ ἐμέ λαμβάνων, λαμβάνει τόν πέμψαντά με· ὁ γοῦν ἐντολήν δεξάμενος καὶ ποιήσας αὐτήν λαβὼν ἔχει μυστικῶς τήν ἅγιαν Τριάδα». Ἄγαπᾷς νά γίνῃς ἀνώτερος ἀπό ἐκεῖνον ὅπου κάμνει θαύματα καὶ μεγαλύτερος ἀπό ἐκεῖνον ὅπου βγάζει δαιμόνια καὶ προφητεύει; ἐργάζου τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ μέ προθυμίαν καὶ τό ἀπολαμβάνεις· διότι πολλοί μέν ἔκαμαν θαύματα καὶ σημεῖα καὶ ἔβγαλαν δαιμόνια καὶ ἐπροφήτευσαν, ἐπειδή ὁμοῦ δέν ἐφύλαξαν τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, ἐξέπεσον ἀπό τήν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ ἐκολάσθησαν· οἱ δέ τὰς ἐντολάς φυλάττοντες σώζονται καὶ ἀνώτεροι κατὰ τοῦτο εἶναι ἀπό ἐκείνους.

Ποῖος μᾶς τό βεβαιοῖ; πρῶτον αὐτός ὁ Κύριος εἰπών· «Πολλοί ἐροῦσι μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, Κύριε Κύριε, οὐ τῷ σῶ ὀνόματι προεφητεύσαμεν; καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν; καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δυνάμεις πολλάς ἐποιήσαμεν; Καί τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς, ὅτι οὐδέποτε ἔγγων ὑμᾶς. Ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τήν ἀνομίαν» (Ματθ. ζ' 22).

Δεύτερον ὁ μακάριος Παῦλος βοῶν· «ἐάν ἔχω προφητείαν καί ἰδῶ τά μυστήρια πάντα καί πᾶσαν τήν γνῶσιν, καί ἐάν ἔχω πᾶσαν τήν πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάναι, ἀγάπην δέ μή ἔχω, οὐδέν εἰμί» (Α΄ Κορ. ιγ' 2). Καί τρίτον ὁ χρυσοῦς τήν γλῶτταν καί τήν ψυχήν Ἰωάννης λέγων, ὅτι ὁ Χριστός δέν ἔδωκε σημάδι τῶν μαθητῶν του τά θαύματα ὅπου ἔμελλον νά κάμνουν, ἀλλά τήν ἐντολήν τῆς ἀγάπης, εἰπών εἰς αὐτούς· «ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοί μαθηταί ἐστε, ἐάν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις» (Ἰωάν. ιγ' 35). Διότι ἡ ἐντολή τῆς ἀγάπης ὁμοίως καί οἱ ἄλλες ἐντολές, αὐτές εἶναι ὅπου σημαδεύουν τοὺς ἀληθινούς μαθητάς τοῦ Χριστοῦ καί τοὺς ἁγίους ἀνθρώπους καί τοὺς σώζουν καί ὄχι τά θαύματα· «Καί ἀφείς εἰπεῖν τά θαύματα ἃ ἔμελλον ποιεῖν, ἀπό τῆς ἀγάπης αὐτοὺς χαρακτηρίζει τί δήποτε; ὅτι τοῦτο μάλιστα ἐστί τό δεικνύον ἀνθρώπους ἁγίους· πάσης γάρ ἐστιν ἀρετῆς ὑπόθεσις· διὰ τοῦτο μάλιστα σωζόμεθα πάντες· τί οὖν; οὐ πολλῶ τά θαύματα δεικνυσι τοῦτο; οὐδαμῶς· καί μήν τοῦτο (ἦγουν τά θαύματα) τήν οἰκουμένην ἐπηγάγετο, ἐπειδή ἐκείνο (ἦτοι ἡ ἀγάπη) προῆν· εἶδέ μή ἦν ἐκείνο, οὐδέ τοῦτο παρέμενε» (Ὅμιλ. οβ' εἰς τό κατά Ἰωάννην).

Νά εἰπῶ ἀκόμη καί μεγαλύτερον; θέλεις, ἀδελφέ, νά γίνης ἀνώτερος καί ἀπό τοὺς Μάρτυρας; Φύλαττε τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ καί μάλιστα τήν ἐντολήν τῆς ἀγάπης καί ἔχεις νά τό ἐπιτύχης· διότι αἱ ἐντολές τοῦ Κυρίου καί μάλιστα ἡ περί τῆς ἀγάπης, καί χωρίς μαρτύριον συσταίνου καί τέλειον ποιοῦν μαθητήν τοῦ Χριστοῦ, τόν Χριστιανόν· τό δέ μαρτύριον μόνον χωρίς τήν ἀγάπην καί τάς ἄλλας ἐντολάς, τοῦτο νά κατορθῶσῃ δέν δύναται. Καί μαρτυρεῖ ὁ Παῦλος ἀπό τό ἕνα μέρος λέγων· «ἐάν παραδῶ τό σῶμά μου ἵνα καυθήσωμαι, ἀγάπην δέ μή ἔχω, οὐδέν ὠφελοῦμαι» (Κορ. ιγ' 3). Καί ὁ χρυσοῦς ρήτωρ τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τό ἄλλο εἰπών· «ἀγάπης οὐδέν, οὔτε μείζων, οὔτε ἴσον ἐστίν οὐδέ αὐτό τό μαρτύριον, ὃ πάντων ἐ-

στί κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν. Καί πῶς; ἄκουσον· ἀγάπη μὲν καί χωρὶς μαρτυρίου ποιεῖ μαθητὴν τοῦ Χριστοῦ. Μαρτύριον δέ χωρὶς ἀγάπης οὐκ ἂν ἰσχύσειε τοῦτο ἐργάζεσθαι» (Λόγ. εἰς τὸν μάρτυρα Ρωμανόν).

᾽Οτι ἡ φύλαξις τῶν ἐντολῶν συνείδησιν ἀκαταίσχυτον προξενεῖ.

Θέλεις, ἀγαπητέ, νά ἀποκτήσης συνείδησιν ἀκαταίσχυτον ὅπου νά μή σέ κατηγορῇ καί νά σέ ἐλέγχη εἰς κανένα πρᾶγμα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως; φύλαττε μέ ἐπιμέλειαν ὅλας τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου καί θέλεις τό ἀξιωθῆ. Ποῖος περὶ τούτου μᾶς πληροφορεῖ; ὁ προφήτης Δαβίδ ὁ ὁποῖος ἔλεγε· «τότε οὐ μή αἰσχυθῶ ἐν τῷ μέ ἐπιβλέπειν ἐπί πάσας τὰς ἐντολάς σου» (Ψαλμ. ρη΄) ἐάν δέ ἀποκτήσης διὰ τῶν ἐντολῶν τοιαύτην συνείδησιν ἀκατηγόρητον, ἤξευρε ὅτι ἔχεις νά λάβῃς μεγάλην παρρησίαν πρὸς τὸν Θεόν, καθὼς τό μαρτυρεῖ ὁ ἡγαπημένος μαθητής λέγων· «ἐάν ἡ καρδιά ἡμῶν μή καταγινώσκη ἡμῶν, παρρησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν Θεόν» (Ἰωάν. γ΄ 2).

᾽Οτι διὰ τῶν ἐντολῶν ἀποκτᾶται ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν. — Διατί ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν ὀνομάζεται μισθός καί ἀνταμοιβή.

Μέ ἓνα λόγον, θέλεις Χριστιανέ νά ἀπολαύσης τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν; τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον; καί τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα ἃ ὀφθαλμός οὐκ εἶδε καί οὖς οὐκ ἤκουσε καί ἐπί καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη; φύλαξον μέ προθυμίαν καί ἀγάπην ὅλας τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου καί θέλεις τό ἀπολαύσει. ᾽Ετσι σέ βεβαιώνει τό ἀψευδέστατον στόμα τοῦ Κυρίου τοῦ προστάξαντος τὰς ἐντολάς λέγων, ὅτι δέν ἐμβαίνουν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐκεῖνοι οἱ Χριστιανοί ὅπου φωνάζουν μόνον καί λέγουν, Κύριε, Κύριε, ἀλλά ἐκεῖνοι ὅπου κάμνουν τὰς ἐντολάς καί τό θέλημα τοῦ Θεοῦ· «οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε, Κύριε εἰσελεύσεται εἰς τὴν

Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τό θέλημα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς» (Ματθ. ζ' 1). Τοῦτο τό ἴδιον ἠθέλησε νά φανερώσῃ ὁ Κύριος καί μέ τόν λόγον ὅπου εἶπεν εἰς τόν νέον ἐκεῖνον· «εἰ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τήν ζωήν, τήρησον τάς ἐντολάς» (Ματθ. ιθ' 17). Διά τοῦτο καί ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν ὀνομάζεται ἀπό τάς θείας Γραφάς ἀνταμοιβή καί πληρωμή καί μισθός, διδόμενος διά τόν κόπον καί τήν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν· «ἔκλινα γάρ, φησι, τήν καρδίαν μου, τοῦ ποιῆσαι τά δικαιώματά σου εἰς τόν αἰῶνα δι' ἀντάμειψιν» (Ψαλ. ρη')· καί «κάλεσον τούς ἐργάτας καί ἀπόδος αὐτοῖς τόν μισθόν» (Ματθ. κ' 8).

Λοιπόν, ἐάν θέλῃς, ἀδελφέ, νά ἐργάζεσαι μέ ἀγαπητικήν διάθεσιν καί ἐπιθυμίαν τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου καί νά νικήσῃς ὅλας τάς δυσκολίας, ἐνθυμοῦ πάντοτε αὐτά ὅλα τά καλά ὅπου ἔχεις νά λάβῃς καί μάλιστα ἄς εἶσαι πληροφορημένος, ὅτι βεβαιότατα μέλλεις νά λάβῃς εἰς ἀμοιβήν τοῦ κόπου σου τάς ἐπαγγελίας τῶν μελλόντων καί αἰωνίων ἀγαθῶν. Ἔτσι γάρ καί ὁ μέγας Βασίλειος παρακινεῖ νά κάμνουν ὅσοι θέλουν νά ἀνάψουν εἰς τήν καρδίαν τους τήν ἐργασίαν τῶν θείων ἐντολῶν, ἐρωτηθεῖς γάρ οὗτος «πῶς δυνηθῆ τις ἐνδιαθέτως καί μετά ἐπιθυμίας ποιεῖν τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου; ἀποκρίνεται· «ἐάν πληροφορηθῆ ὅτι ἡ ἐντολή τοῦ Θεοῦ ζωή αἰώνιος ἐστὶ καί πάντα τά ἐπηγγελμένα τοῖς φυλάσσουσιν αὐτήν ἀληθῆ, κατορθοῦται αὐτῷ ἡ διάθεσις τοῦ εἰπόντος· τά κρίματα Κυρίου ἀληθινά, δεδικαιωμένα ἐπὶ τό αὐτό, ἐπιθυμητά ὑπὲρ χρυσίον καί λίθον τίμιον πολύν καί γλυκύτερα ὑπὲρ μέλι καί κηρίον· καί γάρ ὁ δοῦλός σου φυλάσσει αὐτά καί ἐν τῷ φυλάσσειν αὐτά ἀνταπόδοσις πολλή» ("Ὁρα κατ' Ἐπιτομήν ροδ').

**“Οτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν οὐ δίδοται ὡς χρεωστουμένη
 πληρωμή διὰ τόν κόπον τῶν ἐντολῶν,
 ἀλλ’ ὡς φιλοτιμία τοῦ Κυρίου.
 – “Οτι οἱ νομίζοντες πῶς πιστεύουν ὀρθῶς
 χωρίς τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, σφάλλουν.**

Πλὴν ἤξευρε, ἀγαπητέ, ὅτι ἀγκαλά καί ὁ Κύριος ἀπό μέρος ἰδικοῦ του δίδει ὡς μισθόν καί πληρωμήν τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν τὴν οὐράνιον βασιλείαν του, συγκαταβαίνοντας εἰς τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν τῶν δούλων του, διὰ νὰ μᾶς παρακινήσῃ περισσότερο νὰ ἐργαζώμεθα τὰς ἐντολάς του καί νὰ νομίζωμεν ὡς ἀπόκτημα τοῦ κόπου μας τὴν βασιλείαν του· ὁμως ἐσύ, ἀδελφέ μου Χριστιανέ, φυλάττου καί πρόσεχε νὰ μὴ φρονῆς ποτέ καί νὰ πιστεύῃς πῶς ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σοῦ δίδοται ὡς χρεωστουμένη πληρωμή παρὰ τοῦ Κυρίου, διὰ τόν κόπον ὅπου ἔκαμες εἰς τὰς ἐντολάς του. “Οχι μακράν ἄς εἶναι τοῦτο τό φρόνημα ἀπό λόγου σου, διότι ποίαν πληρωμήν χρεωστεῖ ἕνας αὐθέντης νὰ δώσῃ εἰς τόν ἐξαγορασμένον του δούλον; Ὁ δούλος καθ’ ὃ δούλος, ἔχει χρέος ἀπαραίτητον νὰ δουλεύῃ πάντοτε τόν αὐθέντην του, χωρίς νὰ ἐλπίζῃ νὰ λάβῃ πληρωμήν· διότι ἂν δέν τόν δουλεύῃ παιδεύεται καί μαστιγοῦται. Ἐάν ὁμως ὁ αὐθέντης του θελήσῃ νὰ τοῦ δώσῃ κανένα ἀξίωμα εἰς πληρωμήν τῆς δουλεύσεώς του, ὁ δούλος χρεωστεῖ νὰ νομίζῃ τό ἀξίωμα ἐκεῖνο, ὄχι ὡς πληρωμήν, ἀλλά ὡς μίαν φιλοτιμίαν καί χάριν καί δωρεάν, τὴν ὁποίαν ὁ αὐθέντης του ἠθέλησεν, ὡς μεγαλοπρεπῆς καί μεγαλόδωρος, νὰ κάμῃ εἰς αὐτόν ἀπό καλοκαγαθίαν του μόνην καί ὄχι ἀπό κανένα χρέος του. Διὰ τοῦτο παρομοίως σφάλλουν, τόσο ἐκεῖνοι οἱ Χριστιανοί, ὅπου νομίζουν πῶς πιστεύουν ὀρθά χωρίς νὰ ἐργάζονται τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, ὅσον καί ἐκεῖνοι, ὅπου ἐργάζονται μὲν τὰς ἐντολάς, ἐλπίζουν δέ πῶς διὰ τόν κόπον τους, ἔχουν νὰ λάβουν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ὡς πληρω-

μήν. Διότι καί οἱ δύο αὐτοί εἶναι λανθασμένοι· ἐπειδή, οὐτε ἐκεῖνοι ὅπου δέν δουλεύουν ὀρθῶς τόν αὐθέντην τους, εἶναι δίκαιον νά λάβουν ἐλευθερίαν καμμίαν φοράν, οὔτε πάλιν ἐκεῖνοι ὅπου τόν δουλεύουν ἔχουν δίκαιον νά λάβουν μισθόν χρεωστικόν ἀπό τόν αὐθέντην τους, καθώς εἶπεν ὁ τῆς διακρίσεως λύχνος ἅγιος Μάρκος· «τινές μή ποιοῦντες τάς ἐντολάς πιστεύειν ὀρθῶς νομίζουσι· τινές δέ ποιοῦντες, ὡς μισθόν ὀφειλόμενον τήν βασιλείαν ἐκδέχονται· ἀμφοτέροι δέ τῆς ἀληθείας ἀπεσφάλησαν· ἐπειδή, παρά Δεσπότην μισθός, δούλοις οὐκ ἐχρεώσθηται· οὐδ' αὐ πάλιν οἱ μή δουλοῦντες ὀρθῶς ἐλευθερίας τυγχάνουσι» (κεφ. ιη' καί ιθ' περί τῶν οἰομένων ἐξ ἔργων δικαιουῖσθαι).

Ὡστε διά νά συμπεράνωμεν τό πᾶν, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέν δίδεται ὡς μισθός, χρεωστούμενος εἰς τήν δούλευσιν τῶν θεῶν ἐντολῶν, ἀλλά δίδεται ὡς χάρις καί δωρεά τοῦ Δεσπότην Χριστοῦ, εἰς τούς πιστούς του δούλους, κατά τόν αὐτόν ἅγιον Μάρκον· «διά τοῦτο οὐκ ἔστι μισθός ἔργων ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἀλλά χάρις Δεσπότην πιστοῖς δούλοις ἠτοιμασμένη» (κεφ. β' Αὐτόθι). Ὅθεν ἀκολούθως καί οἱ Χριστιανοί, ὅπου δουλεύουν εἰς τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου δέν πρέπει νά ζητοῦν χρεωστικῶς ὡς μισθόν τήν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν, ἀλλά νά προσμένουν αὐτήν ὡς χάριν καί δωρεάν τοῦ ἰδικοῦ των Δεσπότην.

Ἐγινε, λοιπόν, φανερόν ἀπό ὅσα εἶπομεν ἕως τώρα, τόσον εἰς τό α' μέρος ὅσον καί εἰς τό β' τοῦτο, ὅτι ὅλοι οἱ Χριστιανοί χρεωστοῦν νά φυλάττουν μέ ὄλην τήν προθυμίαν καί ἀγάπην ὅλας, ὅλας τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, ἄν θέλουν νά ἀξιωθοῦν τῶν καλῶν ὅπου προεἶπομεν, καί τελευταῖον νά ἀξιωθοῦν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Διότι ἄν μίαν μόνην ἐντολήν καταφρονητικῶς δέν φυλάξουν, ὑστεροῦνται τῆς οὐρανοῦ Βασιλείας. Τί λέγω; ὄχι μόνον ἐάν μίαν μοναχὴν ἐντολήν παραβοῦν οἱ Χριστιανοί ἐκπίπτουν ἀπό τήν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν, ἀλλά καί ἄν τήν

μίαν εκείνην κάμνουν, δέν τήν κάμνουν ὁμως μέ ὄλην τήν πρέπουσαν προθυμίαν καί δύναμιν, πάλιν καί ἔτσι ὕστεροῦνται τῆς βασιλείας ἐκείνης. Φοβερός σοῦ φαίνεται ὁ λόγος αὐτός ἀδελφέ; καθώς καί τῇ ἀληθείᾳ εἶναι φοβερός καί τρομερός, ἀλλ' ὅσον εἶναι φοβερός, ἄλλο τόσον εἶναι καί ἀληθινός καί ἄκουσον πῶς τό βεβαιοῦν ὁ Κύριος ἀπό τό ἕνα μέρος καί ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἀπό τό ἄλλο, λέγων· «ἐγώ δέ τι καί τούτων πλέον εἶπεν ἔχω πάλιν· οὐ γάρ δὴ μόνον ἔν τι αὐτῶν (τῶν προσταγμάτων δηλ.) παροφθέν ἀποκλείει τόν οὐρανόν ἡμῖν, ἀλλά κἄν γένηται μέν, μή μετὰ τῆς προσηκούσης δέ ἀκριβείας καί ὑπερβολῆς, τό αὐτό τοῦτο πάλιν ποιῆ. Ἐάν γάρ μή περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν πλεῖον τῶν Γραμματέων καί Φαρισαίων, οὐκ εἰσελεύσεσθε εἰς τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν (Ματθ. ε' 20), ὥστε κἄν ἐλεημοσύνην δῶς, μή πλείονα δέ ἐκείνων, οὐκ εἰσελεύσῃ» (Ὁμιλ. ξδ' εἰς τό κατά Ματθαῖον).

**ἽΟτι μέχρι θανάτου πρέπει νά ὑπακούῃ
τινάς εἰς τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου.**

Ἐάν δέ ἐρωτᾷς, ἀδελφέ, ἕως πόσῃν δύναμιν χρειάζεται νά βάλλῃ τινάς διά νά φυλάξῃ τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, καί ἕως εἰς ποῖον ὄρον φθάνει ἡ ὑπακοή εἰς τάς θεϊκάς προσταγάς; σοῦ ἀποκρίνομαι, ὅτι ἕως εἰς τόν θάνατον ἤγουν διά τήν φύλαξιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ χρεωστεῖ κάθε Χριστιανός, ἄν τό καλέσῃ ἡ χρεία καί ὁ καιρός, νά μαρτυρῇ καί νά ἀποθνήσκῃ, καί αὐτόν τόν θάνατον νά τόν νομίξῃ γλυκύτερον καί πρόξενον τῆς ἀληθιῆς καί αἰωνίου ζωῆς. Ἐτσι ὁ Δεσπότης μας Χριστός διά νά ὑπακούσῃ εἰς τό θέλημα τοῦ οὐρανίου Πατρός ἕκαταδέχθη νά λάβῃ θάνατον, καί θάνατον ἄτιμον καί σταυρικόν, καθώς λέγει ὁ Παῦλος· «ἐταπείνωσεν ἑαυτόν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δέ σταυροῦ» (Φιλ. β' 8). Ἐτσι καί ὁ ἅγιος Συμεών ὁ νέος θεολόγος λέγει, ὅτι αὐτή εἶναι ἡ ἀληθινή πίστις, τό νά εἶναι ἕτοιμος ὁ Χριστιανός

νά ἀποθάνῃ διὰ τόν Χριστόν καί διὰ τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ· «πίστις ἐστὶ τό διὰ Χριστόν ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ ἐντολῆς ἀποθανεῖν καί τόν θάνατον τοῦτον ζωῆς πρόξενον εἶναι πιστεῦειν» (Κεφ. α΄ τῶν θεολογικῶν καί πρακτικῶν). Ἔτσι ὁ ἅγιος Θαλάσσιος εἶπεν· «ὑπὲρ τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ μέχρι θανάτου ἀγωνίσαι, ὅτι δι' αὐτῶν καθαρθεῖς, εἰς τὴν ζωὴν ἀπελεύση» (Κεφ. π΄ τῆς β΄ Ἑκατοντάδος). Αὐτό τό ἴδιον λέγει καί ὁ μέγας Βασίλειος ("Ορα κατ' ἐπιτομ. σς') καί ἄλλα πολλά μέρη τῶν Ἀσκητικῶν του, ἀποδείχνοντας ὅτι ἡ ὑπακοή εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου μέχρι θανάτου ἔχει τόν ὄρον τῆς. Τοῦτο λέγει καί ὁ ἅγιος Ἰσαάκ, ὀνομάζων Μάρτυρας τοὺς διὰ τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου ἀποθνήσκοντας· «οὐ μόνον οἱ διὰ τὴν εἰς Χριστόν πίστιν δεξάμενοι θάνατον, Μάρτυρές εἰσιν, ἀλλὰ καί οἱ διὰ τὴν τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ τήρησιν ἀποθνήσκοντες» (Λόγ. μδ').

**Ἔτι οἱ Χριστιανοὶ ἔδωκαν ὑπόσχεσιν ἐν τῷ Βαπτίσματι
νά δουλεύουν εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου.**

Διὰ τοῦτο λοιπόν, ἀδελφοί μου Χριστιανοί, ἀδελφοί μου παμπόθητοι, τριπλασιάζω τὴν φωνὴν, ἀδελφοί μου ἠγαπημένοι, ἐπιμεληθῆτε ὅλοι, μικροὶ καί μεγάλοι καί ἱερωμένοι καί λαϊκοί, νά φυλάττετε ὅλας τὰς ζωοποιούς, ὅλας τὰς θεοποιούς, ὅλας τὰς σωτηριώδεις ἐντολάς τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ· σπουδάσατε νά δουλεύετε ὡς πιστοὶ ἐργάται μέ ὄλην σας τὴν προθυμίαν καί τὴν ἀγάπην εἰς τόν μυστικόν ἀμπελῶνα τῶν Δεσποτικῶν ἐντολῶν· (αὗται γάρ εἶναι ὁ νοητός ἀμπελῶν ὅπου λέγει ὁ Κύριος εἰς τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον). Μὴ ἀμελήσετε μηδέ ἀποκάμνετε ἀπὸ τό βάρος καί κόπον, οὐδέ ἀπὸ τόν καύσωνα τῆς ἡμέρας· ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ἐσπέρα, ἦγουν ὁ θάνατος καί τό τέλος τῆς παρούσης ζωῆς σας λάβετε εἰς πληρωμὴν τοῦ κόπου σας, τὴν αἰώνιον βασιλείαν.

Στοχασθῆτε πῶς ἐσεῖς μόνοι σας ἐδώκατε συμφω-

νίαν καὶ ὑπόσχεσιν εἰς τόν τοιοῦτον ἀμπελῶνα τῶν ἐντολῶν του. Καὶ πότε ἐδώκατε τὴν συμφωνίαν αὐτὴν καὶ ὑπόσχεσιν; ὅταν ἐβαπτίσθητε. Διότι ὁ λόγος ἐκεῖνος, ὅπου ἐσεῖς τότε εἶπετε, ἦγουν τό, «ἀποτάσσομαί σοι σατανᾶ καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις, καὶ συντάσσομαί σοι Χριστέ», ὁ λόγος, λέγω, αὐτός, εἶναι μία συμφωνία καὶ ὑπόσχεσις, ὅπου ἐδώκατε εἰς τόν Χριστόν διὰ νά δουλεύετε εἰς τόν ἀμπελῶνα του, καθὼς λέγει ὁ Χρυσορρήμων «αὕτη ἡ φωνή, συνθήκη πρὸς τόν Δεσπότην ἐστίν» (Ἄνδριαν. κα'). Καὶ καθὼς ἐκεῖνοι οἱ αὐθένται, ὅπου θέλουν νά ἀγοράσουν δούλους, τοὺς ἐρωτοῦν πρῶτον ἂν θέλουν νά τοὺς δουλεύουν καὶ ὅταν λάβουν τὴν γνώμην τους, τότε τοὺς ἀγοράζουν, ἔτσι καὶ ὁ Δεσπότης Χριστός ἐρώτησεν ὅλους ἐσᾶς τοὺς Χριστιανούς ἂν θέλετε νά δουλεύετε εἰς τὰς ἐντολάς του, καὶ ἀφοῦ τοῦ ἐδώκατε ὑπόσχεσιν, τότε σᾶς ἐξηγόρασε διὰ τοῦ θανάτου του καὶ διὰ τοῦ εἰς τόν θάνατόν του γενομένου ἁγίου Βαπτίσματος, καθὼς λέγει ὁ αὐτός Χρυσορρήμων «καὶ καθάπερ ἡμεῖς οἰκέτας ἀγοράζοντες, αὐτοὺς τοὺς πωλουμένους πρότερον ἐρωτῶμεν, εἰ βούλονται ἡμῖν δουλεῦσαι, οὕτω καὶ ὁ Χριστός ποιεῖ ἐπειδὴ μέλλει σε εἰς δουλείαν λαμβάνειν, πρότερον ἐρωτᾷ εἰ βούλει τόν τύραννον ἐκεῖνον ἀφεῖναι τόν ὠμόν καὶ ἀπηνῆ, καὶ συνθήκας δέχεται παρά σοῦ· οὐ γάρ κατηναγκασμένη ἡ δεσποτεία αὐτοῦ ἐστίν» (Ἄνδριαν. κα').

**ἽΟτι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νά καυχῶνται
πῶς δουλεύουν τόν Χριστόν.**

Καὶ λοιπόν ἐπειδὴ καὶ μίαν φοράν ἐκαλέσθητε εἰς τό νά δουλεύετε τόν ἀμπελῶνα τῶν ἐντολῶν, καὶ ὑπηκούσατε εἰς αὐτό τό κάλεσμα, καὶ τοιαύτην συμφωνίαν ἐκάματε μέ τόν οἰκοδεσπότην καὶ Κύριον τοῦ ἀμπελῶνος, ὅταν ἐβαπτίσθητε, εἶναι ἀνάγκη διὰ νά ἐργάζεσθε, ὄχι μέ ἀμέλειαν, ὄχι μέ ἀδημονίαν καὶ ἀνυπομονησίαν, ἀλλὰ μέ κάθε προθυμίαν, μέ κάθε ἀγάπην καὶ μέ κάθε χαρὰν καὶ ὑ-

πομονήν, ἔχοντες διά καύχημά σας πώς ἠξιώθητε νά δουλεύετε τοιοῦτον ἀγαθόν καί φιланθρωπότατον Δεσπότην, ὁ ὁποῖος εἶναι ἄξιος νά δουλεύεται δωρεάν ἀπό ὅλα τὰ κτίσματά του, κἄν καί δέν ἔμελλε νά δώσῃ εἰς αὐτά κανένα μισθόν καί πληρωμήν. Καί ἂν οἱ δοῦλοι τοῦ ἐπιγεῖου βασιλέως ἐπαινοῦνται πώς δουλεύουν τόν βασιλέα τους καί πολλές φορές λέγουν εἰς καύχημά τους ἡμεῖς εὐρισκόμεθα εἰς τήν βασιλικήν δούλευσιν, πῶς δέν πρέπει νά καυχᾶσθε καί νά χαίρετε ἐσεῖς οἱ Χριστιανοί, ὅτι ἠξιώθητε νά δουλεύετε εἰς τάς ἐντολάς τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλευόντων Χριστοῦ; Δοῦλοι, ναί ὀνομάζεσθε, ἐπειδή ἐργάζεσθε τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, ἀλλά ἡ δουλεία σας αὐτή ὑπερβαίνει ὅλας τάς ἀξίας, ὅλας τάς τιμάς καί ὅλα τὰ ὀφίκια τῶν βασιλέων τοῦ κόσμου. Ὅθεν ὁ Προφήτης Δαβὶδ καί μ' ὄλον ὅπου ἦτο βασιλεύς, ὅμως εἶχε διά καύχημά του νά διπλοονομάζεται δοῦλος τοῦ Θεοῦ καί υἱός τῆς μικροτάτης δούλης του, δι' ὃ ἔλεγεν «ὦ Κύριε, ἐγὼ δοῦλος σός, ἐγὼ δοῦλος σός καί υἱός τῆς παιδίσκης σου» (Ψαλ. ριε' 6). Καί πάλιν «ὁ δέ δοῦλός σου εὐφρανθήσεται» (Ψαλμ. ρη' 27). Ὁ δέ Ἀπόστολος Παῦλος καί ὁ Πέτρος σεμνύνονται πῶς εἶναι δοῦλοι τοῦ Ἰησοῦ περισσότερο, παρά ὅπου σεμνύνονται καί καλλωπίζονται οἱ συγκλητικοί καί βασιλικοί ἄνθρωποι εἰς τοὺς μανδύας καί εἰς τάς ζώνας καί εἰς τὰ ἄλλα βασιλικά παράσημα καί ἀξιώματα ὅπου ἔχουν. Δι' ὃ καί εἰς τάς ἀρχάς ὄλων σχεδόν τῶν ἐπιστολῶν τους, προθέτουν τοῦτο τό ὄνομα, ὡσάν στέφανον καί διάδημα πολύτιμον τῆς κεφαλῆς των, λέγοντες «Παῦλος δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Ρωμ. α' 1) «Παῦλος καί Τιμόθεος δοῦλοι Ἰησοῦ» (Φιλ. α' 1) «Ἰάκωβος Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος» (Ἰάκ. α' 1) «Συμεών Πέτρος δοῦλος καί Ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Β' Πέτρ. α' 1) «Ἰούδας Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος» (Ἰουδ. α').

**Διατί οί ἅγιοι ἔχουν εἰς πολλήν
τιμήν τήν δούλευσιν τοῦ Θεοῦ.**

Καί διατί οί ἅγιοι ἔχουν εἰς τόσην τιμήν καί καύχημα τήν δούλευσιν τοῦ Θεοῦ, καί τό νά ὀνομάζωνται δούλοι Χριστοῦ; ἔπειδή, ὅσοι μέν δουλεύουν τούς ἐπί γῆς βασιλεῖς, πολλές φορές ἀκολουθεῖ καί νά πεινοῦν καί νά διψοῦν καί νά λυποῦνται καί τό ὄνομά των νά ἀτιμάζεται, διότι οί ἐπίγειοι βασιλεῖς ὅπου δουλεύουν, μερικές φορές γίνονται ἀχάριστοι καί δέν γνωρίζουν τήν δούλευσιν τῶν ὑπηκόων τους, ὅσοι δέ ἀξιοθοῦν νά δουλεύουν τόν Χριστόν καί τās ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ τοῦ οὐρανοῦ Βασιλέως, αὐτοί πάντοτε εἶναι ἐμπεπλησμένοι ἀπό κάθε ἀγαθόν, αὐτοί πάντοτε χαίρουν καί ἀγάλλονται, αὐτοί πάντοτε ὑψοῦνται καί μεγαλύνεται τό ὄνομά των, διότι ὁ Θεός τόν ὁποῖον δουλεύουν, εἶναι μεγαλόδωρος καί πλουσιόδωρος καί δέν ἀφίνει ἀπλήρωτον οὔδέ τήν παραμικράν δούλευσιν, καθώς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ λέγει ὁ Ἑσαίας· «ἰδοῦ οί δουλεύοντές μοι φάγονται, ὑμεῖς δέ πεινάσετε· ἰδοῦ οί δουλεύοντές μοι πίνονται, ὑμεῖς δέ διψήσετε· ἰδοῦ οί δουλεύοντές μοι εὐφρανθήσονται, ὑμεῖς δέ αἰσχυνθήσεσθε... τοῖς δέ δουλεύουσί μοι κληθήσεται ὄνομα καινόν» (Ἑσ. ξε' 13).

**Ἵτι οί Χριστιανοί πρέπει νά ἐργάζωνται
τās ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ μέ χαράν
ὁμοῦ καί μέ φόβον καί ταπείνωσιν.**

Ἐπειδή ὁμοῦ ὁ μισόκαλος διάβολος δέν λείπει ἀπό τό νά πειράζῃ τούς δούλους τοῦ Χριστοῦ καί νά τούς κάμνῃ νά ἐπαίρωνται καί νά ὑπερηφανεύωνται πώς φυλάττουν τās ἐντολάς τοῦ Κυρίου καί ἐκ τούτου τούς ὑστερεῖ τόν μισθόν τοῦ κόπου καί τῆς δουλεύσεώς των, διά τοῦτο προσέχετε, ἀδελφοί μου Χριστιανοί, νά ἐργάζεσθε τās ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ μέ χαράν ὁμοῦ καί μέ φόβον καί μέ

ταπεινώσιν. Μέ χαράν, διότι ἔσεῖς οἱ θνητοί καί γήινοι, ἀξιοθήκατε ἕνα Θεόν καί ἕνα οὐράνιον καί ἀθάνατον Βασιλέα, μέ φόβον δέ καί μέ ταπεινώσιν, διότι ὄσον καί ἄν προθυμηθῆτε νά κάμετε τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, ποτέ δέν δύνασθε νά τάς ἐργασθῆτε καθώς πρέπει καί μέ ὄλην τήν τελειότητα. Διά τοῦτο καί ὁ Κύριος, ὁ νομοθέτης καί δοτήρ τῶν ἐντολῶν, σᾶς συμβουλεύει ὅτι, ὅταν ὄλας τάς προσταγάς του φυλάξετε, νά ταπεινώνεσθε μέ τήν καρδίαν καί νά λέγετε πώς εἴσθε ἀχρεῖοι καί ἀνάξιοι δοῦλοι, διότι ἐκεῖνο ὄπου χρεωστεῖτε ἐκάματε καί ὄχι τίποτε παραπάνω· «οὔτω καί ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τά διαταχθέντα ὑμῖν λέγετε· ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοι ἐσμέν· ὅτι ὁ ὄφειλομεν ποιῆσαι, πεποιήκαμεν» (Λουκ. ιζ' 10).

**Ἵτι καθώς οἱ Χριστιανοί ἔκαμαν τά θελήματα
καί προσταγάς τοῦ διαβόλου,
ἔτσι πρέπει νά κάμνουν καί τάς προσταγάς τοῦ Θεοῦ.**

Νά σᾶς εἰπῶ, ἀδελφοί, καί ἕνα λόγον ἀνθρώπινον καί πολλά, πολλά συγκαταβατικόν; Καθώς ἔως τώρα ἐδουλεύσατε τόν πονηρόν διάβολον καί ἐκάματε τά θελήματα καί τάς προσταγάς του μέ διαφόρους ἀμαρτίας, ἔτσι ἀπό τώρα καί εἰς τό ἐξῆς δουλεύετε τόν Θεόν καί φυλάττετε τάς ἐντολάς του. Καί καθώς ἐκαταστήσετε τήν ψυχὴν καί τό σῶμα δοῦλα εἰς τήν ἀκαθαρσίαν καί ἀμαρτίαν, ἔτσι ἀπό τώρα καί ὕστερα κάμετε αὐτά δοῦλα εἰς τήν ἀρετὴν καί καθαρότητα. Διότι ἄν ἔσεῖς μέ τόσην ἡδονὴν καί ἀγάπην ἐφυλάξετε τάς προσταγάς τοῦ διαβόλου, μέ τάς ὄποίας κανένα μισθόν δέν ἐκερδήσατε, ἀλλά μάλιστα κόλασιν καί θάνατον καί ἐντροπήν καί ἀτιμίαν, πώς δέν εἶναι δίκαιον τώρα νά φυλάξετε μέ τήν αὐτὴν ἡδονὴν καί ἀγάπην τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ (ἀγκαλά καί ἔπρεπε μέ περισσοτέραν), διά τάς ὄποίας ἔχετε νά λάβητε πληρωμὴν ἀπειρον, ζωὴν αἰώνιον καί τιμὴν καί δόξαν παρά Θεοῦ ἀτελεῦτητον; Καί αὐτός δέν εἶναι λόγος ἰδικός μου,

είναι τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὁ ὁποῖος συγκαταβατικῶς σᾶς συμβουλευεῖ νά κάμνετε οὕτω διά τήν ἀσθένειάν σας· «ἀνθρώπινον λέγω διά τήν ἀσθένειαν τῆς σαρκός ὑμῶν· ὡσπερ γάρ παρεστήσατε τά μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καί τῇ ἀνομίᾳ εἰς τήν ἀνομίαν, οὕτω νῦν παραστήσατε τά μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν... Τίνα οὖν καρπὸν εἶχετε τότε, ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; τό γάρ τέλος ἐκείνων θάνατος· νυνὶ δέ ἐλευθερωθέντες ἀπό τῆς ἁμαρτίας, δουλωθέντες δέ τῷ Θεῷ, ἔχετε τόν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμόν, τό δέ τέλος, ζωὴν αἰώνιον» (Ρωμ. ζ' 19), ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει· «μεθ' ὅσης σπουδῆς, μεθ' ὅσης ἐπιθυμίας τήν κακίαν ἐδιώκετε καίτοι μηδέν ἔπαθλον ἔχουσαν, ἀλλά τοῦναντίον κόλασιν καί τιμωρίαν, μετὰ τοσαύτης διώξεως τήν ἀρετήν» (Ἐρμηνεία εἰς τόν ριὰ Ψαλμόν).

Ἵτι ἡ βία, καί τῶν ἐντολῶν ἀνάγνωσις καί μελέτη εἶναι μεγάλη βοήθεια εἰς τήν φύλαξιν τῶν ἐντολῶν.

Μεγάλην δέ βοήθειαν θέλετε ἔχει, ἀδελφοί, εἰς τό νά φυλάττετε τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, α) ἐάν εἰς τήν ἀρχήν βιάσετε τόν ἑαυτόν σας εἰς τό νά ἐργάζεσθε τάς θείας ἐντολάς· ἐπειδή γάρ τόσους χρόνους ἐσυνηθίσατε εἰς τήν ἀμέλειαν καί ἀργίαν, μεγάλην δυσκολίαν λαμβάνετε εἰς τό νά κάμνετε τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου. Ὅθεν εἶναι χρεῖα νά κάμνετε βίαν τοῦ ἑαυτοῦ σας διά νά νικήσετε τήν δυσκολίαν καί τήν παλαιάν συνήθειαν ὅπου σᾶς ἐμποδίζει ἀπό τήν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν· διά τοῦτο καί ὁ Κύριος εἶπεν· «ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καί βιασταί ἀρπάζουσιν αὐτήν» (Ματθ. ια' 12). Ἐάν δέ ἐσεῖς βιάσετε τόν ἑαυτόν σας εἰς τήν φύλαξιν τῶν ἐντολῶν, ὁ Κύριος βλέποντάς σας πῶς βιάζεσθε, θέλει σᾶς δώσει δύναμιν καί χάριν, εἰς τό νά κάμνετε τάς ἐντολάς του μέ ἡδονήν καί χαράν, ὥστε ὅπου ἐκεῖνο ὅπου πρότερον ἐκάμνετε μέ πολλήν δυσκολίαν, ὕστερον νά τό κάμνετε μέ μεγάλην εὐκο-

λίαν. Ἔτσι σᾶς πληροφορεῖ ὁ θεῖος Διάδοχος, λέγων «δεῖ οὖν παρά τήν ἀρχήν τῆς ἀγωνίας, βιαίῳ τινί θελήματι τάς ἀγίας τοῦ Θεοῦ κατεργάζεσθαι ἐντολάς, ἵνα θεωρήσας ἡμῶν ὁ ἀγαθός Κύριος, τόν σκοπόν καί τόν κόπον, ἔτοιμον ὑμῖν τό θέλημα αὐτοῦ, ἥδέως ἄγαν τοῖς αὐτοῦ ὑπηρετοῦσιν ἐνδόξοις θελήμασι, καταπέμψῃ «παρά γάρ Κυρίου τότε ἐτοιμάζεται θέλησις» (Παρ. η' 35). «ἽΩστε ἐν πολλῇ τινι ἡμᾶς χαρᾷ ἐργάζεσθαι ἀπαύστως τό ἀγαθόν, τότε γάρ ὄντως αἰσθησόμεθα, ὅτι ὁ Θεός ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ἡμῖν, καί τό θέλειν καί τό ἐνεργεῖν ὑπέρ τῆς εὐδοκίας» (Φιλιπ. β' 13 κεφ. 4γ').

Θέλετε ἔχει βοήθειαν εἰς φύλαξιν τῶν θεῶν ἐντολῶν καί ἐάν β) ἀναγινώσκετε συχνάκις τό ἅγιον Εὐαγγέλιον, καί τάς ἐπιστολάς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, διότι μέσα εἰς τό ἅγιον Εὐαγγέλιον, περιέχονται αἱ ἐντολαί τοῦ Κυρίου, μάλιστα καί ἐξαιρέτως εἰς τό πέμπτον, ἕκτον καί ἔβδομον κεφάλαιον τοῦ κατά Ματθαῖον Εὐαγγελίου· ὁμοίως καί εἰς τάς Ἐπιστολάς τοῦ Παύλου, διότι ἐκεῖνα ὅπου ὁ Παῦλος λέγει, ἐντολαί τοῦ Κυρίου εἶναι, καθῶς ὁ ἴδιος τό φανερώνει· «εἰ τις δοκεῖ Προφήτης εἶναι ἢ πνευματικός, ἐπιγινωσκέτω ἃ γράφω ὑμῖν ὅτι τοῦ Κυρίου εἰσὶν ἐντολαί» (Α' Κορ. ιε' 37), καί μάλιστα εἰς τό ζ' κεφάλαιον τῆς α' πρὸς Κορινθίους, ὅπου προστάζει ὁ Ἀπόστολος νά μή πηγαίνουν εἰς κρίσιν τελείως οἱ Χριστιανοί· εἰ δέ καί ἔχουν κρίσιν, τοῦλάχιστον νά πηγαίνουν μόνον εἰς τά ἐκκλησιαστικά κριτήρια, καί ὄχι ποτέ εἰς τά ἐξωτερικά τῶν ἀσεβῶν, καθῶς δηλαδή προστάζει καί ὁ Κύριος.

Καί διατί ἔχετε μεγάλην βοήθειαν ἀπό τήν συχνήν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου καί τοῦ Ἀποστόλου; Διότι, ὅταν ἀναγινώσκετε συχνάκις εἰς τά βιβλία αὐτά τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, τάς ἐνθυμεῖσθε· καί ὅταν τάς ἐνθυμεῖσθε, ἡμπορεῖτε καί νά τάς φυλάττετε. Διά τοῦτο καί ὁ Προφήτης Δαβίδ, ἔκρυπτε τά λόγια καί τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου εἰς τήν καρδίαν του, διά νά τάς ἐνθυμηται πάντο-

τε, καί ἐκ τῆς ἐνθυμήσεως ταύτης νά παρακινήται καί νά τάς φυλάττη, δι' ὃ καί ἔλεγεν· «ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἔκρυψα τά λόγια σου, ὅπως ἂν μή ἁμάρτω σοι» (Ψαλμ. ριη'). Ὁ-θεν καί ὁ Κύριος παραγγέλλει λέγων· «ὁ ἔχων τάς ἐντο-λάς μου καί τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με» (Ἰωάν. ιδ' 12). Τίς ἐστιν ὁ ἔχων; ἦτοι ἐκεῖνος ὅπου ἔχει πάντοτε τήν ἐνθύμησιν καί μελέτην τῶν ἐντολῶν μου εἰς τήν καρδίαν του, ἐκεῖνος εἶναι ὅπου καί τάς πράττει, ὁ-ταν τό καλέσῃ ἢ χρειά' διότι ἀπό τήν ἐνθύμησιν, ἔρχεται καί εἰς τήν πρᾶξιν' καθῶς ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅποιος δέν διαβάζει τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, ἐκεῖνος καί τάς λη-σμονεῖ, λησμονῶντας δέ αὐτάς, πῶς εἶναι δυνατόν νά τάς πράξῃ; Διά τοῦτο καί ὁ Θεός προστάζει τούς Ἰουδαίους νά μελετοῦν πάντοτε τάς ἐντολάς του, καί νά τάς λέγουν εἰς τά παιδιά των, καί νά τάς γράφουν ἐπάνω εἰς τά ἀνώ-φλια τῶν οἴκων τους, διά νά τάς βλέπουν ἐμβαίνοντες καί ἐβγαίνοντες καί νά μή τάς λησμονήσουν· «Καί ἔσται τά ρήματα ταῦτα, ὅσα ἐγώ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἐν τῇ καρδίᾳ σου καί ἐν τῇ ψυχῇ σου· καί προβιάσεις αὐτά τούς υἱούς σου, καί λαλήσεις ἐν αὐτοῖς καθήμενος ἐν οἴ-κῳ καί πορευόμενος ἐν ὁδῷ, καί κοιταζόμενος καί διανι-στάμενος, καί ἀφάψεις αὐτά εἰς σημεῖον ἐπί τῆς χειρός σου, καί ἔσται ἀσάλευτον πρό τῶν ὀφθαλμῶν σου· καί γράψετε αὐτά ἐπί τάς φλιάς τῶν οἰκιῶν ὑμῶν καί τῶν πυ-λῶν ὑμῶν» (Δευτερ. ζ' 6)⁴.

Κάμνω τέλος τοῦ β) μέρους, καί λέγω, ὅτι ὅλοι οἱ Χριστιανοί ὑπανδρευμένοι καί μοναχοί, χρεωστοῦν νά κάμνουν ὑπακοήν μέχρι θανάτου εἰς τάς ἐντολάς τοῦ Εὐαγγελίου, ἂν θέλουν νά ἀποκτήσουν τά πρόσκαιρα καί

4. Διά τοῦτο καί ἡμεῖς ἐν τῷ τέλει τῆς παρουσίας βιβλίου μεταφρά-σαντες κατεστρώσαμεν τάς κυριωτέρας ἐντολάς τῆς Παλαιᾶς καί Νέ-ας Διαθήκης, διά νά ἀναγινώσκουν καί μελετοῦν αὐτάς συνεχῶς οἱ ἀ-πλοῖ ἀδελφοί μας Χριστιανοί, καί διά τῆς συχνῆς μελέτης, παρακι-νῶνται εἰς τό νά τάς κάμνουν.

αἰώνια καλά ὅπου προείπομεν' καὶ δέν ἔχει τινάς ἐξουσίαν νά παρασαλεύση, οὔτε μίαν τρίχα ἀπό τὰς ἐντολάς οὔτε δεξιὰ, οὔτε ἀριστερά, καθὼς εἶναι γεγραμμένον' «Καὶ ἔσται μετ' αὐτοῦ (τό Δευτερονόμιον) ἵνα μὴ παραβῆ ἀπό τῶν ἐντολῶν, δεξιὰ, ἢ ἀριστερά» (Δευτερ. ιζ' 20)' διότι κατὰ τόν μέγαν Βασιλείον, ἔξω ἀπό τόν γάμον ὄλες αἱ ἄλλες ἐντολές εἶναι νομοθετημένες νά φυλάττωνται ἀπό ὄλους τοὺς κοσμικούς, ἐπειδὴ καὶ ὁ Χριστὸς ἐκήρυττε τό Εὐαγγέλιον καὶ τὰς ἐντολάς του, ὄχι εἰς τοὺς Μοναχοὺς, ἀλλὰ εἰς τοὺς κοσμικούς' «πάντες ἄνθρωποι ἀπαιτηθησόμεθα τὴν πρὸς τό Εὐαγγέλιον ὑπακοήν, μοναχοὶ τε καὶ οἱ ἐν συζυγίαις' ἀρκέσει γάρ τῷ ἐπὶ γάμον ἐλθόντι, ἢ συγγνώμη τῆς ἀκρασίας, καὶ τῆς πρὸς τό θῆλυ ἐπιθυμίας καὶ συνουσίας' τὰ δέ λοιπά τῶν ἐντολῶν, πᾶσιν ὁμοίως νενομοθετημένα, οὐκ ἀκίνδυνα τοῖς παραβαίνουσι' καὶ γάρ εὐαγγελιζόμενος ὁ Χριστὸς τὰ τοῦ Πατρὸς ἐντάλματα τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ διελέγετο» (Λόγος περὶ ἀποταγῆς βίου). Λέγει δέ καὶ ὁ Χρυσόστομος' «πάντα ὑμῖν τὰ τῶν νόμων κοινὰ πρὸς τοὺς μοναχοὺς ἔστι, πλήν τοῦ γάμου' μᾶλλον δέ καὶ ἐν τούτῳ κελεύει ὁ Παῦλος, ἐν ἅπασιν ἐξισοῦσθαι αὐτοῖς, λέγων' «παράγει γάρ τό σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου, ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας, ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν» (Α' Κορ. ζ' 29 Ὁμιλ. ζ' εἰς τό κατὰ Ματθαῖον).

Ἐὰς μὴ προφασίζονται, λοιπόν, τινές ἀνόητοι κοσμικοὶ καὶ λέγουν' αὐτὰ ἐδόθησαν εἰς τοὺς καλογήρους νά τὰ κάμνουν, καὶ ὄχι εἰς ἡμᾶς τοὺς κοσμικούς' μᾶλλον δέ ἄς ἀκούσουν τόν Σολομῶντα πῶς τοὺς ἐλέγχει καὶ τοὺς λέγει, ὅτι νά φοβοῦνται τόν Θεόν, καὶ νά φυλάττουν τὰς ἐντολάς του. Διατί; ἐπειδὴ διὰ τοῦτο τό τέλος ἐκτίσθη κάθε ἄνθρωπος εἰς τόν κόσμον, διὰ νά φυλάττη τὰς ἐντολάς τοῦ Κτίστου του' «τέλος λόγου' τό πᾶν ἄκουε, τόν Θεόν φοβοῦ, καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ φύλασσε' ὅτι τοῦτο πᾶς ἄνθρωπος» (Ἐκκλ. ιβ' 13)'.⁵

5. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποῖαν ἀναγινώσκεται καὶ εἰς

Μέρος γ'

“Οτι, όσοι παραβαίνουν τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, λαμβάνουν ζημίας καὶ δυστυχίας μεγάλας.

**Ἵπερφυσικός βαθμός ποῖος εἶναι.
– Φυσικός βαθμός ποῖος εἶναι.**

“Ὅσα καλὰ καὶ ὄσας χάριτας εἶπομεν εἰς τό β) μέρος, ὅτι λαμβάνουν ἐκεῖνοι ὅπου φυλάττουν τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, τόσα κακά καὶ τόσας ζημίας, λέγομεν ἐδῶ ἀντιστρόφως, ὅτι λαμβάνουν ἐκεῖνοι οἱ Χριστιανοί, ὅπου παραβαίνουν τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ. Διὰ περισσοτέραν δέ σαφήνειαν καὶ συντομίαν λέγομεν, ὅτι ὅλες αἱ ζημίες καὶ τὰ κακά, ὅπου λαμβάνουν οἱ παραβαίνοντες τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, περικλείονται εἰς δύο βαθμούς, εἰς τόν ὑπερφυσικόν καὶ φυσικόν. Καὶ ὑπερφυσικός μὲν βαθμός εἶναι ἐκεῖνος, ὅπου ὑπερβαίνει τούς νόμους τῆς φύσεως μὰ δέν φθείρει, ἀλλά μάλιστα τελειοῖ καὶ αὐξάνει τὴν φύσιν· φυσικός δέ βαθμός εἶναι ἐκεῖνος ὅπου ἀκολουθεῖ κατὰ τούς νόμους τῆς φύσεως. “Ὅταν, λοιπόν, ἐσύ Χριστιανέ παραβαίνῃς τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, χάνεις ὅλα

κάθε Χριστιανοῦ λαϊκοῦ τε καὶ κληρικοῦ καὶ μοναχοῦ θάνατον, ὁ Ψαλμός ὁ λεγόμενος Ἄμωμος, διὰ νὰ δειχθῇ ὅτι αὐτός, ἀφοῦ ἐγεννήθη, καὶ ἕως θανάτου του, ἐφύλαξεν ὅλας τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, τὰς εἰς τόν ψαλμὸν αὐτὸν περιεχομένας, καὶ ἀκολούθως, ὅτι ἐφύλαξε τό τέλος ἐκεῖνο, διὰ τό ὅποιον ἐκτίσθη εἰς τόν κόσμον. Τό ρητόν οὖν τοῦτο τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ, λέγω δὴ τό «τοῦτο πᾶς ἄνθρωπος», οὕτως ἠρμήνευσαν τινές, εἰς τό διὰ τοῦτο αὐτό μεταφράζοντες· ὁ θεῖος ὁμως Χρυσόστομος ἐν τῷ α' κεφ. καὶ ἐδαφίῳ τῆς ἐρμηνείας τοῦ Ἰῶβ ἐρμηνεύει ὅτι τό τοῦτο νοεῖται ἀντί «τοῦτό ἐστι τό συστατικόν καὶ χαρακτηριστικόν ἴδιον τοῦ ἀνθρώπου», ἦτοι τό νὰ φυλάσῃ τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, καὶ τοῦτο εἶναι ὅπου ποιεῖ τόν ἄνθρωπον, τῇ ἀληθείᾳ ἀνθρώπων· ὅποιος δέ παραβαίνει τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, δέν εἶναι ἄνθρωπος ἀληθινός, ἀλλά ψευδής, καθὼς εἶναι καὶ ὁ ζωγράφος.

τά υπερφυσικά χαρίσματα, χάνεις καί όλα τῆς φύσεως τά χαρίσματα.

**Ἔστι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν
χάνουν τά υπερφυσικά χαρίσματα.**

Χάνεις α) τά υπερφυσικά χαρίσματα, διότι εὐθύς ὅπου ἐσύ, ἀδελφέ, παραβῆς τὰς ζωοποιούς ἐντολάς χάνεις τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν ἀγάπην καὶ φιλίαν καὶ γίνεται μισητός Χριστός ὁ Θεός σου κοντά εἰς ἐσένα, καθὼς αὐτός ὁ ἴδιος τό λέγει «ὁ μὴ ἀγαπῶν με, τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ» (Ἰω. ιδ' 24). Ἐπειδὴ καθὼς ἡ φύλαξις τῶν ἐντολῶν, εἶναι ἀπόδειξις τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης, ἔτσι ἀντιστρόφως καὶ ἡ παράβασις τῶν ἐντολῶν, εἶναι ἀπόδειξις τοῦ πρὸς τὸν Θεὸν μίσους. Ὅποιος δέ μισεῖ τὸν Θεόν, φανερόν εἶναι ὅτι ἀντιμισεῖται καὶ αὐτός ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ μέ κάθε δίκαιον. Διότι ἂν ὁ Προφήτης Δαβὶδ ἐμίσει ἐκείνους, ὅπου παραβαίνουν ὄχι τὰς ἰδικὰς του ἐντολάς, ἀλλὰ τὰς τοῦ Κυρίου, «ποιοῦντας γάρ φησι παραβάσεις ἐμίσησα» (Ψαλμ. ρ' 4), πῶς ὁ Κύριος εἶναι δυνατόν νά μὴ μισῇ ἐκείνους, ὅπου παραβαίνουν τὰς ἰδικὰς του ἐντολάς; τό δέ νά μισῆται τινὰς ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ νά ἀποστρέφεται, αὐτὴ ἀληθῶς εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ζημία καὶ δυστυχία ἀπὸ ὅλας.

Χάνεις, χριστιανέ, τά υπερφυσικά χαρίσματα διότι παραβαίνοντας τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, ὑστερεῖσαι τοῦ χαρίσματος τῆς υἰοθεσίας, καὶ ἐκεῖ ὅπου ἦσουν τοῦ οὐρανόυ Πατρός υἱός κατὰ χάριν, γίνεσαι ἐχθρός αὐτοῦ καὶ πολέμιος· διὰ τοῦτο παραπονεῖται ὁ ἴδιος Θεός πρὸς τοὺς Χριστιανούς ἐκείνους ὅπου παραβαίνουν τὰς ἐντολάς του καὶ λέγει ὁ Υἱός δοξάζει τὸν Πατέρα του, μέ τὴν φύλαξιν τῶν ἐντολῶν του· ὁμοίως καὶ ὁ δοῦλος τιμᾷ τὸν αὐθέντην του· καὶ ἂν ἐγὼ εἶμαι πατέρας σας, ποῦ εἶναι ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ ὅπου πρέπει νά μοῦ προσφέρετε μέ τὴν φύλαξιν τῶν ἐντολῶν μου; Καὶ ἂν ἐγὼ εἶμαι αὐθέντης σας, ποῦ εἶναι ὁ φόβος τὸν ὅποιον πρέπει νά ἔχετε πρὸς ἐμένα; «Υἱός δο-

ξάζει Πατέρα, καί δοῦλος τόν Κύριον αὐτοῦ· καί εἰ Πατήρ εἰμί ἐγώ, ποῦ ἐστίν ἡ δόξα μου; καί εἰ Κύριος εἰμί ἐγώ, ποῦ ἐστίν ὁ φόβος μου; λέγει Κύριος Παντοκράτωρ» (Μαλαχ. α' 6). Χάνεις ἀδελφέ τὰ ὑπερφυσικά χαρίσματα, διότι παραβαίνοντας τὰς ἐντολάς, ὑστερεῖσαι τό χάρισμα τῆς δικαιοσύνης, τό χάρισμα τῆς διαμονῆς, τήν ἐνδυναμοῦσαν χάριν, τήν συνεργοῦσαν καί τὰς λοιπάς.

**Ἐπερφυσικά χαρίσματα εἰς δύο ἀναφέρονται,
εἰς τήν χάριν καί εἰς τήν δόξαν.**

Καί διά τὰ εἰπῶ μέ συντομίαν ὑπερφυσικά χαρίσματα εἶναι ὄλα ἐκεῖνα, ὅπου ὁ χριστιανός ἠξιώθη νά λάβῃ διά μέσου τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, καί ὅσα ἄλλα ἐφθασε νά ἀποκτήσῃ ὑστερον διά μέσου τῆς ἐργασίας τῶν ζωοποιῶν ἐντολῶν καί πρὸς τούτοις, ὅσα ἄλλα ἀκόμη ἐδύνατο νά ἀποκτήσῃ εἰς τό μέλλον, τόσον ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆς, ὅσον καί ἐν τῇ μελλούσῃ· τὰ ὅποια ὄλα ὁμοῦ ἀναφέρονται εἰς ταῦτα τὰ δύο γενικά καί καθολικά, κατὰ τοὺς θεολόγους· ἦγουν εἰς τήν χάριν τήν διδομένην εἰς τήν παρούσαν ζωὴν καί εἰς τήν δόξαν τήν διδομένην εἰς τήν μέλλουσαν, περί τῶν ὁποίων λέγει ὁ θεῖος Δαβίδ· «χάριν καί δόξαν δώσει» (Ψαλμ. πγ' 12). Ὅταν λοιπόν ἐσύ Χριστιανέ παραβαίνης τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, χάνεις ὄλα ταῦτα τὰ ὑπερφυσικά χαρίσματα, διότι ὑστερεῖσαι τόν φωτισμόν ἐκεῖνον καί τήν θεῖαν ἔλλαμψιν ὅπου ἐπροξένει εἰς τόν νοῦν σου πρότερον ἢ φύλαξις τῶν ἐντολῶν καί μένεις ἐρημος ἀπό τήν γλυκύτητα ἐκείνην καί ἡδονήν ὅπου ἐδοκίμαζε πρότερον ἢ καρδιά σου εἰς τό νά μελετᾷ καί νά λέγῃ καί νά πράττῃ τὰ εὐθέα δικαιώματα Κυρίου τὰ εὐφραίνοντα τήν καρδίαν, κατὰ τόν θεῖον Δαβίδ» (Ψαλμ. ιη' 9). Διότι ὑστερεῖσαι τὰς θεοειδεῖς ἀρετάς, τήν ταπεινώσιν, τήν μακροθυμίαν, τήν ὑπακοήν, τήν φιλαδελφίαν καί τόν λοιπόν χορόν τῶν ἀρετῶν ὅπου ἀπελάμβανες διά τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, ὡς προείπομεν. Διότι ὑστερεῖσαι

τούς καρπούς τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὴν ἀγάπην, τὴν χάριν, τὴν εἰρήνην, τὴν χρηστότητα, τοὺς ὁποίους ἀπαριθμεῖ ὁ Ἀπόστολος ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ (κεφ. ε' 22). Ὅμοίως καὶ τὰ ἑπτὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος· δηλαδή τὸ χάρισμα τοῦ θείου φόβου, τῆς γνώσεως, τῆς εὐσεβείας, τῆς βουλῆς, τῆς ἰσχύος, τῆς συνέσεως καὶ τῆς σοφίας, καθὼς τὰ ἀπαριθμεῖ ὁ Ἡσαΐας (Κεφ. ια' 2). Τί νὰ πολυλογῶ; μέ τὴν παράβασιν τῶν θείων ἐντολῶν χάνεις ἀδελφέ ὄλας ἐκεῖνας τὰς ὑπερφυσικάς χάριτας διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἐδύνασο νὰ φθάσης εἰς μίαν ἄκραν ἀγιότητα καὶ τελειότητα τὴν δυνατὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους· καταντῆς δέ εἰς τόσην ἀθλιότητα, ὅπου ὑστερησαι ἔως καὶ αὐτὸν τὸν φωτισμὸν τῆς προκαταρκτικῆς καλουμένης χάριτος. Μὰ δὲν φθάνει μόνον ἔως ἐδῶ ἡ ζημία σου ἀδελφέ, ἀλλὰ ἀκόμη χάνεις καὶ αὐτὴν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, ὅπου ἔμελλες νὰ κληρονομήσης μετὰ θάνατον, ἤγουν χάνεις τὴν ἀτελεύτητον μακαριότητα, τὴν αἰώνιον ζωὴν, τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, τὴν μετὰ Θεοῦ καὶ Ἀγγέλων καὶ ἁγίων παντοτεινὴν διαγωγὴν. Καὶ τί κερδίζεις; κόλασιν ἀτελεύτητον, σκώληκα ἀκοίμητον, πῦρ αἰώνιον, βάσανα ἄπειρα, καὶ τὴν μετὰ τῶν δαιμόνων παντοτεινὴν συντροφίαν· ἐπειδὴ ἡ κόλασις δὲν εἶναι διὰ ἄλλους ἐτοιμασμένη πάρεξ διὰ ἐκείνους ὅπου παραβαίνουν τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, καθὼς τὸ βεβαιοῖ ὁ ἴδιος Θεὸς διὰ τοῦ Ἡσαΐου λέγων «Καὶ ἐξελεύσονται καὶ ὄψονται τὰ κῶλα τῶν ἀνθρώπων τῶν παραβεβηκότων ἐν ἐμοί· ὁ γὰρ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται· καὶ ἔσονται εἰς ὄρασιν πάση σαρκί» (Ἡσ. ζς' 24). Καὶ τοῦτο μέ κάθε λογῆς δίκαιον, διότι ἀνίσως ἐκεῖνοι ὅπου ἐπαρέβαινον τὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως καὶ δὲν ἐφύλαττον τὰς ἐντολάς τοῦ παλαιοῦ νόμου, παρευθῆς ἐπαιδεύοντο χωρὶς καμμίαν εὐσπλαγχνίαν καὶ εἰς θάνατον καὶ κόλασιν ἐκαταδικάζοντο, πῶς δὲν εἶναι ἄξιοι μυρίων θανάτων καὶ πάσης κολάσεως, ἐκεῖνοι οἱ χριστιανοὶ ὅπου παραβαίνουν

ὄχι τόν νόμον τοῦ Μωϋσέως ἀλλά τόν νόμον τοῦ ἰδίου Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καί καταφρονοῦν τάς ἐντολάς του καί καταπατοῦν τό θεῖον αἷμα του καί ὑβρίζουν καί ἀτιμάζουν τό πανάγιον Πνεῦμά του; Ἔτσι τό βεβαιοῖ τό σκεῦος τῆς ἐκλογῆς ὁ μακάριος Παῦλος, ποτέ μέν λέγων· «Εἰ πᾶσα παράβασις καί παρακοή ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν, πῶς ἡμεῖς ἐκφευξώμεθα, τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας;» (Ἑβρ. β' 2). Ποτέ δέ· «ἀθετήσας τις νόμον Μωσέως, χωρίς οἰκτιρμῶν, ἐπί δυσίν ἢ τρισί μάρτυσιν ἀποθνήσκει· πόσω (δοκεῖτε) χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας, ὁ τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ καταπατήσας καί τό αἷμα τῆς διαθήκης κοινόν ἠγησάμενος, ἐν ᾧ ἡγιάσθη, καί τό Πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας;» (Ἑβρ. ι' 28). ὦ ζημίᾳ, λοιπόν, μεγάλη! ὦ χαῖμός ἀμέτρητος! ὦ ἀθλιότης καί καταδικη τῶν παραβαινόντων τάς τοῦ Θεοῦ ἐντολάς!

**Ἔτσι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν, χάνουν
τά φυσικά χαρίσματα καί τήν εἰρήνην τῆς συνειδήσεως.**

**— Ἔτσι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν
καί πρό τῆς κολάσεως, κολάζονται.**

β) Χάνεις καί τά φυσικά χαρίσματα ἀδελφέ, διότι παραβαίνοντας τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, εὐθύς ὑστερῆσαι τήν εἰρήνην ἐκείνην καί ἀνάπαυσιν καί χαράν ὅπου εἶχες εἰς τήν συνειδήσιν σου πρὶν νά τάς παραβῆς· καί τί ἀποκτᾷς; Μίαν παντοτεινήν ταραχήν· ἕνα ἀκατάπαυστον ἔλεγχον τοῦ συνειδότος· μίαν ἀπαρηγόρητον λύπην, ἕνα φόβον καί τρόμον εἰς ὄλην σου τήν καρδίαν καί τήν ψυχὴν. Ὁθεν ζῆς τότε μίαν ἀθλίαν ἀληθινά ζωὴν, παρομοίαν μέ ἐκείνην τοῦ Κάιν. Διότι καθὼς ὁ Κάιν, ὅταν ἐπαρέβη τόν νόμον τῆς φύσεως καί ἐφόνευσε τόν ἀδελφόν του, ὄλος ἀπό τόν φόβον του ἐκλονεῖτο καί ἔτρεμε τόσον ὅπου, ἀπό τόν πολὺν τρόμον ὅπου εἶχεν εἰς τήν ψυχὴν του, τοῦ ἐφαίνετο νά τρέμουν τά βουνά, τά λαγκάδια, ἡ γῆ καί ὄλος ὁ κόσμος, διὰ τοῦτο καί ὁ τόπος, εἰς τόν ὁποῖον ἐ-

κατοίκησεν ὀνομάσθη Ναϊδ' «ἐξῆλθε δέ Κάιν ἀπό προσώπου τοῦ Θεοῦ καί ᾤκησεν ἐν γῆ Ναϊδ» (Γεν. δ' 15), τό ὁποῖον θέλει νά εἰπῆ, κατά τόν Χρυσόστομον, τρόμος καί κλόνος· «Καί αὐτός δέ ὁ τόπος ἐνθα κατῶκει, ὑπόμνησις ἀδιάλειπτος ἦν, οὐκ αὐτῶ μόνον, ἀλλά καί ταῖς μετέπειτα γενεαῖς τοῦ σάλου καί τοῦ τρόμου· τό γάρ Ναϊδ ὄνομα, ἑβραϊκή λέξις ἐστίν· ἐρμηνεύεται δέ σάλος» (Λόγ. κ' εἰς τήν Γέν.).

Καθώς, λέγω, ὁ Κάιν εἶχεν ἀκατάπαυστον φόβον καί τρόμον εἰς τήν ψυχὴν του, ἔτσι καί ἐσύ ταλαιπῶρε χριστιανέ ὅπου παραβαίνεις τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, χάνεις τήν ἡσυχίαν τῆς συνειδήσεως, λυπεῖσαι, φοβεῖσαι καί τρέμεις, σοῦ φαίνεται πῶς σέ κυνηγᾷ ὁλος ὁ κόσμος· νομίζεις πῶς σηκώνονται κατ' ἐπάνω σου ἕως καί αὐτά τὰ ὄρη καί τὰ βουνά καί οὔτε ὁ ὕπνος σου ἔχει ἡδονήν, οὔτε τό φαγητόν σου ἔχει γλυκύτητα· ἀλλά σοῦ γίνονται ὅλα πικρά, ὅλα ὀδυνηρά, ὅλα ἄνοστα. Καί μία τοιαύτη ζωὴ ἤμπορεῖ πλεον νά ὀνομασθῆ ζωή; εἰς ἐμένα φαίνεται πῶς εἶναι καλύτερα νά ὀνομασθῆ θάνατος ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἕνα προοίμιον καί ἕνας ἀρραβὼν τῆς κολάσεως. Διότι καθὼς ἐκεῖνος ὅπου φυλάττει τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, καί προτοῦ νά λάβῃ τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, χαίρεται μέ τήν συνείδησιν διὰ τὰς καλὰς ἐλπίδας ὅπου ἔχει, ἔτσι ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁ παραβάτης τῶν θείων ἐντολῶν καί πρό τῆς κολάσεως κολάζεται, κατά τόν Χρυσόστομον λέγοντα· «ὥσπερ γάρ ὁ ζῶν ἐν πονηρίᾳ καί πρό τῆς γεέννης κολάζεται τῶ συνειδῶτι κεντούμενος, οὕτω καί ὁ πλουτῶν ἐν κατορθώμασι καί πρό τῆς Βασιλείας, χαρᾶς μεγίστης ἀπολαύσεται χρησταῖς ἐντρεφόμενος ἐλπίσιν» (Ἀδριάντας ις').

Χάνεις τὰ χαρίσματα τῆς φύσεως, ἀδελφέ, διότι ὄταν παραβαίνης τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου τυφλώνεται τό φῶς τοῦ λογικοῦ σου, ἀμβλύνεται ἡ δξύτης τοῦ νοός σου, σκοτίζεται ἡ διάκρισις, σκληρύνεται ἡ θέλησις, πωρῶνε-

ται ἡ καρδιά σου καὶ ὄλαι αἱ δυνάμεις, ὄχι μόνον τῆς ψυχῆς σου ἀλλὰ καὶ τοῦ σώματός σου, ἀσθενοῦν, χονδρύνουν καὶ χάνουν τὴν προτέραν τελειότητα ὅπου εἶχαν εἰς τό νά κάμνουν τὰς φυσικάς αὐτῶν ἐνεργείας. Ἐπειδὴ καθὼς ἡ φύλαξις τῶν ἐντολῶν ἐνδυναμώνει, βελτιοῖ καὶ τελειώνει τὰς ψυχικάς καὶ σωματικάς δυνάμεις, ἔτσι ἀντιστρόφως ἡ παράβασις τῶν θείων ἐντολῶν ἀχρηιοῖ, ἀδυνατίζει καὶ φθείρει ὄλας τὰς δυνάμεις καὶ κινήσεις τῆς φύσεως καὶ φαρμακεύει αὐτάς ὡσάν θανατηφόρον φαρμάκι τοῦ νοητοῦ ὄφρους διαβόλου.

Ἔστι οἱ παραβαίνοντες τὰς ἐντολάς κατανοῦν εἰς τὰ παρά φύσιν. — Τί εἶναι ἡ ἁμαρτία.

Καί λοιπόν ἀφοῦ ἐσύ ἀδελφέ χάσης τὰ ὑπερφυσικά ὄμοῦ καὶ φυσικά χαρίσματα μέ τὴν παράβασις τῶν θείων ἐντολῶν, ποῦ καταντᾶς; ἀλλοίμονον! εἰς τὰ παρά φύσιν πάθη καὶ ἁμαρτίας. Ἐπειδὴ γάρ αἱ ἐντολαὶ διὰ τοῦτο ἐδόθησαν καὶ διὰ τοῦτο φυλάττονται διὰ νά ἐναντιῶνῶνται τὰ πάθη καὶ τὰς ἁμαρτίας, ὡστε ὄπου κάθε μία ἀπό τὰς ἐντολάς ἀντιμάχεται μέ ἓνα πάθος καὶ μέ μίαν ἁμαρτίαν. Ἔστι οὖν ἐσύ παραβαίνης τὰς ἐντολάς, φανερόν ὄτι κυριεύεσαι ἀπό τὰ πάθη καὶ τὰς ἁμαρτίας, τὰς ἐναντίας εἰς τὰς ἐντολάς. Καὶ ἂν ἐσύ, καθ' ὑπόθεσις, παραβαίνης τὴν ἐντολήν τῆς ἀγάπης, ἐξάπαντος πίπτεις εἰς τό πάθος καὶ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ μίσους. Ἔστι οὖν παραβαίνης τὴν ἐντολήν τῆς μετάνοίας, πίπτεις εἰς τὴν ἁμαρτίαν τῆς ἀμετανοήσιας καὶ ἀπογνώσεως. Ἔστι οὖν παραβαίνης τὴν ἐντολήν τῆς μακροθυμίας καὶ πραότητος, καταντᾶς εἰς τό πάθος καὶ τὴν ἁμαρτίαν τῆς σκληρότητος καὶ τῆς ὄργης καὶ καθ' ἐξῆς, ὄσας ἐντολάς παραβῆς εἰς τόσας ἁμαρτίας καὶ πίπτεις, τὰς ἐναντιουμένας εἰς τὰς ἐντολάς ὄπου ἐπαρέβης. Ἔστι οὖν ἐπειδὴ καὶ ἡ ἁμαρτία εἶναι παρά φύσιν κίνησις, καθὼς τὴν ὄρίζει ὁ θεοφόρος Μάξιμος, εἰς ποίαν κατάστασις ἐσύ καταντᾶς, ὄπου διὰ τῆς παραβάσεως τῶν ἐντο-

λῶν τὴν ἁμαρτίαν κάμνεις; Φανερόν εἶναι ὅτι καταντᾶς εἰς τὴν παρά φύσιν μόνην, εἰς τὴν ἁμαρτωλήν, εἰς τὴν ἐμπαθῆ, καὶ ἀντί υἱός Θεοῦ γίνεσαι υἱός ὀργῆς, ἀντί σκευῶς τῆς χάριτος, γίνεσαι σκευῶς τῆς ἁμαρτίας, ἐστερημένος κάθε φωτός φυσικοῦ καὶ ὑπερφυσικοῦ· σκληροκάρδιος, πεπωρωμένος, ἀδόκιμος εἰς πάντα, ξύλον ἄκαρπον καὶ δοῦλος ἐτοιμασμένος διὰ νά καίης τό πῦρ τό αἰώνιον. ὦ δυστυχίες! ὦ ζημίαις τῶν ταλαιπώρων παραβατῶν!

Ἔστι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν, γίνονται ὡς ἄλογα ζῶα καὶ χειρότερα. — Ἔστι οἱ παραβαίνοντες τὰς ἐντολάς, ὡς ὕλη ἀνείδεος γίνονται.

Εἰς ποίαν κατάστασιν καταντᾶς; εἰς τὴν τῶν ἀλόγων ζώων, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· «Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν, οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνόητοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς» (Ψαλμ. μῆ' 12). Μᾶλλον δέ καὶ εἰς χειρότεραν κατάστασιν ἀπὸ τῆν τῶν ἀλόγων ζώων, διότι τὰ ἄλογα ζῶα δέν παραβαίνουν οὐδέ ἀντιστέκονται εἰς τὴν προσταγὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τοὺς νόμους ἐκείνους τοὺς φυσικοὺς, ὅπου ὁ Θεὸς εἰς αὐτὰ ἐδιώρισε· «πρόσταγμα γάρ λέγει, ἔθετο, καὶ οὐ παρελεύσεται» (Ψαλμ. ρμῆ' 9). Ἐσὺ δέ λογικὸς ἄνθρωπος ὄντας, παραβαίνεις ἀναίσχυντα καὶ ἀντιστέκεσαι εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Δεσπότη σου. Ὅθεν μέ δίκαιον τρόπον ἔλεγεν ὁ μέγας Βασίλειος· «Μὴ καταφρόνει τῶν ἰχθύων ἐπειδὴ ἄφωνα καὶ ἄλογα παντελῶς· ἀλλὰ φοβοῦ, μὴ καὶ τούτων ἀλογώτερος ἦς, τῇ διαταγῇ τοῦ κτίσαντος ἀντιστάμενος» (Ὁμιλία ζ' εἰς τὴν ἑξαήμερον). Εἰς ποίαν κατάστασιν καταντᾶς; εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἀνείδεου καὶ ἀμόρφου καὶ ἀκαλλωπίστου ὕλης. Λέγει γάρ ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι καθὼς τό εἶδος καλλωπίζει, εὐμορφαίνει καὶ τελειοῖ τὴν ἀκαλλώπιστον ὕλην, ἔτσι καὶ τό Πνεῦμα τό ἅγιον καλλωπίζει, τελειοῖ καὶ εὐμορφαίνει τὴν ψυχὴν ἐκείνην εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται. «Οὐκοῦν καθ' ὃ μὲν τελειωτικόν τό Πνεῦμα τό ἅ-

γιον, τῶν λογικῶν ἀπαρτίζον αὐτῶ τήν ἀκρότητα, τόν τοῦ εἶδους λόγον ἐπέχει» (κεφ. κς' τῶν περί τοῦ ἁγίου Πνεύματος). Λοιπόν καθώς ἡ ὕλη μένει ἀνείδεος, ἀμορφος, ἀκαλλής, χωρίς τό εἶδος, ἔτσι, ἀδελφέ καί ἡ ἰδική σου ψυχή μένει ὡσάν μία ὕλη ἀκαλλώπιστος, ἀφοῦ μίαν φοράν διά τῆς παραβάσεως τῶν ἐντολῶν, χάσης τά ὑπερφυσικά χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

“Οτι καθώς ἡ ψυχή ζωοποιεῖ τό σῶμα, οὕτω καί ἡ χάρις τήν ψυχήν. — “Οτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν εἶναι νεκροί. — “Οτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν εἶναι μή ὄντα.

Θέλεις νά μάθης ἀκόμη, ἀδελφέ, εἰς ποίαν κατάστασιν καταντᾶς; εἰς τήν κατάστασιν τῶν νεκρῶν καί ἀποθαμένων, διότι καθώς ἡ ψυχή ζωοποιεῖ τό σῶμα, ἔτσι καί ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος ζωοποιεῖ τήν ψυχήν, ὡς λέγει καί ὁ θεοφόρος Μάξιμος, «ὄπερ ψυχήν ἐν σώματι, οὕτω τό τοῦ Θεοῦ Πνεῦμα ἐν ἡμῖν»· λέγει δέ καί ὁ Νύσσης θεῖος Γρηγόριος, «νέκρωσις ἐστι, τῆς μέν ψυχῆς, ἡ τῆς ὄντως ζωῆς ἀλλοτριώσεις, τοῦ σώματος δέ, ἡ φθορά τε καί διάλυσις» (Λόγος α' εἰς τό Πάσχα, τόμ. γ'). Λοιπόν καθώς ὄταν ἔβγη ἡ ψυχή ἀπό τό σῶμα, τό σῶμα ἐκεῖνο ἀποθνήσκει παρευθύς καί νεκρώνεται, τοιουτοτρόπως καί σύ ἀδελφέ, ἀφοῦ διά τῆς παραβάσεως τῶν ζωοποιῶν ἐντολῶν, ἔχασες τήν χάριν καί ἐνέργειαν τοῦ παναγίου Πνεύματος, ἡ ὁποία ἦτο ψυχή τῆς ψυχῆς σου, τί ἔγινες; νεκρός βέβαια, ἀποθαμένος καί ἀναίσθητος. Καί ἀγκαλά φαίνεσαι πῶς εἶσαι κατά τό σῶμα ζωντανός, ὅμως κατά τήν ψυχήν εἶσαι, τῇ ἀληθείᾳ, νεκρωμένος· ὄν τρόπον καί ὁ Ἀδάμ, ἀφοῦ παρέβη τήν ζωοποιόν ἐντολήν τοῦ Θεοῦ, καί ἔφαγεν ἀπό τό ἀπηγορευμένον ξύλον τῆς γνώσεως, ἀγκαλά καί ἦτον κατά τό σῶμα ζωντανός, μά κατά τό πνεῦμα ἦτο νεκρός, καθώς τό προεῖπεν ὁ Θεός· «ἡ δ' ἄν ἡμέρα φάγηται ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε» (Γεν.

β' 17). Καί μέ κάθε δίκαιον, διότι αἱ ἐντολαί τοῦ Θεοῦ εἶναι ζωή, ὡς προείπομεν. Ὁθεν ὅποιος τάς φυλάττει, εὐρίσκεται εἰς τήν ζωήν ὅποιος δέ τάς παραβῆ χωρίζεται ἀπό τήν ζωήν καί γίνεται νεκρός. Νά σοῦ εἰπῶ καί ἄλλο μεγαλύτερον; Ἐσύ, ἀδελφέ, ὅταν παραβαίνης τάς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, φθάνεις εἰς ἓνα τοιοῦτον βαθμόν, ὅπου ὄχι μόνον χάνεις τά φυσικά καί ὑπερφυσικά χαρίσματα, ὅπου προείπομεν, ἀλλά ἀκόμη χάνεις καί αὐτό τό εἶναι. Καί τούτην τήν ἀλήθειαν ἀποδείχνει ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ Νύσσης μέ ἓνα ὀρθότατον συλλογισμόν. Ἡ παράβασις, λέγει, τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καί ἡ ἁμαρτία εἶναι μή ὄν διότι εἶναι στέρησις τοῦ ὄντος, καθὼς καί τό σκότος εἶναι στέρησις τοῦ φωτός. Τό λοιπόν καί ὅποιος παραβαίνει τάς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ καί κάμνει τήν ἁμαρτίαν καί στέρησιν τοῦ ὄντος, γίνεται κατὰ τοῦτο καί ἐκεῖνος μή ὄν. Ὁθεν καί ἡ ἀγία Γραφή, ὀνομάζει τούς ἁμαρτωλοὺς καί παραβάτας τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἐξουδενωμένους, ἦτοι ὡς τό μηδέν γενομένους· «ἐξουδένονται γάρ φησὶν ἐνώπιον αὐτοῦ πονηρευόμενος» (Ψαλμ. ιδ' 5) «καί ἐξουδενώσεις πάντα τά ἔθνη» (νη' 9). Καί ἄλλα τοιαῦτα πολλά. Τοῦτο θέλοντας νά φανερώσῃ καί ὁ Παῦλος, ἔλεγεν· «ἐάν ἀγάπην μή ἔχω, οὐδέν εἶμι» (Α' Κορ. ιγ' 2).

**Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν, εἶναι
χειρότεροι ἀπό τά μή ὄντα.**

Τί λέγω; ἐσύ παραβαίνοντας τάς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ καί ἐναντιούμενος εἰς τάς προσταγάς του, εἶσαι χειρότερος καί ἀπό τά μή ὄντα διότι ἡ προσταγή τοῦ Θεοῦ εἶναι τόσον δραστική καί τόσον ἐνεργός καί παντοδύναμος, ὥστε ὅπου οὐδέ αὐτά τά μή ὄντα ἐναντιοῦνται εἰς αὐτήν, ἀλλά εὐθύς ὅπου τά καλέσῃ ὑπακούουν εἰς τήν προσταγήν του καί ἔρχονται ἀπό τό μή ὄν εἰς τό εἶναι, ὡσάν νά ἦσαν ὄντα ἔμψυχα, αἰσθητικά καί λογικά. Ἔτσι ὁ Ἀπόστολος λέγει περὶ Θεοῦ, πῶς καλεῖ τά μή ὄντα ὡς ὄντα·

«κατέναντι οὐ ἐπίστευσε Θεοῦ, τοῦ ζωοποιούντος τοὺς νεκροὺς καὶ καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα» (Ρωμ. δ' 17). Ἔτσι καὶ ἡ θαυμαστὴ ἐκείνη, σοφὴ καὶ ἀρρενόφρων Ἰουδίθ, εἶπε τὸν μεγάλον τοῦτον λόγον, ὅτι τὰ μὴ ὄντα πρότερον κτίσματα, ὑπήκουσαν εἰς τὴν προσταγὴν τοῦ Θεοῦ καὶ εἶπαν· νά, ἐδῶ εἴμεθα· «διενοήθης καὶ ἐγεννήθησαν ἃ ἐννοήθης καὶ παρέστησαν, ἃ ἐβουλεύσω καὶ εἶπαν· ἰδοὺ πάρεσμεν» (Ἰουδίθ θ' ε').

**ἽΟτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν χάνουν
τὰ ἀγαθὰ τῆς παρουσίας ζωῆς.**

Καὶ ἀφίνω νά λέγω, ὅτι ἐσύ παραβαίνοντας τὰς θείας ἐντολάς κοντά εἰς ὄλας τὰς ἀνωτέρω ζημίας ὅπου ἀριθμήσαμεν, χάνεις ἀκόμη καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰς εὐτυχίας τῆς προσκαιροῦ ζωῆς καὶ δέν κληρονομεῖς τὰς εὐλογίας ἐκείνας καὶ εὐτυχίας ὅπου ὑπόσχεται ὁ Θεός νά δώσῃ εἰς ἐκείνους ὅπου φυλάττουν τὰς ἐντολάς του, ὡς τό προείπομεν, ἀλλά κληρονομεῖς ἐξ ἐναντίας ὄλας ἐκείνας τὰς κατάρας καὶ δυστυχίας ὅπου φοβερίζει νά δώσῃ ὁ Θεός εἰς τοὺς παραβάτας τῶν ἐντολῶν του· ἦγουν τό νά εἶσαι κατηραμένος καὶ μέσα καὶ ἐξω· τό νά εἶναι κατηραμένα τὰ τέκνα σου, τὰ γενήματα τῶν χωραφίων σου, τὰ βουκόλια τῶν βοῶν σου, τὰ ποιμνία τῶν προβάτων σου καὶ ὄλα σου τὰ ὑπάρχοντα. Τό νά σέ παιδεύῃ ὁ Θεός μέ θέρμην, μέ ψώραν, μέ τυφλότητα, μέ κωφότητα, μέ κνησμάραν καὶ μέ ἄλλας διαφόρους ἀσθενείας, τό νά σέ τιμωρῇ μέ πείνας, μέ δυστυχίας, μέ σκλαβίας, μέ σφαγὰς, μέ θανάτους καὶ μέ ἄλλα πάμπολλα κακά, καθὼς αὐτά εἰς πλάτος ἀναφέρει τό κη' κεφάλαιον τοῦ Δευτερονομίου, τὰ ὅποια εἶναι καρποὶ καὶ ἀποτελέσματα τῆς παραβάσεως τῶν ἐντολῶν· «ἔσται γάρ φησιν ἐάν μὴ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, φυλάσσεσθαι πάσας τὰς ἐντολάς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, καὶ ἐλεύσονται ἐ-

πί σέ πᾶσαι αἱ κατάραι αὐταί καί καταλήψονται σε» (Δευτερ. κη' 15).

**“Οτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν, γίνονται αἴτιοι
νά βλασφημῶνται καί νά διώκωνται
καί οἱ φύλακες τῶν ἐντολῶν.**

**— “Οτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν γίνονται
αἴτιοι νά βλασφημῆται ἡ πίστις τοῦ Χριστοῦ
καί ὁ Χριστός. — Τί εἶναι ὁ Χριστιανισμός.**

Διά ταῦτα καί ὁ Σειράχ ἐρωτᾷ· ποιοὶ εἶναι σπέρμα ἄτιμον καί καταφρονημένον ἀπό τούς ἀνθρώπους; καί ἀποκρίνεται ὅτι εἶναι ἐκεῖνοι, ὅπου παραβαίνουν τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου· «σπέρμα ἄτιμον ποῖον; οἱ παραβαίνοντες ἐντολάς» (Σειρ. ι' 19). Βλέπετε ἀδελφοί ζημίας, βλέπετε ποίους θανατηφόρους καρπούς γεννᾷ ἡ παράβασις τῶν θεῶν ἐντολῶν; Διά τοῦτο σᾶς παρακαλῶ ἐν Κυρίῳ παύσετε α) ἀπό τό νά παραβαίnete τάς προσταγάς τοῦ Χριστοῦ· διότι ὄχι μόνον ἐσεῖς λαμβάνετε τόσας καί τόσας ζημίας καί δυστυχίας, καί εἰς τήν ψυχὴν καί εἰς τό σῶμα καί εἰς τήν παροῦσαν ζωὴν καί εἰς τήν μέλλουσαν, ἀλλά καί πρός τούτοις γίνεσθε αἴτιοι νά βλασφημῆται καί νά διώκεται κοινῶς ὅλον τό πλῆθος τῶν Χριστιανῶν. Ἐπειδή γάρ ὀνομάζονται ὅλοι κοινῶς Χριστιανοί, τόσον οἱ φυλάττοντες τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, ὅσον καί οἱ παραβαίνοντες αὐτάς, οἱ ἄπιστοι καί ἔθνικοί δέν κάμνουν τούτων διαφοράν. Ἄλλά κατηγοροῦν, βλασφημοῦν καί διώκουν ἐπίσης καί τούς φύλακας τῶν ἐντολῶν καί τούς παραβάτας αὐτῶν, νομίζοντές τους ὅλους διά ἀνθρώπους λυμεῶνας καί κακοποιούς, καθὼς ἓνα τοιοῦτον ἠκολούθησε καί εἰς τόν πρῶτον αἰῶνα ἀπό Χριστοῦ, κατά τόν καιρόν τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, ὅταν ἐφύτρωσαν ἀνάμεσα εἰς τούς ἀγίους καί ὀρθοδόξους Χριστιανούς, οἱ ἑναγεῖς ἐκεῖνοι καί κακόδοξοι αἵρετικοί, τῶν Σιμωνιακῶν, τῶν Νικολαϊτῶν, τῶν Γνωστικῶν, τῶν Καταφρύγων, τῶν

Πεπουζιανῶν καὶ τῶν ὁμοίων αὐτοῖς, οἱ ὁποῖοι μέ τό νά ὠνομάζοντο Χριστιανοί, ἐκ τοῦ κοινοῦ τούτου ὀνόματος, ἔδωκαν ἀφορμήν εἰς τούς ἀπίστους καί Ἐθνικούς νά νομίζουν καί τούς θεῖους Ἀποστόλους καί τούς ἄλλους ὀρθοδόξους Χριστιανούς ὡς ἀκαθάρτους καί κακοδόξους. Καί ἀκολουθῶς, ἐπαρώξυναν καί τούς ἀθέους τυράννους καί βασιλεῖς νά κινήσουν διωγμόν κατά πάντων ὁμοῦ τῶν Χριστιανῶν, ὡς μαρτυροῦν ὁ, τε Θεοδώρητος καί ὁ Παμφίλου Εὐσέβιος. Ὁ μὲν λέγων «Χριστιανοί γάρ καί τῶν μυσαρῶν δογμάτων οἱ διδάσκαλοι, καί τῶν εὐαγγελικῶν οἱ κήρυκες ὠνομάζοντο· καί πᾶς ἀγνοῶν τό διάφορον, πάντας ἐναγεῖς ὑπελάμβανε τούς τῆς μιᾶς προσηγορίας μετέχοντας» (ἐν τῷ Προοιμ. τοῦ β' λόγου περὶ Αἰρετικῶν κακομυθῶν). Ὁ δὲ Εὐσέβιος «συνέβαινε τοῖς ἀπίστοις ἔθνεσι πολλήν παρέχειν κατά τοῦ θεοῦ λόγου δυσφημίας περιουσίαν, τῆς ἐξ αὐτῶν φήμης, εἰς τὴν τοῦ παντός Χριστιανῶν ἔθρους διαβολὴν καταχεομένης» (Ἐκκλησ. Ἱστορία, βιβλ. δ' κεφ. ζ'). Καί τό μεγαλύτερον εἶναι ὅτι ἐσεῖς, ὅπου παραβαίνετε τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, γίνεσθε ἀκόμη αἴτιοι νά βλασφημῆται καί αὐτὴ ἡ πίστις τοῦ Χριστοῦ, καί αὐτὰ τὰ ὀρθὰ δόγματα καί ἡ ὑψηλὴ καί ἡ ἀληθὴς θεολογία ὅπου περιέχει ὁ χριστιανισμός· Ἐπειδὴ καθὼς λέγει ὁ μοναχὸς Εὐάγριος· «Χριστιανισμός ἐστὶ δόγμα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ πρακτικῆς, φυσικῆς καί θεολογίας συνεστῶς». Πόσον δὲ μέγαλον κακόν ποιῆ καὶ πόσῃν καταδίκῃν λαμβάνει ἐκεῖνος, ὅπου γίνεται αἴτιος νά βλασφημῆται ὁ Χριστός καί ἡ τοῦ Χριστοῦ πίστις, ἐγὼ εἰς τούς προλαβόντας λόγους πολλάκις ἐσημείωσα, ἀλλὰ καί ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ Νύσσης κατά πλάτος ἀποδείχνει τοῦτο εἰς τὸν πρὸς Ὀλύμπιον μοναχόν λόγον του.

“Οτι ἡ παράβασις τῶν ἐντολῶν εἶναι ἀτιμία εἰς τόν Θεόν. — “Οτι ὁ παραβαίνων μίαν ἐντολήν καί τάς ἄλλας παραβαίνει.

Παύσατε β) ἀδελφοί ἀπό τό νά παραβαίνετε τάς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ διότι μέ τήν παράβασιν ταύτην ἀτιμάζετε τόν ἴδιον Θεόν, τόν προστάξαντα τάς ἐντολάς, καθώς λέγει ὁ Παῦλος· «διά τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τόν Θεόν ἀτιμάζεις» (Ρωμ. β' 23). Ἄλλά καί ἐάν φυλάξετε ὅλας τάς ἐντολάς, μίαν δέ μόνην παραβῆτε, παραβάται ὀνομάζεσθε καί ἀκολούθως ὑβρισταί λέγεσθε τοῦ Θεοῦ, διότι ἐκεῖνος ὅπου ἔδωκε τάς ἄλλας ἐντολάς, αὐτός ἔδωκε καί ἐκείνην, ὅπου ἐσεῖς παραβαίνετε, καθώς ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος λέγει· «ὁ εἰπὼν μὴ μοιχεύσης, εἶπε καί μὴ φονεύσης· εἰ δέ οὐ μοιχεύσεις, φονεύσεις δέ, γέγονας παραβάτης νόμου» (Ἰακ. β' 11). “Οθεν ἂν τυχόν τινάς ξένος ἀπό κανένα ἄλλον τρόπον, ἤθελεν ἔλθῃ νά ἰδῇ ἐσᾶς τοὺς χριστιανούς, καί νά στοχασθῇ καλὰ τάς παραβάσεις, ὅπου κάμνετε τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ καί τήν κακὴν ζωὴν ὅπου ζητε, βέβαια δέν θέλει νομίσει πὼς δέν εἶναι ἄλλοι ἐχθροὶ τοῦ Χριστοῦ χειρότεροι ἀπὸ ἐσᾶς τοὺς χριστιανούς του καί μαθητάς του, ὡς λέγει ὁ Χρυσορρήμων· «εἰ γάρ τις ἐξωθεν πόθεν ἡμῖν ἐπιστάς καί τοῦ Χριστοῦ τά προστάγματα, καί τῆς πολιτείας τῆς ἡμετέρας τήν σύγχυσιν καταμάθοι καλῶς, οὐκ οἶδα, εἰ τινὰς ἐτέρους μᾶλλον ἡμῶν, ἐχθροὺς ὑπολήψεται εἶναι τοῦ Χριστοῦ» (Λόγος πρὸς Δημήτριον περὶ κατανύξεως).

**“Οτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν,
εἶναι ἀποστάται κατὰ τοῦ Θεοῦ.**

“Οτι ἡ παράβασις τῶν ἐντολῶν εἶναι μία ἀθεΐα.

Παύσατε γ) ἀπό τό νά παραβαίνετε τάς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, διότι μέ τήν παράβασιν αὐτὴν γίνεσθε ἀποστάται ἐναντίον τῆς ὑψίστου μεγαλειότητος τοῦ Θεοῦ. Ἀρπάξετε

τήν υπερτάτην θεικὴν ἐξουσίαν, ὅπου αὐτός ἐκ φύσεως ἔχει ὡς Κτίστης ἐπάνω εἰς ἐσᾶς καὶ φαίνεσθε ὅτι νὰ λέγετε εἰς τὸν Θεὸν ἐκεῖνα τὰ τολμηρὰ καὶ ἀποστατικά λόγια ὅπου λέγει καὶ ὁ ἄσεβῆς παρὰ τῷ Ἰώβ. Ἐναχώρησε ἀπὸ λόγου μου ἔγὼ δὲν θέλω νὰ ἡξεύρω τὰς ἐντολάς σου, ἐγὼ δὲν θέλω νὰ κάμω ὑπακοήν εἰς τὸν νόμον σου, οὔτε θέλω νὰ σέ ἡξεύρω διὰ αὐθέντην μου· «λέγει δέ Κυρίῳ, ἀπόστα ἀπ' ἐμοῦ, ὁδοὺς σου εἰδέναι οὐ βούλομαι» (Ἰώβ. κα' 14). Τί νὰ πολυλογῶ; ἢ παράβασις τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ εἶναι μία κρυφὴ ἀθεΐα, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ ἡγαπημένος Ἰωάννης.

Ἔτι ὁ Θεὸς ὀργίζεται κατὰ τῶν παραβαινόντων τὰς ἐντολάς του. — Τί σημαίνει ἡ ἐν τῷ οὐρανῷ σιωπῇ. — Ἔτι αἱ ἁμαρτίαι, ὅταν εἶναι πολλαί, νικοῦν τὰς πρεσβείας τῶν ἁγίων.

«Πᾶς ὁ παραβαίνων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ, Θεὸν οὐκ ἔχει» (Β' Ἰωάν. 9) ὅθεν καὶ Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος εἶπεν· «ἐκεῖνος ὅπου δὲν κάμνει τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ ὡς μὴ νομίζη πὼς δὲν ἀρνεῖται τὸν Χριστόν, διότι εἰς κάθε παράβασιν ἐντολῆς τοῦ Χριστοῦ, τὸν Χριστόν ἀρνεῖται, καθὼς καὶ ἐκεῖνος ὅπου κάμνει τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, τὸν Χριστόν ὁμολογεῖ» (Λόγῳ λ'). ὦ τόλμη ἀνήκουστος! ὦ ἀνταρσία μεγάλη! ὦ ἀποστασία φοβερὰ! Ἄλλ' ἄρᾳ γε ὑπομένει ὁ Θεὸς μίαν τοιαύτην τόλμην; μίαν τοιαύτην ὕβριν; καὶ μίαν τοιαύτην ἀποστασίαν; ὄχι αὐτός ὀργίζεται κατ' ἐπάνω σας καὶ θυμώνεται... αἱ! τί εἶναι ἐτοῦτο; σιωπῇ, σιωπῇ αἱ! τί εἶναι ἡ φωνὴ ὅπου ἐγὼ ἀκούω; ἡσυχάσετε νὰ ἀκούσωμεν καλά· ὦ ἀλλοίμονον! ἀκούω ἄνωθεν ἀπὸ τούτων οὐρανῶν νὰ φωνάζη μὲ μίαν βροντῶσαν φωνήν ὁ ὑψιπέτης ἀετός τῆς θεολογίας εἰς τὴν θείαν του Ἀποκάλυψιν· «Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν ἑβδόμην ἐγένετο σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμῶριον» (Ἀποκ. η' 1). Καὶ τί ἄρᾳ γε νὰ σημαίνῃ ἐτοῦτη ἡ

σιωπή; Γεώργιος ὁ Κορέσιος καὶ νεώτερος θεολόγος λέγει ὅτι σημαίνει τὴν μεγάλην ὄργην τοῦ Θεοῦ ὠργίσθη ὁ Θεός καὶ διὰ τὴν μεγάλην του ὄργην, γίνεται ἐτούτη ἡ μεγάλη σιωπή εἰς τὸν οὐρανόν· «ἐγένετο σιγή ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμιώριον· ἔπαυσαν οἱ ἄγγελοι τοὺς ἀγγελικούς ὑμνους· ἐσχόλασαν οἱ ἅγιοι ἀπὸ τοῦ νὰ τὸν παρακαλοῦν· φόβος μέγας ἐχύθη εἰς ὅλα τὰ τάγματα τῶν Ἀγγέλων καὶ εἰς ὄλους τοὺς χορούς τῶν ἁγίων· λέων ἐρεύζεται καὶ τίς οὐ φοβηθήσεται;» κατὰ τὸν προφήτην Ἀμώς (Ἀμ. γ' 8). Ὁ Κύριος ἐθυμώθη καὶ ποῖος δέν τρέμει; Χριστιανοὶ ἄθλιοι, χριστιανοὶ ταλαίπωροι, διὰ τὰς ἰδικὰς σας παραβάσεις καὶ ἁμαρτίας ὠργίσθη ὁ Θεός καὶ ποῖος τώρα νὰ εὔρεθῃ νὰ τὸν ἡμερώσῃ; Ἴδού, ὅπου ὄλοι οἱ ἅγιοι σιωποῦν καὶ δέν ἀποτολμοῦν νὰ παρακαλέσουν τὸν Θεόν διὰ λόγου σας. Ἐπειδὴ τόσες πολλές εἶναι αἱ παραβάσεις καὶ ἁμαρτίες σας ὅπου ἐνίκησαν τὰς πρεσβείας καὶ μεσιτείας τῶν ἁγίων καὶ πλέον δέν εἰσακούονται εἰς τὸν Θεόν, καθὼς λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος· «ὠφελοῦσιν αἱ εὐχαὶ καὶ μέγала, ἀλλ' ὅταν καὶ ἡμεῖς πράττωμέν τι... ἐὰν δέ ἄργός μένῃς, οὐδέν μέγα ὠφεληθήσῃ. Ἐπεὶ, εἶγε ἴσχυον αἱ εὐχαὶ καὶ ἐπὶ τῶν σφόδρα πονηρῶν, διατί μή καὶ ὅτε Ναβουχοδονόσορ ἦλθεν, εἶπε τοῦτο ὁ Θεός, ἀλλ' ἐξέδωκε τὴν πόλιν; ἐπειδὴ μείζον ἴσχυσεν ἡ πονηρία» (Ὁμιλ. α' εἰς τὴν α' πρὸς Θεσ.). Ὅμως κατὰ τὸ παρόν ἀφῆτε ἐδῶ τὸν Θεόν θυμωμένον καὶ μέ ἡσυχίαν μεγάλην ἀκολουθήσατέ μοι νὰ ὑπάγωμεν ἕως εἰς τὴν Ρώμην, διὰ νὰ ἰδοῦμεν ἕνα συμβεβηκός ὅπου ἐκεῖ ἀκολούθησεν.

Ἐφθάσατε; Ἐδῶ ἦτον ἕνας νέος εὐγενής, Λούκιος Κίνας ὀνομαζόμενος· οὗτος πολλές φορές ἐπιβουλευθὴ τὸ νὰ ἀποστατήσῃ ἀπὸ τὸν βασιλέα Αὐγουστον νὰ τὸν θανάτωσῃ, καὶ νὰ τοῦ πάρῃ τὴν βασιλείαν. Ὁ Αὐγουστος μανθάνοντας τὴν ἀποστασίαν καὶ τὴν ἐπιβουλήν, ὠργίσθη πολλά κατὰ τοῦ Λουκίου, καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὸν ἐξορίσῃ. Ἐγράφετο λοιπόν ἡ ἀπόφασις, καὶ ἐκεῖ ὅπου ἦτον ὁ Αὐ-

γουστος θυμωμένος, καί ἔλεγε πολλά καί διάφορα κατά τοῦ Κίνα, ἰδοῦ ἔφθασε καί ἡ βασιλίσσα του Λυβία, ἡ ὁποία εὐσπλαγχνισθεῖσα τόν δυστυχῆ ἐκείνον νέον, μέ πολλὰς μεσιτείας καί ἰκεσίας κατεπράυνε τήν ὀργήν τοῦ βασιλέως καί ἠλευθέρωσεν ἀπό τήν καταδίκην ἐκείνην τόν Κίναν.

Γυρίσετε πάλιν τώρα ἐκεῖ ὅπου εἴμεθα πρότερον· «ἐγένετο σιγή ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμῴριον». Ἴδου Χριστιανοί, ὅπου ὁ Θεός εἶναι θυμωμένος κατ' ἐπάνω σας διότι παραβαίνετε τάς ἐντολάς του, διότι τόν ἐπιβουλεύθητε μέ τάς ἁμαρτίας σας, καί ἀποστατήσατε κατ' αὐτοῦ, ζητοῦντες νά τοῦ πάρετε τήν θεϊκὴν τιμὴν· πολλά κακά βουλεύετε διά λόγου σας. Τώρα λέγει· «πῦρ ἐκκέκαυται ἐκ τοῦ θυμοῦ μου· καυθήσεται ἕως ἄδου καταωτάτου» (Δευτερ. κβ' 22). Καί τώρα· «μεθύσω τά βέλη μου ἀφ' αἵματος καί ἡ μάχαιρά μου φάγεται κρέα» (Δευτερ. κβ' 42). Τί νά περιττολογῶ; Ὁ ἄδης θέλει εἶναι ὁ τόπος τῆς ἐξορίας σας· τά λόγια τῆς ἐξορίας σας εἶναι αὐτά· «ἀποστραφήτωσαν οἱ ἁμαρτωλοὶ εἰς τόν ἄδην» (Ψαλμ. θ' 18). Ἴδου ὄλοι οἱ ἄγιοι σιωποῦν, ὄλοι φοβοῦνται καί τινάς δέν ἀποτολμᾷ ἀπό αὐτούς νά παρακαλέσῃ τόν Θεόν διά λόγου σας· ὦ ἔλεεινή συμφορά τῶν ἀθλίων ἁμαρτωλῶν! Καί τάχα δέν εὐρίσκεται τινάς νά ἐμποδίσῃ αὐτήν τήν ἀπόφασιν; Ἄρά γε δέν εἶναι κανένας μεσίτης νά ἡμερώσῃ τήν ὀργήν τοῦ Θεοῦ; Ναί εἶναι, εἶναι.

Ποῦ εἶσαι Παρθένε Μαρία; Ποῦ εἶσαι Δέσποινα; Ποῦ εἶσαι Μήτηρ τοῦ Θεοῦ καί Μήτηρ τῶν Χριστιανῶν; Πρόβαλε, πρόβαλε, παρακαλοῦμέν σε, ἐμπροσθεν τοῦ Υἱοῦ σου τοῦ μονογενοῦς· δράμε νά ἡμερώσῃς τήν ὀργήν του· τάχυνον νά ἐμποδίσῃς τήν ἀπόφασιν, ὅπου ἔκαμεν ἐναντίον εἰς τοὺς ἀθλίους ἁμαρτωλοὺς.

Ἄκουε ἡ Παρθένος καί, νικηθεῖσα ἀπό τά φιλάνθρωπα σπλάγχνα της, τρέχει ἐμπροσθεν τοῦ Υἱοῦ της, καί μέ θερμά δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς καί μέ τά πλέον εὐ-

λαβητικά σχήματα, ἀρχίζει νά παρακαλῆ τόν Υἱόν της. Καί, Υἱέ μου, τοῦ λέγει, Υἱέ μου ποθεινότατε, Υἱέ μου γλυκύτατε, Υἱέ μου Θεέ μου, ἐπάκουσόν μου τῆς ἡγαπημένης Μητρὸς σου τὴν ταπεινὴν δέησιν. Ναί γνωρίζω, Υἱέ μου, πὼς ἐτοῦτοι οἱ χριστιανοὶ παρέβησαν τὰς ἐντολάς σου ἄτίμασαν τὴν μεγαλειότητά σου, ἐμελέτησαν ἀποστασίαν κατὰ τοῦ ὕψους τοῦ κράτους σου, καί διὰ τοῦτο ἐκίνησαν εἰς μεγάλην ὀργὴν τὰ φιλόφθονα σπλάγχνα σου. Ναί, ἀπό τό ἕνα μέρος, δικαία εἶναι ἡ ὀργή σου, δικαιότερος εἶναι ὁ κατ' αὐτῶν θυμὸς σου καί δικαιοσύνη εἶναι ἡ ἀπόφασις, ὅπου ἔγραψες κατ' ἐπάνω των. Μά ἀπό τό ἄλλο μέρος, ἐνθυμήσου Υἱέ μου, τό ἀπειρον πέλαγος τῆς εὐσπλαγχνίας σου, καί τοὺς ἀμετρήτους ὠκεανούς τῆς ἀγαθότητός σου, ἐνθυμήσου πὼς διὰ τὴν ἀγάπην τῶν ἀμαρτωλῶν, ἐκατέβης ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς καί ἔγινες τέλειος ἄνθρωπος μέσα εἰς τὴν ἄσπορον καί παρθενικὴν ταύτην κοιλίαν μου. Ἐνθυμήσου πὼς διὰ νά σώσης τοὺς ἀμαρτωλοὺς, ἔπαθες τόσα πάθη, ἐρραπίσθης, ἐνεπτύσθης, ἐποτίσθης ὄξος καί χολήν, καί ἀπέθανες ἐπάνω εἰς ἕνα σταυρόν, χύνοντας ὄλον τό πανάγιον αἷμά σου, ἕως εἰς τὴν ὑστέραν σταλαγματίαν.

Διὰ τοῦτο λοιπόν, ὦ Υἱέ μου, παρακαλῶ σε ἡ μήτηρ καί δούλη σου, παρακαλῶ σε θερμῶς ἄχ! τριπλασιάζω τὴν φωνήν! Παρακαλῶ σε ἀπὸ βαθέων καρδίας, ἀποστρεψον τὴν ὀργὴν σου ἡ παῦσε τὴν ἀγανάκτησίν σου καί συγχώρησον, συγχώρησον τοὺς ἀθλίους τούτους ἀμαρτωλοὺς ἔβαλε τὴν μάχαιραν τοῦ θυμοῦ σου εἰς τὴν θήκην καί ἐμπόδισαι τὴν δικαίαν ἀπόφασιν ὅπου κατὰ τῶν παραβατῶν τούτων ἔγραψες ἰδοὺ, Υἱέ μου, σοῦ προβάλλω εἰς μεσιτείαν τοὺς μητρικοὺς μου τούτους μαστούς ἰδέ τους καλά καί ἐνθυμήσου τό καθαρὸν καί παρθενικὸν γάλα ὅπου ἐποτίσθης ἀπὸ αὐτοῦς, ὅταν ἦσουν βρέφος μικρόν ἰδέ ἐτούτας μου τὰς ἀγκάλας ὅπου ὑψῶνω εἰς δέησιν καί ἐνθυμήσου Υἱέ μου πὼς ἐβαστάχθης ἀπὸ αὐτὰς,

καί πρῶτον ὅταν ἦσουν νήπιος καί ὕστερον ὅταν ἦσουν νεκρός· ἰδέ τοῦτα μου τά μητρικά στήθη καί ἐνθυμήσου πόσες φορές ἀπεκοιμήθης ἐπάνω εἰς αὐτά μέ ἕνα ὕπνον γλυκύτατον πρῶτα μέν βρεφοπρεπῶς, ὕστερον δέ νεκροπρεπῶς· ἰδέ ταῦτα μου τά χεῖλη καί τήν γλῶσσαν, τά ὁποῖα τώρα κινῶ εἰς παρακάλεσιν διά τοὺς ἁμαρτωλοὺς καί ἐνθυμήσου πόσες φορές σέ κατεφίλησαν μητροπρεπῶς, ὅταν ἦσουν νήπιον καί πόσες φορές ἐβάφησαν μέσα εἰς τά δροσώδη καί θεοχαριτωμένα χεῖλη σου. Ἰδέ τοὺς μου τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅπου δακρῦουν διά τοὺς ἁμαρτωλοὺς καί ἐνθυμήσου πόσες φορές ἠγιάσθησαν μέ τό ἐγγίξιμον τοῦ παναγίου προσώπου σου καί πόσα δάκρυα ἔχυσαν εἰς τόν καιρόν τοῦ σταυροῦ καί τῆς ἀγίας ταφῆς σου. Καί τέλος πάντων, ἰδέ ταῦτα ὅλα τά μητρικά μου σπλάγχνα καί τήν καρδίαν ὅπου κινῶ εἰς ἐξιλέωσιν τῶν ἁμαρτωλῶν, καί ἐνθυμήσου τήν ρομφαίαν ἐκείνην τοῦ Συμεῶν, ὅπου εἰς τόν καιρόν τοῦ πάθους σου πέρα καί πέρα τά διεπέρασε...· σμίγω μέ τά ἰδικά μου καί τά ἰδικά σου Υἱέ μου, τόν σταυρόν σου λέγω, τήν λόγχην, τόν κάλαμον, τόν σπόγγον καί τά λοιπά τοῦ πάθους σου σύμβολα, καί δι' αὐτῶν δραστικωτέραν ποιῶ τήν ὑπέρ τῶν ἁμαρτωλῶν τούτων πρεσβείαν· εἶμαι μήτηρ ἰδική σου, ἀλλά εἶμαι καί μήτηρ τῶν Χριστιανῶν καί τῶν ἀθλίων ἁμαρτωλῶν. Ἄφες λοιπόν κατά τό παρόν, ἄφες τοῖς ἁμαρτωλοῖς τούτοις, Υἱέ μου, καί παραβάταις τῶν ἐντολῶν σου καί αὐτοὶ εἰς τό ἔξῃς θέλουν φροντίσει διά τήν σωτηρίαν τους, θέλουν μετανοήσει καί θέλουν ἐπιμεληθῆ διά νά φυλάξουν τάς ἐντολάς σου καί νά σωθοῦν. Ὡ, δόξα σοι Παναγία μου! ὦ, δόξα σοι Κυρία μου! ὦ, δόξα τῇ φρικτῇ θεοτοκίᾳ σου!

**“Οτι διά τῆς πρεσβείας τῆς Θεοτόκου λυτρώνονται
οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπό τήν θείαν ὀργήν.**

Ἄμαρτωλοὶ Χριστιανοί, παραβάται τῶν θείων ἐντολῶν, χαρῆτε, χαρῆτε καλὰ μηνύματα. Ἦκουσεν ὁ Κύριος τήν παρακάλεσιν τῆς παναγίας του Μητρός, ἡμέρωσεν ἡ ὀργή του ἔπαυσεν ὁ θυμός ὅπου εἶχε κατ’ ἐπάνω σας, ἀνέτρεψε τήν ἀπόφασιν ὅπου ἔκαμεν ἐναντίον σας καί ἰδοὺ ὅπου σᾶς χαρίζει τήν ζωήν καί σᾶς δίδει καιρόν μετανοίας. Τό λοιπόν καί ἐσεῖς μή φανῆτε ἀχάριστοι εἰς τόσην μεγάλην χάριν. Πῶς; καί μέ τί τρόπον; ἐγώ νά σᾶς εἰπῶ. Ἀφοῦ ὁ προειρημένος ἐκεῖνος Λούκιος ἔλαβε συγχώρησιν ἀπό τόν βασιλέα Αὐγουστον, διά μεσιτείας τῆς βασιλίσσης Λυβίας, καθῶς προείπομεν, ἐμετάβαλε τήν γνώμην του εἰς τό ἀγαθόν. Ἄρχισε μέ μίαν ἐγκάρδιον ἀγάπην νά ἀγαπᾷ τόν Αὐγουστον, καί τόσον φίλος του ἀκριβός ἐγενεν, ὅπου ὅταν ἀπέθανεν, ἄφησε κληρονόμον εἰς τά ὑπάρχοντά του μόνον τόν Αὐγουστον. Καί τῆς βασιλίσσης τήν χάριν δέν ἔπαυε νά ὁμολογῆ, εὐχαριστῶν αὐτῇ μέ χιλίας γλώσσας εἰς ὄλην του τήν ζωήν, ἔτσι πρέπει νά κάμετε καί ἐσεῖς ἀδελφοί. Πρέπει νά μεταβάλετε τήν γνώμην σας εἰς τό ἀγαθόν νά μετανοήσετε μέ μίαν ἀληθινήν μετάνοιαν ἔτσι πρέπει νά φυλάττετε ὅλας τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, καί νά μή παραβαίνετε ἀπό αὐτοῦς οὐδέ μίαν μόνον. Πρέπει νά ἀφήσετε τάς κακίας καί ἁμαρτίας, καί νά ἐναγκαλισθῆτε τάς ἀρετάς ἔτσι πρέπει νά σπουδάσετε διά νά πάρετε ὀπίσω ὅλα ἐκεῖνα τά ὑπερφυσικά καί φυσικά χαρίσματα, ὅπου ἐχάσατε διά τήν παράβασιν τῶν θείων ἐντολῶν καί πρέπει τέλος πάντων νά ἀγαπᾶτε τόν Κύριον, διά τό ἄπειρον αὐτό ἔλεος ὅπου ἔκαμεν εἰς ἐσᾶς. Εἰς δέ τήν Κυρίαν ἡμῶν καί Δέσποιναν Θεοτόκον, νά μένετε πάντοτε εὐχάριστοι εἰς ὄλην σας τήν ζωήν, ἐπικαλούμενοι ἡμέραν καί νύκτα τό πανάγιον ὄνομά της, ψάλλοντες διαφόρους ὕμνους εἰς ἔπαινον καί τιμήν καί δόξαν της. Καί χαιρετῶντες αὐτήν μέ τούς γλυκυτάτους

συνηθισμένους αὐτῆς εἰκοσιτέσσαρας οἴκου, τοῦτο ἐξαιρέτως συχνά συχνά πρὸς αὐτὴν νά φωνάζετε· «χαῖρε Κριτοῦ δικαίου δυσώπησις· χαῖρε πολλῶν πταιόντων συγχώρησις». Λέγετε εἰς αὐτὴν καὶ ἐκεῖνα τὰ ἐγκωμιαστικά λόγια, ὅπου τῆς πλέκει ὁ Χρυσορρήμων Ἰωάννης λέγων· «οὐδέν τοίνυν ἐν βίῳ οἶον ἢ Θεοτόκος Μαρία· περιελθε ὦ ἄνθρωπε, πᾶσαν τὴν κτίσιν τῷ λογισμῷ καὶ βλέπε, εἰ ἔστιν ἴσον, ἢ μείζον τῆς ἁγίας Θεοτόκου Παρθένου· περινόστησον τὴν γῆν· περίβλεψον τὴν θάλασσαν, πολυπραγμότησον τὸν ἄερα· τοὺς οὐρανοὺς τῇ διανοίᾳ ἐρεῦνησον· τὰς ἀοράτους πάσας δυνάμεις ἐνθυμήθητι καὶ βλέπε, εἰ ἔστιν ἄλλο τοιοῦτον θαῦμα ἐν πάσῃ τῇ κτίσει» (Λόγος εἰς τὴν ἁγίαν Παρθένον).

Ἐπίλογος

Προσέχετε λοιπόν, προσέχετε λέγω σας καὶ τρίτον, προσέχετε εἰς τὸ ἐξῆς ἀδελφοί, νά μὴ παραβῆτε πάλιν τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου. Διότι ἐάν ἐπάνω εἰς τὴν παράβασιν αὐτὴν ἀποθάνετε, τότε δέν θέλει δυνηθῆ, οὔτε αὐτὴ ἢ Μήτηρ τοῦ Κυρίου νά σᾶς λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν μέλλουσαν κόλασιν καὶ καταδίκην. Ἐπειδὴ ὁ Κύριος, κατὰ τοῦ ὁποίου ἀποστατήσατε, καὶ δέν ἠθελήσατε νά βασιλεύσῃ εἰς ἐσᾶς διὰ τῆς φυλακῆς τῶν ἐντολῶν του, θέλει ὀργισθῆ κατ' ἐπάνω σας, καὶ θέλει προστάξῃ νά σᾶς φέρουν ἔμπροσθεν τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου του, καὶ ἐκεῖ νά σᾶς κατασφάξουν ὡς ἐχθρούς του καὶ ἀποστάτας καθὼς εἶναι γεγραμμένον· «Πλὴν τοὺς ἐχθρούς μου ἐκείνους τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτούς, ἀγάγετε ὧδε καὶ κατεσφάξατε ἔμπροσθέν μου» (Λουκ. ιθ' 27), τὸ ὁποῖον ἄμποτε νά μὴ πάθητε ἀδελφοί ἀλλὰ μᾶλλον νά παρασταθῆτε μέ παρρησίαν καὶ τιμὴν εἰς τὸ φοβερόν ἐκεῖνο βῆμα διὰ τῆς φυλακῆς τῶν ζωοποιῶν ἐντολῶν· χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῇ πρεσβείᾳ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ πάντων τῶν ἁγίων. Ἀμήν.

**ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΝΙΚΟΛΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ**

**Ἑρμηνεία
εἰς τὴν ἐνάτην ὠδήν
τῆς Παρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας
(ἀπὸ τὸ βιβλίον "ΚΗΠΟΣ ΧΑΡΙΤΩΝ")**

**Ἐκδόσεις «ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΥΨΕΛΗ»
Ἑρμοῦ 34, τηλ. 266755
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1991**

**Αἱ κυριώτεραι ἐντολαί καί προσταγαί,
τῆς Νέας Διαθήκης
μεταφρασμέναι εἰς τό ἄπλοῦν, εἰς ιζ' κεφάλαια.**

Κεφάλαιον α'

**Ἔστιν ὅτι κάθε Χριστιανός χρεωστῆ νά
ἀγαπᾷ τόν Θεόν.**

Θέλεις ἀγαπήσει Κύριον τόν Θεόν σου, μέ ὄλην τήν καρδίαν σου, μέ ὄλην τήν ψυχήν σου, καί μέ ὄλον τόν νοῦν σου. Αὐτή εἶναι ἡ πρώτη καί μεγάλη ἐντολή (Ματθ. κγ' 37).

Ἄνίσως μέ ἀγαπᾶτε θέλετε φυλάττει τάς προσταγάς μου (Ἰωάν. ιδ' 15).

Ἔστιν ὅτι ὅποιος ἔχει εἰς τήν ἐνθύμησίν του τάς ἐντολάς μου καί τάς φυλάττει, ἐκεῖνος εἶναι ὅπου μέ ἀγαπᾷ. Ἔστιν ὅτι ὅποιος δέ ἀγαπᾷ ἐμένα, θέλει ἀγαπηθῆ ἀπό τόν Πατέρα μου καί ἐγώ θέλω τόν ἀγαπήσει καί θέλω φανερώσει τόν ἑαυτόν μου μυστικῶς μέσα εἰς αὐτόν (Ἰωάν. ιδ' 21).

Ἔστιν ὅτι ὅποιος δέν μέ ἀγαπᾷ, ἐκεῖνος δέν φυλάττει τάς προσταγάς μου (Ἰωάν. ιδ' 24).

Ἄγαπᾶτε τόν Χριστόν, ἀγκαλά καί νά μή τόν ἤξεύρετε (Α' Πέτρ. α' 8).

Ἔστιν ὅτι ὅποιος ἀγαπᾷ τόν γεννήσαντα Πατέρα, ἀγαπᾷ καί τόν Υἱόν, ὅπου γεννᾶται ἀπό τόν Πατέρα (Α' Ἰωάν. ε' 1).

Κεφάλαιον β'

**"Οτι χρεωστεῖ κάθε Χριστιανός νά
ἀγαπᾷ τόν ἀδελφόν του.**

Δευτέρα δέ ἐντολή ὁμοία μέ τήν πρώτην εἶναι, τό νά ἀγαπήσης τόν ἀδελφόν σου ὡσάν καί τόν ἑαυτόν σου (Ματθ. ε' 44).

Προσταγήν καινούργιαν σᾶς δίδω νά ἀγαπᾶτε ἕνα τόν ἄλλον, καθὼς ἐγώ σᾶς ἠγάπησα, ἔτσι καί ἐσεῖς ἀγαπᾶτε ἕνα τόν ἄλλον (Ἰωάν. ιγ' 34).

Μέ τοῦτο τό σημάδι θέλουν γνωρίσει ὅλοι οἱ ἀσεβεῖς πὼς ἐσεῖς εἴσθε μαθηταί μου, ἀνίσως ἔχετε ἀγάπην ἀναμεταξύ σας (Ἰωάν. ιγ' 35).

Ἄλλο νά μή χρεωστεῖτε, πάρεξ τό νά ἀγαπᾶτε ἕνα τόν ἄλλον, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ὅπου ἀγαπᾷ τόν ἀδελφόν του, ὄλον τόν νόμον ἐτελείωσε. Διότι τό, οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις καί ὄλες οἱ ἄλλες ἐντολές, εἰς ταύτην τήν ἐντολήν ἀνακεφαλαιώνονται καί περιλαμβάνονται εἰς τό νά ἀγαπήσης τόν ἀδελφόν σου, ὡσάν καί τόν ἑαυτόν σου (Ρωμ. ιγ' 8).

Ἐνας τόν ἄλλον νά ἀγαπᾶτε μέ ὄλην σας τήν καρδίαν (Α' Πέτρ. α' 22).

Τήν ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε (Α' Πέτρ. β' 17).

Ἄνίσως τόσον πολλά ὁ Θεός μᾶς ἠγάπησε καί ἡμεῖς χρεωστοῦμεν νά ἀγαπῶμεν ἕνα τόν ἄλλον (Α' Ἰωάν. δ' 11).

Ὅποιοι δέν ἀγαπᾷ τόν ἀδελφόν του, αὐτός εὐρίσκειται εἰς τόν θάνατον (Α' Ἰωάν. γ' 14) μέ τοῦτο τό σημάδι ἐγνωρίσαμεν τήν ἀγάπην, ὅτι καθὼς ὁ Χριστός ἔβαλε τήν ζωὴν του εἰς θάνατον διὰ λόγου μας, ἔτσι καί ἡμεῖς χρεωστοῦμεν νά βάλωμεν τήν ζωὴν μας εἰς θάνατον διὰ τούς ἀδελφούς μας (Α' Ἰωάν. γ' 16).

Παιδάκια μου, ἄς μὴ ἀγαπῶμεν μέ τόν λόγον μόνον καί μέ τήν γλῶσσαν, ἀλλά καί μέ τό ἔργον καί μέ τήν ἀλήθειαν (Α' Ἰωάν. γ' 18).

Ἔοποιος ἀγαπᾷ τόν Θεόν αὐτός ἀγαπᾷ καί τόν ἀδελφόν του (Α' Ἰωάν. δ' 21).

Κεφάλαιον γ'

**Ἔοτι οἱ Χριστιανοί χρεωστοῦν νά μὴ μάχωνται,
οὔτε νά ἔχουν μνησικακίαν καί μῖσος
μέ τούς ἀδελφούς των, ἀλλά καί ἄν συγχυθοῦν,
χρεωστοῦν γλήγορα νά φιλιώνωνται.**

Ἔοποιος Χριστιανός θυμῶνεται ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του ματαίως καί χωρίς εὐλογον ἀφορμήν, θέλει γίνη ὑπόδικος εἰς τήν κρίσιν, καί ὅποιος Χριστιανός εἰπῆ εἰς τόν ἀδελφόν του (μέ θυμόν) ρακά, δηλ. καταφρονημένη, αὐτός θέλει γίνη ὑπόδικος εἰς τό συνέδριον τῶν κριτῶν. Ἔοποιος δέ εἰπῆ εἰς τόν ἀδελφόν του (μέ θυμόν) μωρέ, αὐτός θέλει γίνη ὑπόδικος εἰς τήν γέενναν τοῦ πυρός (Ματθ. ε' 22).

ἜΑνίσως καί προσφέρει εἰς τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ δῶρον καί προσφοράν καί ἐκεῖ ἐνθυμηθῆς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου εἶναι λυπημένος ἐναντίον σου, ἄφες ἐκεῖ εἰς τήν Ἐκκλησίαν τήν προσφοράν σου καί πήγαινε πρῶτον φιλιώσου καί συγχωρήθητι μέ τόν ἀδελφόν σου καί ὕστερον γύρισε εἰς τήν Ἐκκλησίαν καί πρόσφερε τό δῶρον καί τήν προσφοράν σου (Ματθ. 24).

Φιλιώνου γλήγορα μέ τόν ἀδελφόν ὅπου ἔχεις μάχην ἕως ὅπου εὐρίσκεσαι μαζί μέ αὐτόν εἰς τήν στραταν τῆς παρουσίας ζωῆς (Ματθ. ε' 25).

Ἔοποιος φαίνεται πῶς εἶναι φιλόνεικος ἄς ἤξεύρη ὅτι ἡμεῖς δέν ἔχομεν τοιαύτην συνήθειαν νά φιλονεικοῦμεν, οὔδέ αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ (Α' Κορ. ια' 16).

ἜΟ δοῦλος τοῦ Θεοῦ δέν πρέπει νά μάχεται, ἀλλά

πρέπει νά είναι πρῶτος εἰς ὄλους, διδακτικός καί ἀνεξίκακος (Β' Τιμόθ. β' 24).

Ὁ ἥλιος ἄς μή βασιλεύῃ καί νά σᾶς ἀφήνῃ μαχομένους ἦτοι προτοῦ ὁ ἥλιος νά βασιλεύῃ, ἔσεῖς νά φιλιώνεσθε (Ἐφεσ. δ' 26).

Ὅποιος μισεῖ τόν ἀδελφόν του, εἰς τό σκότος εὐρίσκεται καί εἰς τό σκότος περιπατεῖ καί δέν ἤξεύρει πού πηγαίνει, ὅτι τό σκότος ἐτύφλωσε τό ὀμμάτιόν του (Α' Ἰωάν. β' 11).

Κάθε Χριστιανός ὅπου μισεῖ τόν ἀδελφόν του εἶναι αὐτός ἀνθρωποκτόνος, καί κάθε ἀνθρωποκτόνος ἤξεύρετε ὅτι δέν ἔχει εἰς τόν ἑαυτόν του μένουσαν τήν ζωήν τήν αἰώνιον (Α' Ἰωάν. γ' 15).

Κεφάλαιον δ'

**Ὅτι οἱ Χριστιανοί χρεωστοῦν νά μή
βλέπουν μέ περιέργειαν καί ἐπιθυμίαν**

Ἐγώ σᾶς λέγω, ὅτι κάθε ἀνθρωπος, ὅπου βλέπει γυναῖκα μέ ἐπιθυμίαν, αὐτός ἐμοίχευσε αὐτήν σχεδόν εἰς τήν καρδίαν του (Ματθ. ε' 28).

Ὅ,τι πρᾶγμα εὐρίσκεται εἰς τόν κόσμον εἶναι ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκός, ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀμματίων καί ἡ ὑπερηφάνεια τῆς ζωῆς, τά ὅποια δέν εἶναι ὄλα ἀπό τόν Θεόν καί Πατέρα, ἀλλ' εἶναι ἀπό τόν κόσμον, ὁ δέ κόσμος περνᾷ καί χάνεται ὁμοῦ καί ἡ ἐπιθυμία του ὅποιος δέ κάμνει τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, αὐτός μένει πάντοτε (Α' Ἰωάν. β' 16).

Κεφάλαιον ε'

**Ὅτι οἱ Χριστιανοί χρεωστοῦν νά μή ὀμνῶν
καί νά μή κάμνουν ὄρκους,
οὔτε ἀληθινούς, οὔτε ψευδεῖς.**

Ἐγώ σᾶς λέγω νά μή ὀμόνετε μέ τελειότητα οὔτε εἰς τόν οὐρανόν, διότι αὐτός εἶναι θρόνος τοῦ Θεοῦ οὔτε εἰς

τήν γῆν, διότι αὐτή εἶναι ὑποπόδιον τῶν ποδῶν του· μήτε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, διότι αὐτά εἶναι πόλις τοῦ μεγάλου Βασιλέως Θεοῦ· μήτε νά ὁμόνης εἰς τό κεφάλι σου, διότι δέν ἤμπορεῖς νά κάμης μίαν τρίχα τῆς κεφαλῆς σου ἄσπρην ἢ μαύρην· ἀλλά ὁ λόγος σας ὅλος ἄς εἶναι τό ναί καί τό οὐ· ὅ,τι δέ ἄλλο εἰπῆτε περισσότερον ἀπό τό ναί καί τό οὐ, εἶναι κακόν καί ἐκ τοῦ διαβόλου (Ματθ. ε' 34).

Προτήτερα δέ ἀπό ὅλα, ἀδελφοί, φυλάττεσθε νά μήν ὁμνύετε, οὔτε τόν οὐρανόν, οὔτε τήν γῆν, οὔτε κανέναν ἄλλον ὄρκον, ἀλλά ὁ ὄρκος σας ἄς εἶναι τό ναί καί τό οὐ, διά νά μή πέσητε ὑποκάτω εἰς κρίσιν καί καταδίκην· (ἢ καί διά νά μή πέσητε εἰς ὑπόκρισιν). Καί ἄλλα μὲν εἶναι τὰ πράγματα, ἄλλως δέ ἔσεῖς τά λέγετε, εἰ μὲν γάρ εἶναι τό πρᾶγμα, λέγετε τό ναί, εἰ δέ τό πρᾶγμα δέν εἶναι, λέγετε τό οὐ (Ἰακ. ε' 12).

Κεφάλαιον ς'

Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ χρεωστοῦν νά μή κάμνουν ἐκδίκησιν, οὔτε νά δίδουν κακόν ἀντί κακοῦ.

Ἐγώ σᾶς λέγω νά μή ἀντιστέκεσθε εἰς τόν κακόν ἄνθρωπον· ἀλλ' ὅποιος ἤθελε σέ κτυπήσει εἰς τό ἕνα μάγουλον, ἐσύ γύριζε καί τό ἄλλο διά νά σέ κτυπήσῃ (Ματθ. ε' 39).

Ὅποιος ζητεῖ νά σέ ἀγγαρεύσῃ ἕνα μίλιον, ἐσύ νά πηγαίνῃς μαζί του δύο (Ματθ. ε' 42).

Εὐλογεῖτε ἐκείνους, ὅπου σᾶς καταρῶνται, εὐεργετεῖτε ἐκείνους ὅπου σᾶς μισοῦν καί παρακαλεῖτε τόν Θεόν διά ἐκείνους, ὅπου σᾶς πειράζουν καί σᾶς διώκουν (Ματθ. ε' 44).

Εἰς κανένα ἄνθρωπον μή ἀποδίδετε κακόν ἀντί κακοῦ (Ρωμ. ιβ' 17).

Μή κάμνετε ἐκδίκησιν ἀδελφοί· ἀλλά δίδετε τόπον εἰς τόν θυμόν (Αὐτόθι 19).

Ἄνίσως πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, δίδετε τοῦ νά τρώγῃ ἄνίσως διωᾷ ποτίζετε τον (Αὐτόθι 20).

Μή νικᾷσαι ἀπό τό κακόν, ἀλλά νικά τό κακόν μέ τό καλόν (Αὐτόθι 21).

Μή ἀποδίδετε κακόν ἀντί διά κακόν, μήτε κακολογίαν ἀντί διά κακολογίαν, ἀλλά τό ἐναντίον κάμνετε, καί ἀντί διά τήν κακολογίαν, ἐσεῖς νά καλολογῆτε (Α' Πέτρ. γ' 9).

Ἄγαπητέ, μή μιμῆσαι τό κακόν, ἀλλά τό καλόν ἐκεῖνος ὅπου κάμνει καλόν, εἶναι ἀπό τόν Θεόν, ἐκεῖνος δέ ὅπου κάμνει κακόν, δέν ἐγνώρισε τόν Θεόν (Γ' Ἰωάν. 11).

Κεφάλαιον ζ'

**Ὅτι οἱ Χριστιανοί χρεωστοῦν νά μή πηγαίνουν
ὀλότελα εἰς κρίσιν, ἢ ἂν πηγαίνουν,
πρέπει νά πηγαίνουν εἰς ἐσωτερικούς κριτάς
καί ὄχι εἰς ἐξωτερικούς.**

Εἰς ἐκεῖνον ὅπου θέλει νά κριθῆ μέ ἐσένα, διά νά σοῦ πάρῃ τό ἐξωφόρι σου, ἐσύ ἄφες του καί τό ἐσωφόρι σου καί εἰς κρίσιν μή πηγαίνῃς (Ματθ. ε' 40).

Ἐλάττωμα εὐρίσκεται εἰς ἐσᾶς ἀδελφοί, τό νά ἔχετε κρίσεις ἀναμεταξύ σας· διότι ἐσεῖς περισσότερον πρέπει νά ἀδικῆσθε καί νά ζημιώνεσθε, παρά νά ἀδικῆτε καί νά ζημιώνετε τούς ἄλλους καί μάλιστα τούς ἀδελφούς σας Χριστιανούς. Καί δέν ἤξεύρετε ὅτι οἱ ἄδικοι δέν θέλουν κληρονομήσει τήν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν; μή πλανᾷσθε, οὔτε οἱ πόρνοι, οὔτε οἱ εἰδωολάτραι (ἦτοι οἱ φιλάργυροι), οὔτε οἱ μοιχοί, οὔτε οἱ μαλακοί, οὔτε οἱ ἄρσενοκοῖται, οὔτε οἱ κλέπται, οὔτε οἱ πλεονέκται, οὔτε οἱ κατήγοροι, οὔτε οἱ μέθυσοι, οὔτε οἱ ἄρπαγες δέν θέλουν κληρονομήσει τήν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν (Α' Κορ. ζ' 9).

Ἀποτολμᾷ κανένας ἀπό λόγου σας ἀδελφοί, ὅπου ἐχει κρίσιν καί διαφοράν μέ τόν ἄλλον, νά πηγαίνῃ νά κρι-

νεται εἰς τοὺς ἀδίκους καὶ ἐξωτερικούς κριτάς καὶ ὄχι εἰς τοὺς ἐσωτερικούς καὶ ἐκκλησιαστικούς; ἦτοι δέν πρέπει νά κρίνεσθε εἰς τοὺς ἐξωτερικούς κριτάς ἀλλά εἰς τοὺς ἐσωτερικούς (Α' Κορ. στ' 1).

Κεφάλαιον η'

Ἵτι οἱ Χριστιανοὶ χρεωστοῦν νά μή κατακρίνουν.

Μή κατακρίνετε τοὺς ἄλλους, διά νά μή κατακριθῆτε καὶ ἐσεῖς· διότι καὶ ἐσύ θέλεις κατακριθῆ ἀπό τοὺς ἄλλους, πίπτοντας εἰς ἐκεῖνο τό ἴδιον ἀμάρτημα, διά τό ὁποῖον ἐκατάκρινες τόν ἀδελφόν σου· τί βλέπεις τό μικρόν ξυλάκι ὅπου εἶναι εἰς τό ὄμματι τοῦ ἀδελφοῦ σου καὶ τό μέγαλον δοκάρι ὅπου εἶναι εἰς τό ἰδικόν σου ὄμματι, δέν βλέπεις; (Ματθ. ζ' 1).

Ἐναπολόγητος εἶσαι Χριστιανέ ἐσύ ὅπου κατακρίνεις· διότι μέ τήν ἴδιαν ἐκείνην κατάκρισιν μέ τήν ὁποίαν κατακρίνεις τόν ἄλλον, τόν ἴδιον ἑαυτόν σου κατακρίνεις· διότι τά ἴδια κακά ὅπου κάμνει ἐκεῖνος τά κάμνεις καὶ ἐσύ (Ρωμ. β' 1).

Μή κρίνετε ἀδελφοί πρό τοῦ καιροῦ τῆς δευτέρας παρουσίας ἕως ὅπου νά ἔλθῃ ὁ Κύριος, ὁ ὁποῖος θέλει φωτίσει τά κρυφά καὶ σκοτεινά ἔργα τοῦ κάθε ἑνός, καὶ θέλει φανερώσει τοὺς λογισμούς τῶν καρδιῶν τῶν ἀνθρώπων (Α' Κορ. δ' 5).

Μή καταλαλήτε ἕνας τόν ἄλλον ἀδελφοί, διότι ἐκεῖνος ὅπου καταλαλεῖ καὶ κρίνει τόν ἀδελφόν του, καταλαλεῖ καὶ κρίνει τόν ἴδιον νόμον τοῦ Θεοῦ. Ἐνίσως δέ ἐσύ κρίνης τόν θεϊκόν νόμον, δέν εἶσαι πλέον ποιητής καὶ ὑποκείμενος εἰς τόν νόμον· ἀλλά εἶσαι κριτής καὶ ἀνώτερος τοῦ θείου νόμου· ἕνας εἶναι ὁ νομοθέτης καὶ κριτής, ὁ Χριστός ὁ ὁποῖος ἔχει τήν δύναμιν νά σώσῃ καὶ νά κολάσῃ· ἐσύ δέ, ποῖος εἶσαι ὅπου κατακρίνεις τό ἄλλον; (Ἰάκ. δ' 11).

Κεφάλαιον θ'

**“Οτι οί Χριστιανοί ἄν δέν συγχωρήσου
τά σφάλματα τοῦ ἀδελφοῦ των, οὐδέ ὁ Θεός
θέλει συγχωρήσει τά σφάλματα τά ἰδικά των.**

Ἄνίσως ἐσεῖς συγχωρήσητε τά σφάλματα τῶν ἄλλων, θέλει συγχωρήσει καί ὁ ἐπουράνιος Πατήρ τά σφάλματα τά ἰδικά σας. Ἄνίσως δέ ἐσεῖς δέν συγχωρήσητε τά σφάλματα τῶν ἄλλων, οὐδέ ὁ ἐπουράνιος Πατήρ θέλει συγχωρήσει τά ἰδικά σας σφάλματα (Ματθ. ζ' 14).

Συγχώρησον Πάτερ οὐράνιε τά χρέη καί ἁμαρτήματα ὅπου κάμνομεν εἰς ἐσένα, καθὼς καί ἡμεῖς συγχωροῦμεν τά χρέη καί ἁμαρτήματα ὅπου οἱ ἄλλοι μᾶς κάμνουν (Ματθ. στ' 12).

Κακέ δοῦλε, ὄλον τό χρέος σου τό ἀφῆκα, δηλαδή τὰς δέκα χιλιάδας τάλαντα ἐπειδή μέ ἐπαρακάλεσας, δέν ἔπρεπε καί ἐσύ νά εὐσπλαγχνισθῆς καί νά ἐλεήσης τόν ἀδελφόν σου, καθὼς καί ἐγώ σέ ἤλεησα, δηλαδή νά τοῦ χαρίσης τά ἑκατόν δηνάρια ὅπου σοί ἐχρεώσται; Καί θυμωθεῖς ὁ ἀθέντης του παρέδωκε τόν δοῦλον ἐκεῖνον εἰς τούς βασανιστάς ἕως οὔ νά τοῦ πληρώσῃ ὄλον τό χρέος. Ἔτσι καί ὁ Πατήρ μου ὁ οὐράνιος θέλει κάμει εἰς ἐσᾶς, ἀνίσως δέν συγχωρήσετε ἀπό καρδίας σας τά σφάλματα τῶν ἀδελφῶν σας (Ματθ. ιη' 32).

“Οταν στέκεσθε καί προσεύχεσθε, συγχωρεῖτε εἴ τι παράπονον καί λύπην ἔχετε ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ σας διά τό σφάλμα ὅπου σᾶς ἔκαμε, διά νά συγχωρήσῃ καί ὁ ἐπουράνιος Πατήρ σας τά ἰδικά σας σφάλματα (Μάρκ. ια' 25).

Ἄνίσως σφάλῃ εἰς ἐσένα ὁ ἀδελφός σου ἐπιτίμησαί τον καί ἄν μετανοήσῃ συγχώρησαί του, ἀλλά καί ἄν ἐπτά φορές τήν ἡμέραν σοῦ σφάλῃ καί γυρίσῃ καί σοῦ εἰπῆ μετανῶ' συγχώρησαί του (Λουκ. ιζ' 3).

Κεφάλαιον ι'

**Ἵτι οἱ Χριστιανοὶ χρεωστοῦν νά κάμνουν ἐλεημοσύνην
καί νά προσεύχωνται καί νά νηστεύουν,
ὄχι καθ' ὑπόκρισιν καί διά δόξαν
καί ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων,
ἀλλά μόνον διά τόν Θεόν.**

Προσέχετε νά μή κάμνετε τήν ἐλεημοσύνην σας ἔμ-
προσθεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους διά νά σᾶς βλέπουν καί νά
σᾶς ἐπαινοῦν. Διότι ἂν μέ τέτοιον τρόπον τήν κάμνετε,
μισθόν δέν ἔχετε κοντά εἰς τόν ἐπουράνιον σας Πατέρα...
ὅταν, λοιπόν, ἐσύ κάμνης τήν ἐλεημοσύνην, κάμνε την
τόσον κρυφά, ὅπου τό ἀριστερόν σου χέρι νά μήν ἤξεύρη
τί κάμνει τό δεξιόν (Ματθ. ζ' 1).

Ἵταν προσεύχεσαι, χριστιανέ, μή γίνης ὡσάν οἱ ὑ-
ποκριταί, οἱ ὁποῖοι συνηθίζουν νά στέκωνται καί προσεύ-
χονται εἰς τά συναγῶγια, καί εἰς τάς γωνίας τοῦ παζα-
ρίου, μέ σκοπόν διά νά φανοῦν εἰς τοὺς ἀνθρώπους πῶς
προσεύχονται· διότι βέβαια, βέβαια σᾶς λέγω, ὅτι αὐτοὶ ἐ-
πῆραν ἐδῶ τόν μισθόν τους, καί ἐκεῖ δέν ἔχουν νά λάβουν
τίποτε· ἐσύ δέ ὅταν προσεύχεσαι, ἔμβα μέσα εἰς τόν ἀπό-
κρυφον οἶκόν σου, (ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ καρδιά) καί κλείσαι
τήν πόρταν, ἦτοι τάς ἐξω αἰσθήσεις, καί προσεύξου εἰς
τόν κρυπτόν καί ἀόρατον Πατέρα σου, καί ὁ Πατήρ σου,
ὅπου βλέπει τήν κρυπτήν προσευχήν σου, αὐτός θέλει σοῦ
δώσει τόν μισθόν εἰς τό φανερόν (Ματθ. ζ' 5).

Ἵταν νηστεύετε μή φαίνεσθε λυπημένοι ὡσάν οἱ ὑ-
ποκριταί, οἱ ὁποῖοι δείχνουν λυπηρόν πρόσωπον καί στυ-
γνόν, διά νά φανοῦν εἰς τοὺς ἀνθρώπους πῶς νηστεύουν,
βέβαια σᾶς λέγω, πῶς αὐτοὶ ἔλαβον ἐδῶ τόν μισθόν τους,
ἀπό τόν ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων, καί ἐκεῖ δέν ἔχουν νά λά-
βουν τίποτε· ἐσύ δέ ὅταν νηστεύης, ἀλειψαι τήν κεφαλὴν
σου μέ τό λάδι καί νίψαι τό πρόσωπόν σου, διά νά μή φα-
νῆς εἰς τοὺς ἀνθρώπους πῶς νηστεύης, ἀλλά εἰς τόν Θεόν

καί Πατέρα σου, ὅπου βλέπει τά κρυπτά τῆς καρδίας σου' καί ὁ Πατήρ σου ὅπου βλέπει τήν κρυφήν σου νηστείαν, αὐτός θέλει σέ πληρώσει εἰς τό φανερόν (Ματθ. ζ' 16).

Κεφάλαιον ια'

**Ὅτι οἱ Χριστιανοί χρεωστοῦν νά μή θησαυρίζουν
εἰς τήν γῆν, ἀλλά εἰς τόν οὐρανόν'
καί ὅτι χρεωστοῦν νά μή ἐλπίζουν
εἰς τόν πλοῦτον τους, ἀλλά
νά κλαίουں καί νά θρηνοῦں.**

Μή θησαυρίζετε εἰς τήν γῆν, διά νά ἔχετε, ὅπου ἀφανίζουν τούς θησαυρούς σας οἱ σκώληκες καί ἡ σκουρία, καί ὅπου οἱ κλέπται σκάπτουν καί κλέπτουν αὐτούς, ἀλλά θησαυρίζετε εἰς τόν οὐρανόν, διά νά ἔχετε πάντοτε, ὅπου οὔτε οἱ σκώληκες καί ἡ σκουρία ἀφανίζουν τούς θησαυρούς, οὔτε οἱ κλέπται σκάπτουν καί τούς κλέπτουν' διότι εἰς ὅποιον τόπον εἶναι ὁ θησαυρός σας, ἐκεῖ εἶναι προσκολλημένη καί ἡ καρδιά σας (Ματθ. ζ' 19).

Ἄλλοίμονον εἰς ἐσᾶς τούς πλουσίους, ὅτι ἀπελαύσατε ἐδῶ εἰς τόν κόσμον τοῦτον τήν παρηγορίαν' (καί ἐκεῖ δηλαδή δέν ἔχετε νά ἀπολαύσετε) (Λουκ. ζ' 24).

Βέβαια σᾶς λέγω, ὅτι δύσκολα ὁ πλούσιος θέλει ἔμβη εἰς τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν (Ματθ. ιθ' 23).

Πωλήσατε τά ὑπάρχοντά σας, καί δότε ἐλεημοσύνην' κάμετε εἰς τόν ἑαυτόν σας πουγγία ὅπου δέν παλαιώνονται, καί θησαυρίσατε εἰς τούς οὐρανοὺς θησαυρόν ὅπου ποτέ δέν σώνεται' τόν ὅποιον, οὔτε κλέπτῃς ἐγγίζει, οὔτε σκωλῆκι διαφθείρει (Λουκ. ιβ' 33).

Κάθε ἕνας ἀπό λόγου σας ὁ ὅποιος δέν ἀποτάσσεται καί παραιτεῖ ὅλα του τά ὑπάρχοντα, δέν δύναται νά εἶναι μαθητής μου (Λουκ. ι' 33).

Παράγγειλε, ὦ Τιμόθεε, εἰς τούς πλουσίους τοῦ κό-

σμου τούτου νά μή ὑπερφηανεύωνται, μηδέ νά ἐλπίζουν εἰς τήν ἀβεβαιοότητα τοῦ πλούτου των' ἀλλά νά ἐλπίζουν εἰς τόν Θεόν τόν ζῶντα, ὁ ὁποῖος δίδει εἰς ἡμᾶς πλουσίως ὄλα τά ἀγαθά εἰς τό νά τά ἀπολαμβάνωμεν (Α' Τιμ. ζ' 17).

Κλαύσατε ἐσεῖς, ὦ πλούσιοι, καί θρηνήσατε διά τās συμφοράς, ὅπου σᾶς ἀκολουθοῦν' διότι ὁ πλοῦτός σας ἐσάπησε' τά ρουχά σας ἐσκωληκοφαγώθησαν' τό χρυσάφι, καί τό ἀσημι σας, ἐσκουρίασαν' καί ἡ σκουρία αὐτῶν θέλει εἶναι μάρτυρας ἐναντίον σας καί θέλει φάγει ὡσάν φωτία τās σάρκας σας, ὅπου ἐθησαυρίσατε τόν πλοῦτον διά νά τόν ἔχετε εἰς τās ὑστερινάς ἡμέρας τῆς ζωῆς σας (Ίάκ. ε' 1).

Νά ἡ πληρωμή τῶν ἐργατῶν, ὅπου ἐθέρισαν τά χωράφια σας, ἡ ὁποία ἐκρατήθη ἀπό λόγου σας καί δέν ἐδόθη εἰς αὐτούς' αὐτή λέγω ἡ πληρωμή των, φωνάζει πρὸς τόν Θεόν, καί οἱ φωνές τῶν θεριστάδων σας (τῶν ἀδικημένων) ἠκούσθησαν εἰς τά αὐτία τοῦ Κυρίου (Ίάκ. ε' 4).

Κεφάλαιον ιβ'

**“Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ χρεωστοῦν νά μή μεριμνοῦν
διά τά ἀγαθά τῆς γῆς, οὐδέ νά ἀγαποῦν
τόν κόσμον καί τά ἐν τῷ κόσμῳ
καί νά ἔχουν προσπάθειαν, ἀλλά νά ζητοῦν
τά αἰώνια καί οὐράνια ἀγαθά.**

Διά τοῦτο σᾶς λέγω, νά μή μεριμνᾶτε μέ τόν λογισμόν σας καί νά λέγετε, τί νά φάγετε καί τί νά πίετε' μηδέ νά μεριμνᾶτε τί νά ἐνδυθῆ τό σῶμά σας... διότι αὐτά ὄλα τά ζητοῦν τά ἔθνη (Ματθ. ζ' 32).

Ζητεῖτε πρῶτον τήν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καί τήν δικαιοσύνην αὐτοῦ' καί αὐτά ὄλα θέλουν σᾶς δοθῆ χάρισμα χωρίς νά τά ζητῆτε (Ματθ. ζ' 34).

Τοῦτο σᾶς λέγω ἀδελφοί, ὅτι ὁ καιρός τῆς παρουσίας ζωῆς εἶναι ὀλίγος, καί πρέπει ἐκεῖνοι ὅπου ἔχουν γυναῖ-

κας, νά τάς ἔχουν μέ τόσην ἀπροσπάθειαν, ὡσάν νά μή τάς ἔχουν' καί ἐκεῖνοι ὅπου κλαίουں καί λυποῦνται διά τοῦ κόσμου τά πράγματα, νά εἶναι ὡσάν νά μή κλαίουں καί νά λυποῦνται' καί ἐκεῖνοι ὅπου χαίρουν δι' αὐτά ὡσάν νά μή χαίρουν' καί ἐκεῖνοι ὅπου ἀγοράζοῡν τά πράγματα τοῦ κόσμου, ὡσάν νά μή ἔχουν αὐτοί νά τά ἀπολαύσοῡν' καί ἐκεῖνοι ὅπου μεταχειρίζονται τά τοῦ κόσμου, νά εἶναι ὡσάν νά μή τά κακομεταχειρίζονται' ἐπειδή τό σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου περνᾷ καί χάνεται (Α' Κορινθ. ζ' 29).

Ἡμεῖς δέν στοχαζόμεθα ταῦτα τά πράγματα ὅπου βλέπονται, ἀλλά ἐκεῖνα ὅπου δέν βλέπονται, διότι τοῦτα ὅπου βλέπονται εἶναι προσωρινά, ἐκεῖνα δέ ὅπου δέν βλέπονται, εἶναι παντοτεινά (Β' Κορ. δ' 18).

Ἡ ζωὴ καί πολιτεία ἡμῶν τῶν χριστιανῶν εἶναι εἰς τούς οὐρανοῦς, ἀπό τούς ὁποίους προσμένομεν νά ἔλθῃ νά μᾶς λυτρώσῃ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός (Φιλιπ. γ' 20).

Ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί δέν ἔχομεν εἰς τοῦτον τόν κόσμον πόλιν καί πατρίδα, ἀλλά ζητοῦμεν τήν μέλλουσαν καί οὐρανίαν πατρίδα (Ἑβρ. ιγ' 14).

Μοιχοί καί μοιχαλίδες, δέν ἤξεύρετε ὅτι ἡ φιλία καί ἀγάπη τοῦ κόσμου εἶναι ἐχθρα τοῦ Θεοῦ; ὁποῖος λοιπόν θέλει νά εἶναι φίλος τοῦ κόσμου, γίνεται ἐχθρός τοῦ Θεοῦ (Ἰάκ. δ' 4).

Ἀγαπητοί, μή ἀγαπᾶτε τόν κόσμον μηδέ τά ἐν τῷ κόσμῳ' διότι ἀνίσως τινάς ἀγαπᾷ τόν κόσμον ἄς ἤξεύρῃ ὅτι δέν εἶναι εἰς αὐτόν ἡ ἀγάπη τοῦ οὐρανίου Πατρός (Α' Ἰωάν. β' 15).

Κεφάλαιον ιγ'

**“Οτι οί Χριστιανοί χρεωστοῦν νά μή εἶναι ὑπερήφανοι,
ἀλλά ταπεινοί καί τά ταπεινά νά ἀγαποῦν.**

“Οποῖος ταπεινώσει τόν ἑαυτόν του ὡσάν τό παιδίον τοῦτο, αὐτός εἶναι μεγαλύτερος ἀπό ὄλους εἰς τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν (Ματθ. ιη' 4).

“Οποῖος ὑψώσει τόν ἑαυτόν του, θέλει ταπεινωθῆ, καί ὁποῖος ταπεινώνει τόν ἑαυτόν του θέλει ὑψωθῆ (Ματθ. κγ' 12).

Κάθε ἕνας ὅπου ὑψώνει τόν ἑαυτόν του, θέλει ταπεινωθῆ, καί ὁποῖος ταπεινώνει τόν ἑαυτόν του θέλει ὑψωθῆ (Μάρκ. ιδ' 11).

Ἄδελφοί μή φρονῆτε καί φαντάζεσθε τά ὑψηλά, ἀλλά κατεβάζετε τό φρόνημά σας εἰς τά ταπεινά (Ρωμ. ιβ' 16).

Μέ τήν ταπεινοφροσύνην νά νομίζετε ἕνας τόν ἄλλον μεγαλύτερους ἀπό τόν ἑαυτόν σας (Φιλίπ. β' 3).

Ταπεινωθῆτε ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, καί αὐτός θέλει σᾶς ὑψώσει (Ἰακ. δ' 10).

Οἱ νεώτεροι ὑποτάσσεσθε εἰς τούς γεροντοτέρους, καί ὄλοι ὁμοῦ ὑποτάσσεσθε ἕνας εἰς τόν ἄλλον καί ἐνδουθῆτε τήν ταπεινοφροσύνην. Ἐπειδή ὁ Θεός, τούς μέν ὑπερηφάνους ἀντιπολεμεῖ, εἰς δέ τούς ταπεινοῦς δίδει χάριν' ταπεινωθῆτε λοιπόν ὑποκάτω εἰς τό δυνατόν χέρι τοῦ Θεοῦ διά νά σᾶς ὑψώσῃ εἰς τόν ἀρμόδιον καιρόν (Α' Πέτρ. ε' 5).

Κεφάλαιον ιδ'

**“Οτι οί Χριστιανοί χρεωστοῦν νά ἔχουν ὑπομονήν
εἰς ὄλας τάς θλίψεις, ὅπου τούς ἀκολουθοῦν.**

Ἐκεῖνος ὅπου ὑπομένει ἕως τέλους, αὐτός θέλει σωθῆ (Ματθ. κδ' 13).

Μέ τήν ὑπομονήν σας θέλετε ἀποκτήσει τάς ψυχάς σας (Λουκ. κα' 19).

Ἡ θλίψις προξενεῖ ὑπομονήν, ἡ δέ ὑπομονή προξενεῖ ἐλπίδα (Ρωμ. ε' 3).

Εἰς τήν θλίψιν νά ὑπομένετε (Ρωμ. β' 11).

Ἄνίσως ὑπομένωμεν θέλομεν συμβασιλεύσει μέ τόν Χριστόν (Β' Τιμ. β' 12).

Ἦ Τιμόθεε, κυνήγα τήν ὑπομονήν (Α' Τιμ. ζ' 11).

Ἀδελφοί ἀνίσως καί ὑπομένετε παιδείας καί θλίψεως, νά ἤξεύρετε ὅτι ὁ Θεός σᾶς ἔχει ὡσάν παιδιά του (Ἐβρ. β' 6).

Χρειαζεσθε νά ἔχετε ὑπομονήν, διά νά κάμετε τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, καί νά κληρονομήσετε τά ἀγαθά ὅπου σᾶς ὑπόσχεται (Ἐβρ. ι' 36).

Μέ ὑπομονήν ἄς τρέχωμεν τόν ἀγῶνα, ὅπου ἔχομεν ἔμπροσθέν μας (Ἐβρ. ιβ' 1).

Καλότυχος εἶναι ὁ Χριστιανός ἐκεῖνος, ὅπου ὑπομένει πειρασμόν, ὅτι θέλει γίνεαι δόκιμος καί θέλει λάβει τόν στέφανον τῆς ζωῆς (Ἰάκ. α' 13).

Ἡ ὑπομονή ἄς ἔχη ἔργον τέλειον· δηλαδή ἄς εἶναι κατά πάντα τελεία καί ὄχι κολοβή (Ἰάκ. α' 4).

Βάλετε ὄλην τήν σπουδήν σας, ἀδελφοί, διά νά προσθέσετε ἐπάνω εἰς τήν ἐγκράτειαν τήν ὑπομονήν καί ἐπάνω εἰς τήν ὑπομονήν τήν εὐσέβειαν (Β' Πέτρ. α' 6).

Ἐδῶ ἔχει νά φανῆ ἡ ὑπομονή τῶν ἀγίων (Ἀποκάλ. ιδ' 12).

Κεφάλαιον ιε'

**“Οτι οί Χριστιανοί χρεωστοῦν νά μή δίδωνται
εἰς κοσμικάς φροντίδας καί φαγητά καί πιοτά,
οὔτε νά ἀμελοῦν καί νά κοιμῶνται,
ἀλλά χρεωστοῦν πάντοτε νά εἶναι ἔξυπνοι
καί ἔτοιμοι, προσμένοντες τήν ὥραν
τοῦ θανάτου καί τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ.**

“Ας εἰσθε ἔξυπνοι, ὦ μαθηταί μου, ὅτι δέν ἤξεύρετε εἰς ποίαν ὥραν μέλλει νά ἔλθῃ ὁ αὐθέντης σας. Καί ἐκεῖνο δέν ἤξεύρετε, ὅτι ἂν ὁ οἰκοκύρης ἤξυρεν εἰς ποίαν ὥραν τῆς νυκτός ἔρχεται ὁ κλέπτης, ἤθελε στέκει ἔξυπνος καί δέν ἤθελεν ἀφήσει τόν κλέπτην νά σκάψῃ τό σπῆτι του καί νά ἔμβῃ μέσα· διά τοῦτο καί ἐσεῖς γίνεσθε ἔτοιμοι πάντοτε, ὅτι εἰς τήν ὥραν ὅπου δέν προσμένετε, ἔρχεται ὁ υἱός τοῦ ἀνθρώπου, ἦτοι ἐγώ (Ματθ. κδ' 42).

Εἰς ὄλους σας λέγω νά εἰσθε ἔξυπνοι (Μάρκ. ιγ' 37).

‘Αγρυπνᾶτε καί προσεύχεσθε διά νά μή ἐμβῆτε εἰς πειρασμόν· τό μέν πνεῦμα καί ἡ ψυχὴ σας εἶναι πρόθυμος ἀλλά ἡ σάρκα καί τό κορμί εἶναι ἀσθενές καί ἀδύνατον (Μάρκ. ιδ' 38).

“Ας εἶναι ἡ μέση σας περιζωσμένη, δηλαδή ἄς εἰσθε ἔτοιμοι καί τά λυχνάρια σας ἄς καίουν, δηλαδή ὁ νοῦς καί ἡ καρδιά σας ἄς εἶναι ἀγρυπνα καί γενῆτε ὅμοιοι μέ τούς δούλους ἐκείνους ὅπου προσμένουν τούς αὐθέντας των, πότε νά γυρίσουν ἀπό τούς γάμους, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ αὐθέντης των καί κτυπήσῃ τήν πόρταν εὐθύς τοῦ ἀνοίξουν νά ἔμβῃ· καλότυχοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ δούλοι τούς ὁποίους ὅταν ἔλθῃ ὁ αὐθέντης των τούς εὔρη ἔξυπνητοῦς (Λουκ. ιβ' 35).

Προσέχετε εἰς τόν ἑαυτόν σας, μήπως βαρυπλακωθῆ ἡ καρδιά σας καί ὁ νοῦς σας ἀπό μέθην καί φροντίδας βιοτικῆς καί ἐξαφνικά ἔλθῃ εἰς ἐσᾶς ἡ ἡμέρα ἐκείνη τῆς

κρίσεως· διότι ὡσάν παγίδα καί μαγγανία θέλει πιάσει αἰφνιδίως ὄλους τοὺς ἀνθρώπους ὅπου κατοικοῦν εἰς ὄλην τὴν γῆν. Ἄγρυπνεῖτε, λοιπόν, εἰς κάθε καιρόν, παρακαλεῖτε τὸν Θεόν νά ἀξιωθῆτε νά γλυτώσετε ἀπό αὐτά ὄλα τὰ φοβερά ὅπου μέλλουν τότε νά γίνουν καί νά παρασταθῆτε ἔμπροσθεν τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἤτοι ἔμπροσθεν εἰς ἔμένα (Λουκ. κα' 34).

Ἔωρα εἶναι τώρα νά σηκωθῶμεν ἀπό τὸν ὕπνον τῆς ἀμελείας, ἀδελφοί· ἐπειδὴ τώρα εἶναι ἡ σωτηρία κοντήτερα εἰς ἡμᾶς παρά ὅπου ἦτον, ὅταν ἐπιστεῦσαμεν· ἡ νύκτα τῆς παρουσίας ζωῆς ἐγγίζει νά περάσῃ, ἡ δέ ἡμέρα τῆς κρίσεως ἐγγίζει νά ἔλθῃ (Ρωμ. ιγ' 11).

Σηκώσου ἀπό τὸν ὕπνον ἐσύ Χριστιανέ ὅπου κοιμᾶσαι καί ἀναστάσου ἀπό τοὺς νεκρούς καί θέλει σέ φωτίσει ὁ Χριστός, ὅπου εἶναι ὁ νοητός Ἡλιος (Ἐφεσ. ε' 14).

Ἄς μὴ κοιμώμεθα, λοιπόν, καθὼς οἱ ἄλλοι, ἀλλὰ ἄς ἀγρυπνῶμεν καί ἄς εἴμεθα προσεκτικοί· διότι ἐκεῖνοι ὅπου κοιμῶνται, τὴν νύκτα κοιμῶνται, καί ἐκεῖνοι ὅπου μεθύουν, τὴν νύκτα μεθύουν, ἡμεῖς δέ οἱ Χριστιανοί μέ τό νά εἴμεθα τέκνα τῆς ἡμέρας καί τοῦ φωτός, ἄς εἴμεθα ἐξυπνοί καί προσεκτικοί (Α' Θεσσαλ. ε' 6).

Μὴ σβήνετε τό πνεῦμα, δηλαδή τό πνευματικόν χάρισμα ὅπου ἔχετε, μέ τὴν ἀμέλειαν (Α' Θεσ. ε' 19).

Γίνεσθε ἐπιμελεῖς κατὰ τὴν προθυμίαν καί σπουδὴν, ζέοντες κατὰ τό πνεῦμα, καί δουλεύοντες εἰς τὸν Κύριον (Ρωμ. ιβ' 11).

Ἐτρυφήσατε εἰς τὴν γῆν καί ἐσπαταλήσατε καί ἐθρέψατε τὰ σώματά σας ὡσάν τὰ ζῶα ὅπου τρέφουν οἱ ἀνθρώποι μέ σκοπόν διὰ νά τὰ σφάζουν (Ἰάκ. ε' 5).

Ἐχετε προσοχὴν καί ἀγρυπνεῖτε, ὅτι ὁ ἐχθρός σας διάβολος ὡσάν θυμωμένον λεοντάρι περιπατεῖ καί ζητεῖ ποῖον νά καταπῆ ἀπό λόγου σας, εἰς τὸν ὁποῖον ἀντιστέκεσθε στερεοί μέ τὴν πίστιν (Α' Πέτρ. ε' 8).

Γενοῦ ἄγρυπνος... διότι ἂν δέν ἀγρυπνῆς, θέλω ἔλθει

κατ' ἐπάνω σου ὡσάν κλέπτης καί δέν θέλεις γνωρίσει ποίαν ὥραν ἔχω νά ἔλθω κατά σοῦ (᾿Αποκ. γ' 2).

Κεφάλαιον ις'

**᾿Οτι οἱ Χριστιανοί χρεωστοῦν πάντοτε
νά μετανοοῦν ἀπό ψυχῆς.**

Εἰς τάς ἡμέρας ἐκείνας ἔρχεται ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, κηρύττοντας εἰς τήν ἔρημον τῆς Ἰουδαίας, καί λέγων· μετανοεῖτε, ὅτι ἔφθασεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν (Ματθ. γ' 3).

᾿Από τότε ἄρχισεν ὁ Ἰησοῦς νά κηρύττη καί νά λέγῃ· μετανοεῖτε, ὅτι ἔφθασεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν (Ματθ. δ' 17).

᾿Ανίσως καί ἐσεῖς δέν μετανοῆτε, νά ἤξεύρετε ὅτι παρομοίως ὅλοι ἔχετε νά ἀπολεσθῆτε (Λουκ. ιγ' 3).

Μετανοήσετε ἀδελφοί καί γυρίσετε εἰς τόν Θεόν, διά νά συγχωρηθοῦν αἱ ἁμαρτίαι σας καί διά νά ἔλθουν καιροί ἀνέσεως εἰς ἐσᾶς ἀπό τόν Κύριον (Πράξ. γ' 19).

Μετανόησον καί κάμνε τά πρῶτα ἔργα, ὅπου ἔκαμνες· εἰδέ καί δέν μετανοήσης, ἔρχομαι γρήγορα κατ' ἐπάνω σου· καί θέλω κινήσει τήν λυχνίαν σου, δηλαδή τήν Ἐκκλησίαν σου, ἀπό τόν τόπον της (᾿Αποκ. β' 5).

Κεφάλαιον ιζ'

**᾿Οτι οἱ Χριστιανοί, ἐάν δέν ὑπερβοῦν εἰς τά καλά ἔργα
τούς δικαίους τοῦ παλαιοῦ νόμου,
δέν ἐμβαίνουν εἰς τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν·
καί ὅτι οἱ Χριστιανοί, ἐάν ἁμαρτάνουν,
βαρύτερα ἀπό τούς ἀνόμους ἔχουν νά κολασθοῦν.**

᾿Ανίσως δέν περισσεύη ἡ ἀρετή ἐσᾶς τῶν μαθητῶν μου, τήν ἀρετήν τῶν Γραμματέων καί Φαρισαίων, δέν θέ-

λετε ἐμβῆ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν (Ματθ. ε' 20)⁶.

Ἐκεῖνος ὁ δοῦλος, ὅπου ἤξεύρει μὲν ποῖον εἶναι τὸ θέλημα τοῦ αὐθέντου του, δὲν ἐτοιμασθῆ δέ, μὴδὲ κάμνει κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, θέλει δαρθῆ μέ πολλὰς πληγὰς· ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὅπου δὲν ἤξεύρει καὶ κάμνει ἔργα ἀξια δαρμοῦ, θέλει δαρθῆ μέ ὀλιγοτέρας πληγὰς· διότι εἰς ἐκεῖνον ὅπου ἐδόθη πολὺ, πολὺ θέλει ζητηθῆ ἀπ' αὐτόν· εἰς ἐκεῖνον δὲ ὅπου ἔδωκαν παρακαταθήκην περισσοτέραν, περισσότερον θέλουν ζητήσῃ ἀπὸ αὐτόν (Λουκ. ιβ' 47).

“Ὅσοι χωρὶς νόμον ἡμαρτον, χωρὶς νόμον (ἦτοι ἐλαφρότερα) κολάζονται· ὅσοι δὲ ἡμαρτον ἀφ' οὗ ἐδόθη ὁ νόμος, αὐτοὶ θέλουν καταδικασθῆ μέ τὸν νόμον (ἦτοι βαρύτερα) (Ρωμ. β' 12).

Καλλύτερον ἦτο εἰς αὐτοὺς νά μὴ γνωρίσουν τὴν στράταν τῆς ἀρετῆς καὶ εὐσεβείας, παρά ὅπου τὴν ἐγνώρισαν καὶ ἔπειτα ἐγύρισαν ὀπίσω ἀπὸ τὴν παραδοθεῖσαν εἰς αὐτοὺς ἀγίαν ἐντολήν (Β' Πέτρ. β' 21).

6. Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· «τί ἴδιον Χριστιανοῦ; τὸ περισσεύειν αὐτοῦ τὴν δικαιοσύνην ἐν παντί, πλεον τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, κατὰ τὸ μέτρον τῆς κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου διδασκαλίας» (ἐν τῷ τέλει τῶν Ἠθικῶν ὄρων).